

GEN $\frac{Z}{A}$

○ Ψηφιακός Homo Universalis

GEN $\frac{Z}{A}$

Ο Ψηφιακός Homo Universalis

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	6
ΕΙΡΗΝΗ ΔΟΥΚΑ <i>Πρόεδρος Εκπαιδευτηρίων Δούκα</i>	
Νέα γλώσσα, νέες λέξεις	9
Η ταχεία «ωρίμανση» των νέων λέξεων μέσα στον ψηφιακό κόσμο	14
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΤΣΙΤΣΑΝΟΥΔΗ-ΜΑΛΛΙΔΗ <i>Αν. Καθηγήτρια Γλωσσολογίας και Ελληνικής Γλώσσας, Διευθύντρια Εργαστηρίου Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων, ΜΜΕ και Εκπαίδευσης Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Associate in Linguistics, CHS - GR, Harvard University, Διευθύντρια Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ»</i>	
Κοινωνικοποίηση: Με ποιους τρόπους επικοινωνώ με τους φίλους μου;	19
Επικοινωνία, μια δύσκολη αλλά γοητευτική υπόθεση	20
ΕΦΗ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ <i>Δημοσιογράφος - Απόφοιτος ΒΤΕC Εκπαιδευτηρίων Δούκα</i>	
Πώς διασκεδάζω με τους φίλους μου;	25
Αισιόδοξες σκέψεις	26
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΕΡΙΑΚΙΔΟΥ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ <i>Μπέρα μαθητών Εκπαιδευτηρίων Δούκα, Απόφοιτη 1995, Ελεύθερη Επαγγελματίας</i>	
Οι σχέσεις με τους γονείς μου. Είμαστε γνωστοί ή άγνωστοι;	31
Η ενεργητική ακρόαση έχει δύναμη που ενώνει: Πώς να ακούω το παιδί μου για να μου μιλάει ...	32
Δρ. ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ <i>Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας και Σταδιοδρομίας, Εκπαιδευτικός και Συγγραφέας</i>	

Φλερτ, μια άγνωστη λέξη ή όχι;	37
Φλερτ: με βεντάλιες ή emoticons, ο άνθρωπος ορίζει την ποιότητα	38
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ <i>Επικοινωνιολόγος</i>	
Πανδημία: Εγώ και οι άλλοι για μήνες στο σπίτι	43
Πώς επηρέασε τις σχέσεις η πανδημία...	44
ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ <i>Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων - Ομαδικός Αναλυτής Θεραπευτής ζεύγους και οικογένειας</i>	
Τα παιχνίδια που παίζω	49
Ανεμελιά μυρίζει...	50
ΟΛΓΑ ΧΑΪΝΗ-ΔΑΜΑΣΚΟΥ <i>Δικηγόρος, Μητέρα τριών παιδιών, μαθητών Εκπαιδευτηρίων Δούκα</i>	
Τι με βοηθάει να μάθω; Πώς διαβάζω;	55
Το κλειδί είναι η ισορροπία	56
ΝΙΚΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ <i>Σύμβουλος/Ψυχοθεραπευτής, Ειδικός Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας</i>	
Οι εμπειρίες μου από την τηλεκπαίδευση	61
Η Αναγέννηση του σχολείου μετά τον Μεσαίωνα της πανδημίας	62
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ <i>Φιλολόγος Γυμνασίου Εκπαιδευτηρίων Δούκα, DEA en histoire, Université Paris 1</i>	
Email στην Υπουργό Παιδείας.Τι θα ζητούσα για το εκπαιδευτικό σύστημα	67
Οι τρόποι διδασκαλίας γίνονται όλο και πιο ενδιαφέροντες	68
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ <i>Γενικός Γραμματέας Ιθαγένειας Υπουργείου Εσωτερικών, Πιστοποιημένο Στέλεχος Εκπαίδευσης σε Δομή Χορήγησης Διεθνούς Απολυτηρίου (International Baccalaureate)</i>	

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος	73
Τα επαγγέλματα του μέλλοντος στην Αστροβιολογία	74
Δρ. ΣΕΒΑΣΤΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ <i>Αστροβιολόγος</i>	
Οικογένεια: σημαντικός παράγοντας στις επιλογές μου;	79
Οι αξίες και τα στερεότυπα επηρεάζουν τις επαγγελματικές μου επιλογές;	81
Τα 12 σημεία που δεν φαίνονται στο κινητό, το TikTok, και στο Lol	82
ΤΑΣΟΣ ΠΑΓΚΑΚΗΣ <i>Lead Consultant, Borrow My Brain Consulting</i>	
Επαγγελματικά επιτυχημένος είμαι αν...	87
Γενιές Z και A: προς επαναπροσδιορισμό των προϋποθέσεων της επαγγελματικής επιτυχίας	88
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΡΟΥΓΚΑΣ <i>Transformation Officer, Alpha Bank</i>	
Οι σχέσεις της γενιάς μου με το περιβάλλον	93
Οι Γενιές Z και A αντιμετωπίζοντας τον κόσμο	94
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΣΚΟΥΛΛΟΣ, D.SC., PHD <i>Director, UNESCO Chair & Network on Sustainable Development Management and Education in the Mediterranean, National and Kapodistrian University of Athens, Chairman MIO-ECSDE</i>	
Οι σχέσεις της γενιάς μου με τον εθελοντισμό	99
Γαλάζια και Κυκλική Οικονομία - Made in Greece το 2022;	100
ΣΟΥΖΑΝΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ <i>Ιδρύτρια / Διευθύντρια BlueCycle</i>	
Οι σχέσεις της γενιάς μου με τη διαφορετικότητα	105
Για μια γενιά χωρίς «κατηγορίες» (Τι λέτε; Το΄ χουμε;)	106
ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΑΝΟΥΡΗΣ <i>Καθηγητής Μαθηματικών, Εκπαιδευτήρια Δούκα</i>	

Οι σχέσεις της γενιάς μου με την πολιτική	111
Generation Z vs Generation Glass	112
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΑΡΑΝΤΙΛΗΣ	
<i>Βουλευτής Επικρατείας ΝΔ, Πρόεδρος της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής, Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών</i>	
Οι σχέσεις της γενιάς μου με τα νέα κοινωνικά πρότυπα	117
Μετα Millennial Generations	118
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΥΡΟΣ	
<i>CEO MRB Hellas</i>	

*Μέσω των QR Codes που θα βρείτε στις επόμενες σελίδες,
έχετε πρόσβαση σε Video σχετικά με όλα τα θέματα της έκδοσής μας.*

Πρόλογος

ΕΙΡΗΝΗ ΔΟΥΚΑ
Πρόεδρος Εκπαιδευτηρίων Δούκα

Μια ιδιαίτερα δύσκολη χρονιά έκλεισε και μια νέα άρχισε. Ας έχουμε θετική σκέψη και αισιοδοξία για το 2022. Μπορεί τα δύσκολα να είναι ακόμα γύρω μας, αλλά αισιοδοξούμε ότι τα καλύτερα είναι μπροστά μας.

Το Σχολείο μας μετρά 105 χρόνια δυναμικής παρουσίας στην Εκπαίδευση. Πολλές γενιές έχουν περάσει από τα θρανία μας. Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, υπήρχε η τάση, η μεγαλύτερη γενιά να υπερισχύει της νεότερης, με τη δεύτερη να αισθάνεται καταπιεσμένη από την πρώτη.

Η σημερινή γενιά Z και η επόμενη γενιά A, οι δύο γενιές μαθητών, παιδιών και εφήβων, με τις οποίες ερχόμαστε καθημερινά σε επαφή, είναι δυναμικές, τεχνολογικά καταρτισμένες, με ιδέες και όραμα. Είναι οι γενιές που θα κληθούν να αντιμετωπίσουν μια σοβαρή περιβαλλοντική και ενεργειακή κρίση, κοινωνικές αλλαγές, υγειονομικούς κινδύνους και άλλα φαινόμενα.

Πιστεύω λοιπόν, πως είναι η κατάλληλη ώρα να βελτιώσουμε εμείς, οι μεγαλύτεροι, τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τους νεότερους: να έρθουμε πιο κοντά τους και να τους γνωρίσουμε καλύτερα.

Μια τέτοια προσπάθεια προσέγγισης αποτελεί και η παρούσα έκδοση του Ημερολογίου των Εκπαιδευτηρίων μας. Γι' αυτόν τον λόγο θα ήθελα να την αφιερώσω σε όλα παιδιά, που γεμίζουν τα Σχολεία και τα Πανεπιστήμια με την ορμή και τη ζωντάνια της ηλικίας τους.

Αγαπημένα μας παιδιά,

Σας θαυμάζουμε και πιστεύουμε στις δυνατότητές σας, χαιρόμαστε με τις Γνώσεις, τις Δεξιότητες και τις Αξίες σας. Θέλουμε να σας ακούσουμε, μιλήστε μας. Από αυτή την απαραίτητη επικοινωνία θα βγούμε όλοι καλύτεροι.

Αγαπητοί Γονείς,

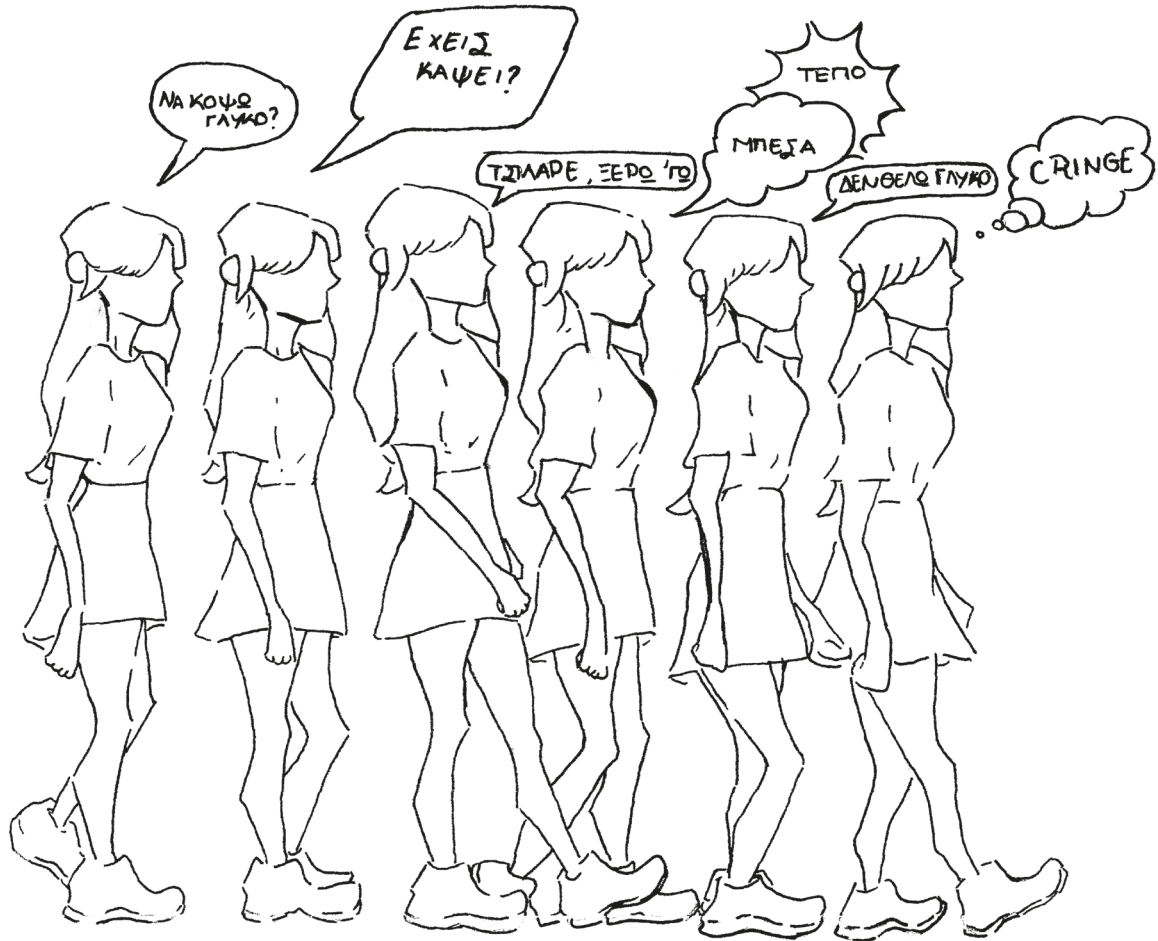
Πλησιάστε τα παιδιά σας με ειλικρίνεια και θετική ενέργεια. Ενισχύστε την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμησή τους, θέτοντας παράλληλα, τα απαραίτητα όρια, που τόσο πολύ έχουν ανάγκη, κι ας μην το παραδέχονται.

Από την Οικογένεια ξεκινούν όλα και στην Κοινωνία καταλήγουν. Συνεπώς, εμείς, με τη δική μας διαπαιδαγώγηση και Στάση Ζωής, ευθυνόμαστε για τη διαμόρφωση της Κοινωνίας, για τα ευχάριστα και θαυμαστά αλλά και για τα οδυνηρά και αδιανόητα που σημειώνονται τελευταία, σχεδόν σε καθημερινή βάση.

Κλείνοντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσοι αποδέχτηκαν την πρόσκλησή μας και συμμετείχαν σε αυτήν την εκδοτική μας προσπάθεια, καταθέτοντας τις απόψεις τους, τις ιδέες και τις εμπειρίες τους, αλλά και να συγχαρώ τους μαθητές και τις μαθήτριάς μας, που άφησαν το στίγμα της γενιάς τους στα σύντομα βίντεο, τα οποία μπορείτε να παρακολουθήσετε μέσω των QR codes που θα βρείτε στις επόμενες σελίδες.

GEN Z A

Νέες λέξεις και νέες εκφράσεις για τις γενιές Z και A.
Αγάπη Λαζαρίδου / Απόφοιτος ΒΤΕC

Νέα γλώσσα, νέες λέξεις

Ηλέκτρα Μπαμπίχα-Νίνου,
Αλεξάνδρα Οικονόμου,
Τζίνα Παγκούτσου
Μαθήτριες International Baccalaureate,
Εκπαιδευτήρια Δούκα

Αιτ = εντάξει

Έργο = άκλαυτος

Είσαι τόσο 90's = έχεις αξιοθαύμαστο ενδυματολογικό στυλ

Είχαμε = όταν κάποιος/α χτυπάει ή τραυματίζεται ή μπλέκει σε μελάδες. (Παράδειγμα: Τίμος: Που'σαι, ρε Μπάμπη. Μπάμπης: Ωπ! Τίμο, τι λέει ρε παίχτη; *Σκοντάφτει ο Μπάμπης* Τίμος: Είχαμε...)

Έφαγες clap = όταν κάποιος χάνει σε έναν οποιονδήποτε διαγωνισμό

Κάγκουρας = έφηβος με παράνομες ενασχολήσεις

Καραμπουμπουνάτο = κάτι πολύ ωραίο (είναι μπόμπα)

Κλάιν = χαλαρά, μην αγχώνεσαι

Μπέσα = αλήθεια, όντως, σοβαρά (Κυρίως χρησιμοποιείται όταν ξαφνιάζεται κάποιος.
Παράδειγμα: Αυτός - Με γουστάρει το Μαράκι. Άλλος - Αλήθεια; Αυτός - Μπέσα)

GEN Z A

Μπόγλα = χαϊδευτικός όρος για μια κοπέλα η οποία απλά βγάζει την ενέργεια της λέξης μπούγλα, κάνει κάτι το οποίο είναι χαζό, αγνοεί σημαντικά γεγονότα κλπ. Συνήθη παράγωγα είναι το: μπογλέρο, μπογλίτσα και μπογλι (στα αγγλικά).

Μπρόκος = αδερφός, αδελφικός συνοδοιπόρος, συνώνυμο του «μπρο»

Μύστις = μάγκας

Να κόψω γλυκό; = χρησιμοποιείται πάντα και παντού, κυρίως στα γενέθλια αλλά δεν έχει καμία απολύτως σημασία...

Πλέμπα = χιουμοριστική έκφραση για να αναφερθείς σε κάποιον που δεν κάνει όσα πράγματα κάνεις εσύ, που θεωρείς κατώτερο

Πού 'σαι αδελφάκο, πού 'σαι κοπρίτη, όμορφε παραπονιάρη αλήτη; = μέσω αυτής της στιχουργίας, το μουσικό γκρουπ Λόγος Τιμής παρουσιάζει έναν πρωτοποριακό τρόπο χαιρετισμού μεταξύ των νέων ενώ παράλληλα ευαισθητοποιεί γύρω από τα σύγχρονα προβλήματα κοινωνικοποίησης των εφήβων λόγω της μεγάλης διάρκειας της καραντίνας.

Ράαρ = λέξη (κυρίως ήχος) που εκδηλώνει ενθουσιασμό για κάτι (συνήθως χρησιμοποιείται για να γελάσει κάποιος χωρίς απώτερο σκοπό ή νόημα).

Σαν το φεριμπότη των 2 δεν έχει = δείχνει την απόλαυση και ευχαρίστηση για κάτι

Σλαπ (συνήθως ακούγεται ως σλετ) = ακρωνύμιο για το slime love all the time, δηλαδή πολύ φίλος μου, σε αγαπώ

Σούπα = πολύ θεαματική τούμπα

Σ' ωραίος = νιώθω κάτι παραπάνω από συμπάθεια

Τάπα = κάποιος εντελώς κοντός

Τεκάν = ούτε καν

Τέπο = ποτέ, χρησιμοποιείται για να εννοηθεί ότι δεν υπάρχει περίπτωση να γίνει κάτι (Παράδειγμα: - Θες να βγούμε το Σάββατο; - Τέπο)

Τέσπα = τέλος πάντων (για συντομία)

Το έχεις κάψει = δεν πας καλά, κάποιος που δεν σκέφτεται λογικά

Τρέλα = (προσφώνηση) καλέ μου φίλε

Τσα μπεν = αλβανικής καταγωγής έκφραση με την οποία ξεκινάει μια φιλική συζήτηση ανάμεσα σε δύο ανθρώπους (Μετάφραση: Τι κάνεις; εννοώντας αν το αναφερόμενο πρόσωπο είναι καλά)

Τσίλαρε = χαλάρωσε, ηρέμισε

Τσότσο = έκπληξη

Φασαίος = αυτός που ανήκει σε μια alternative κοινωνική ομάδα αλλά το στυλ του παραμένει κοινότυπο

Χαλλλαρά = η τέχνη του να παίρνεις κάτι ήρεμα, χρησιμοποιείται όταν αναφέρεσαι στον εαυτό σου ή δίνεις συμβουλή σε άλλον να χαλαρώσει

Χλεχλές = χιουμοριστική έκφραση για να χαρακτηρίσει κάποιον τεμπέλη ή ανίκανο να υλοποιήσει κάτι

Ψήσου = πάρτο απόφαση να κάνουμε κάτι

Beef = καυγάς

GEN $\frac{Z}{A}$

Bro/Μηρόκος = αδελφός, φίλος, κολλητός (παρομοίωση ενός πολύ καλού φίλου με αδελφό)

Cap = το ψέμα, συνήθως χρησιμοποιείται για να δείξει ότι δεν λέει ψέματα κάποιος (no cap)

Cringe = κάτι που προκαλεί αποστροφή, αμηχανία ή δυσφορία

Poggers (πό + γκερζ) = όταν κάποιος κάνει κάτι που φαίνεται τρομερό/καταπληκτικό για τους υπόλοιπους γύρω του

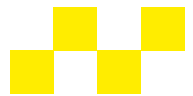
Sheesh (σιίς) = πολύ καλός, χιουμοριστική έκφραση για να εκφράσει ενθουσιασμό από ένα άτομο σε ένα άλλο (χρησιμοποιείται ειρωνικά όταν κάτι δεν πάει καλά)

Sus = ύποπτο

Tf = τι φάση

Generation A & Generation Z
Τι ?
(τι φάση;)

Η ταχεία «ωρίμανση» των νέων λέξεων μέσα στον ψηφιακό κόσμο¹

ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΤΣΙΤΣΑΝΟΥΔΗ-ΜΑΛΛΙΔΗ

Αν. Καθηγήτρια Γλωσσολογίας και Ελληνικής Γλώσσας
 Διευθύντρια Εργαστηρίου Μελέτης Κοινωνικών Θεμάτων,
 ΜΜΕ και Εκπαίδευσης Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
 Associate in Linguistics, CHS – GR, Harvard University
 Διευθύντρια Διεθνούς Θερινού Πανεπιστημίου
 «Ελληνική Γλώσσα, Πολιτισμός και ΜΜΕ»

Τα τελευταία χρόνια παρατηρούμε όλο και πιο συχνά τη δημιουργία σειράς νεολογισμών, μία μερίδα από τους οποίους εξασφαλίζει αστραπιαία πρόσβαση και ένταξη στα λεξικά, παραβλέποντας παλαιότερους κανόνες «ωρίμανσης» των λέξεων.

Η δυναμική παρουσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η ταχύτατη προπόρευση, χωρίς την ανάγκη επεξήγησης, είναι ίσως η σοβαρότερη αιτία μιας διαδικασίας που μπορεί να χαρακτηριστεί «fast – track». Νέοι σχηματισμοί και λεξικές συνάψεις, παράγωγες λέξεις, αλλά και ψευδονεολογισμοί διαδίδονται ταχύτατα, χωρίς να χρειάζονται επεξηγήσεις και κατακτούν έδαφος στη χρήση έναντι άλλων οι οποίοι σε προηγούμενες φάσεις της γλώσσας και της τεχνολογίας θα χρειάζονταν περίπου μία δεκαετία για να ωριμάσουν. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο όρος «νεολογισμός», καθώς αποτελεί μια λέξη που χρησιμοποιείται από τους ομιλητές, χωρίς ωστόσο να έχει ενταχθεί σε επίσημο λεξιλόγιο και στα

¹ Βλ. και Τσιτσανούδη-Μαλλίδη Ν. (2018). «Νεολογισμοί της δημόσιας σφαίρας: Από τη βάση της χρήσης στην ταχεία ωρίμανση των 'trumpetomics': Μια προσέγγιση με ιδεολογικό προσανατολισμό». Στο Κ. Ντίνας (επιμ.) *Figura in praesentia. Μελέτες αφιερωμένες στον καθηγητή Θανάση Νάκα*. Αθήνα: Πατάκης, 564-580.

λεξικά. Το φαινόμενο των νεολογισμών είναι παγκόσμιο, υπήρξε και θα υπάρχει σε όλες τις γλώσσες, από τη στιγμή που οι ομιλητές μιας γλώσσας έρχονται σε επαφή με ομιλητές μιας άλλης.

Αναφορικά με την ανανέωση των κριτηρίων τα οποία αναβαθμίζουν και δυναμώνουν ένα νεολογισμό σε λέξη, έμφαση μπορεί να δοθεί στα ιδεολογικά χαρακτηριστικά και στο στοιχείο της στάσης υψηλής εικονικής ευμένειας, ειδικά εάν ο λόγος αφορά στις λειτουργίες και την απήχηση των μέσων ενημέρωσης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία λόγω της εντυπωσιακής ανόδου τους στις προτιμήσεις των χρηστών, διακρίνονται για την τεράστια κανονιστική και επηρεαστική τους λειτουργία. Πρόκειται για παραμέτρους που επηρεάζουν δραστικά την «επισημοποίηση» των λέξεων και συμπαρασύρουν τη διαδικασία ωρίμανσης σε μία επιτάχυνση. Η χρονοτριβή στη βάση της πολυετούς χρήσης μοιάζει να χάνει τη δύναμή της ως κριτήριο.

Οι ζωντανές γλώσσες, σε αντίθεση με τις νεκρές, υπόκεινται σε αλλαγή και προσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις. Η γλώσσα μπροστά σε νέα επιτεύγματα του ανθρώπινου νου, για να τα κατονομάσει, δημιουργεί νέους όρους, ενώ για λόγους οικονομίας καταφεύγει στη χρήση σημείων που ήδη προϋπάρχουν στο σύστημα, σε νέους όμως συνδυασμούς. Η εδραίωση των νεολογισμών σχετίζεται με την αλματώδη τεχνολογική πρόοδο και κυρίως αυτή των επικοινωνιακών (πολυ)μέσων, στον σύγχρονο ψηφιακό κόσμο. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας αποτελούν έναν βασικό παράγοντα υιοθέτησης ενός νεολογισμού, καθώς μέσα από τον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, και το διαδίκτυο, οι δέκτες έρχονται σε επαφή με ποικίλα λεξικά μορφώματα προερχόμενα ακόμη και από το ιδιόλεκτο των πομπών.

Ένα ενδεικτικό παράδειγμα: η εκλογή του D. Τρυμπ στο αξίωμα του Προέδρου των ΗΠΑ πυροδότησε τη δημιουργία μίας από τις μεγαλύτερες ομάδες λέξεων με κοινά χαρακτηριστικά. Οι λεξικογράφοι συμπεριέλαβαν στα λεξικά πολύ γρήγορα λέξεις όπως: *trumpertantrum* ('αυτός ο οποίος νωρίς το πρωί είναι θυμωμένος κάνοντας tweeting'), *trumpkin* ('αποκριάτικη κολοκύθα η οποία έχει σκαλιστεί ώστε να μοιάζει στον Τρυμπ'), *trumpromomics* ('η οικονομική πολιτική του Τρυμπ'), *trumpflation* ('ο πληθωρισμός τον οποίο οι αναλυτές προέβλεπαν ότι θα προκληθεί από τις οικονομικές πολιτικές του νέου Προέδρου των ΗΠΑ'), *trumpist* και *trumpette* ('οι υποστηρικτές του Τρυμπ' με βάση το φύλο, αρσενικό και θηλυκό) κ.ά.

Οι λόγοι της ένταξης αυτών των νεολογισμών σχετίζονται με το γεγονός ότι έχουν διαδοθεί ταχύτατα χωρίς να χρειάζονται ειδικές ερμηνείες και έτσι μπορούν να προπορευθούν έναντι άλλων οι οποίοι χρειάζονται περίπου μία δεκαετία να ωριμάσουν.

Το παραπάνω παράδειγμα λειτουργεί ως μία αφορμή για να αναζητήσουμε και να αναγνωρίσουμε μεταβολές στις παραμέτρους οι οποίες σχετίζονται με την ανθεκτικότητα των νεολογισμών, διαχρονικά, και σε συγχρονικό επίπεδο, να εντοπίσουμε τις επιδράσεις στη γλώσσα της σύγχρονης ψηφιακής πραγματικότητας. Για μία ακόμη φορά αποδεικνύεται ότι η γλώσσα απορροφά με ευελιξία τα νέα επιτεύγματα και τα κατονομάζει, δημιουργώντας νέους όρους και μορφώματα, διατηρώντας παράλληλα για λόγους συνεννόησης και οικονομίας τη χρήση σημείων που ήδη προϋπάρχουν στο σύστημα, ακόμη και σε ευρηματικές συνάψεις. Μολονότι στο παρελθόν οι υποψήφιος προς καθιέρωση λέξεις έπρεπε να «εμβάπτισθούν» στην κολυμβήθρα της λογοτεχνίας και ευρύτερα της λόγιας κουλτούρας, σήμερα καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν τα σύγχρονα μέσα μαζικής επικοινωνίας και τα social media, τα οποία με τον κανονιστικό τους ρόλο επηρεάζουν δραστικά τα γλωσσικά ρεπερτόρια των πολυσιδών ακροατηρίων τους. Με άλλα λόγια, η επέκταση και διάχυση των νεολογισμών διευκολύνεται μέσω της χρήσης των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας και ενδυναμώνεται στη στενόχωρη ευρυχωρία του κυβερνοχώρου. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, αναδεικνύεται η δυναμική των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ο χρόνος που παρέχεται για τον αποκαταρισμό μιας γλωσσικής μονάδας ως προς τη νεολογικότητά της μειώνεται, χωρίς κανείς να μπορεί να προβλέψει τι πρόκειται να ακολουθήσει στο μέλλον. Ενώ η ταχύτητα με την οποία καινοφανείς λέξεις εισβάλλουν στην καθομιλούμενη γλώσσα και αμφισβητούν την πρόβλεψη ενός σύντομου προσδόκιμου ζωής είναι εντυπωσιακή. Σε αυτό βοηθούν και τα τολμηρά άλματα των ηλεκτρονικών εκδόσεων λεξικών που νομιμοποιούν την είσοδο της λέξης στην επισήμότητα μιας «τελειωμένης καταγραφής». Η τάση μάλιστα της μείωσης του χρόνου της χρήσης ενός νεολογισμού φαίνεται να παρακολουθεί τις γενικότερες ταχύτητες μιας εποχής που διακρίνεται από ρευστότητα, εύκολη πρόσβαση στον πληθωρισμό της πληροφορίας και επιβολή της ομοιομορφίας σε πολλά επίπεδα.

Εξάλλου, η δυνατότητα της εναλλακτικής και συμμετοχικής στάσης «από κάτω προς τα πάνω» που τα social media προσφέρουν στους χρήστες, επιτρέπει σε αυτούς να επηρεάζουν μέσω της γλωσσικής δημιουργικότητας την πορεία της γλώσσας, αμφισβητώντας καλά ζυγισμένα γλωσσικά στερεότυπα και μορφές, που στο παρελθόν επιβάλλονταν από «πάνω προς τα κάτω». Αυτό προσδίδει στις νέες λέξεις και μορφώματα σοβαρά χαρακτηριστικά υπεροχής στη διαπάλη και τη διεκδίκηση μιας μελλοντικής ενσωμάτωσής τους στα λεξικά με το κύρος και την ενδυνάμωση που μία τέτοια ένταξη συμβολίζει και σηματοδοτεί. Τέλος, η παγίωση και ισχυροποίηση των νεολογισμών, μέσω της προβολής τους από τους διαύλους των ΜΜΕ, έχει ιδεολογικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι αυτοί επιλέγονται ως μέσο πειθούς της

λαϊκότητα των μέσων, τα οποία τεκμαίρονται κατ' αυτόν τον τρόπο την (υποτιθέμενη) κοινωνική τους αναφορά, στο πλαίσιο μιας έντεχνα καλλιεργούμενης στάσης υψηλής απαιτηλής οικειότητας προς τα ποικίλα ακροατήρια των πολιτών/καταναλωτών.

GEN Z

Η επικοινωνία περνάει μέσα από την οθόνη.
Βίλμα Μπούλος / Απόφοιτος BTEC

**Κοινωνικοποίηση: Με ποιους τρόπους
επικοινωνώ με τους φίλους μου;**

Καλλιόπη Γιουμπέκα, Β Γυμνασίου
Θωμάς Αραγκιλής, Β Λυκείου

Επικοινωνία, μια δύσκολη αλλά γοητευτική υπόθεση

ΕΦΗ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ

Δημοσιογράφος - Απόφοιτος BTEC Εκπαιδευτηρίων Δούκα

Δεν κρίνω ότι ως millennial γεννημένη το 1991, νιώθω ελαφρώς άβολα να γράψω για τις μεταγενέστερες γενιές Z και A. Παρότι ηλικιακά η διαφορά μας δεν είναι τεράστια, μπορώ ειλικρινά να τις κατανοήσω από τη δική μου σκοπιά; Κάθε χρόνος που περνάει, φέρνει συνεχή τεχνολογικά άλματα και μεγαλώνει τα χάσματα των γενεών σαν σεισμικά ρήγματα. Κάθε καινούργιο app ή μέσο κοινωνικής δικτύωσης που ξεπηδάει, με ξενίζει όλο και πιο πολύ, καθιστώντας την εξοικείωση με αυτό σχεδόν αγχαρεία. Οι millennials, παρότι έχουν πλήρως ενστερνιστεί τις νέες τεχνολογίες από την εφηβική ηλικία, είναι πια oldies. Οι παπούδες του ψηφιακού φάσματος.

As μιλήσουμε λοιπόν, για τις επόμενες ελπιδοφόρες γενιές, που θα σηματοδοτήσουν μια νέα εποχή στον κοινωνικό, πολιτικό και επαγγελματικό ορίζοντα. Η γενιά Z αφορά όσους γεννήθηκαν μεταξύ 1997 και 2012, και περιέχει την πρώτη φουρνιά ενηλίκων που μεγάλωσε με προηγμένη τεχνολογία και συνεχή προσβασιμότητα στο internet. Ενώ η γενιά A, γεννημένη μεταξύ 2010 και 2020, είναι η πρώτη γενιά πραγματικής ψηφιακής ιθαγένειας – οι γονείς τους είχαν smartphones πριν καν τους συλλάβουν. Η συνδεσιμότητα διακατέχει κάθε κομμάτι της ζωής τους – φίλιες, σχέσεις, διασκέδαση, ενημέρωση, εκπαίδευση – και καθορίζει τον τρόπο επικοινωνίας τους. Όσα άτομα ανήκουν σε αυτές τις γενιές δεν θεωρούνται απλώς εξοικειωμένα με το διαδίκτυο, αλλά ταυτίζονται με αυτό. Η προϊντερνετική ζωή φαίνεται προϊστορική εποχή με δεινοσαύρους. Δεν γνώρισαν τον κόσμο χωρίς social media, smartphones και internet υψηλής ταχύτητας. Ξέρουν πως ανά πάσα στιγμή, μια πληθώρα επιλογών και πληροφοριών απέχει μονάχα ένα άγγιγμα απόσταση. Μια απίστευτη δύναμη άνευ προηγούμενου.

Εναποθέτουμε τις ελπίδες μας λοιπόν στις γενιές Z και A που μεγάλωσαν και μεγαλώνουν σε ένα γενικότερο κλίμα αβεβαιότητας. Έχουν κληρονομήσει τα απόνερα της οικονομικής κρίσης του 2008 και έναν πλανήτη που ολοένα και συχνότερα ασφυκτιά από οικολογικές καταστροφές. Και μην ξεχνάμε πως κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν μια παγκόσμια πανδημία σε τρυφερές και ευάλωτες φάσεις της ζωής τους, είτε ως μαθητές είτε στα πρώτα βήματα της ενηλικίωσής τους. Γενικώς, κληρονομούν έναν κόσμο και μια συλλογική συνείδηση που μοιάζει να ακροβατεί σε σχοινί, φλερτάροντας με το παράλογο και τη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας. Παρ'όλα αυτά, είναι ακριβώς αυτές οι δυσμενείς συνθήκες σε συνάρτηση με την τεχνολογία που δίνουν σε αυτές τις γενιές τα πιο ισχυρά τους εφόδια: ανθεκτικότητα και απaráμιλλη προσαρμοστικότητα. Δύο απαραίτητα χαρακτηριστικά για το άδηλο μέλλον ιλιγγιωδών ταχυτήτων. Είναι αδιαμφισβήτητο πως έχουμε εισέλθει σε μια ιστορική εποχή κομβικής σημασίας. Οτιδήποτε θεωρούσαμε δεδομένο και εκέγγυο, έχει διαταραχθεί. Έχουμε να διανύσουμε ένα χειμαρρώδη ποταμό και οτιδήποτε περιμένει στην άλλη όχθη, είναι σίγουρα διαφορετικό. Διαφορετικό του προγενέστερου. Οι γενιές A και Z είναι ο συνδετικός μας κρίκος με ό,τι έπεται.

Έτσι, όταν ακούω δεξιά και αριστερά κατηγορίες του στυλ “αχ, η νέα γενιά είναι κολλημένη σε μια οθόνη. Έχει χαθεί η αληθινή επικοινωνία. Τι θα απογίνουμε όταν πάρουν εκείνοι τα νηπία;” στεναχωριέμαι και θυμώνω. Βέβαια, η απαξίωση των νεότερων γενιών δεν είναι κάτι καινούριο. Είναι μια κλασικά διαιωνισμένη αντίδραση ενηλικισμού (όπως πολύ εύστοχα αποκάλεσε ο Ευγένιος Τριβιζάς την προκατάληψη και τις συστημικές διακρίσεις εις βάρος των νέων) που μάταια αντιστέκεται στην αλλαγή και τη διαφορετικότητα. Κάθε γενιά έχει να θυμηθεί αντίστοιχα περιφρονητικά σχόλια από τους μεγαλύτερους της. Αλλά κάπως όλοι τα ξεχνάμε εν τέλει και πέφτουμε εύκολα στην παγίδα της επανάληψης όταν περνάμε το κατώφλι των 30. Αυτό που ελπίζει να πετύχει ένας 16χρονος σήμερα, μάλλον δεν είναι και τόσο διαφορετικό από αυτό που προσδοκούσε κάποιος άλλος στην ηλικία του στο παρελθόν. Αυτό που αλλάζει και εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου είναι ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι επιλέγουν να κυνηγήσουν την επίτευξη των στόχων τους – και αυτό αποτελεί τη βάση των περισσότερων συγκρούσεων μεταξύ γενεών. Οι γενιές Z και A είναι οι πιο επικοινωνιακές και συνδεδεμένες γενιές στην ιστορία της ανθρωπότητας. Ναι, σίγουρα η επικοινωνία τους είναι εν μέρει πολύ διαφορετική από το οτιδήποτε θα όριζε κανείς ως επικοινωνία πριν κάποιες δεκαετίες, αλλά είναι συγχρόνως πολύ πιο ζοφερή, άμεση και ατέρμονη. Αυτό που είναι αξιοθαύμαστο σε σύγκριση με προηγούμενες γενιές, είναι πως η γενιά Z είναι η πιο εκτενώς πληροφορημένη όσον αφορά τα παγκόσμια ζητήματα περί κλιματικής αλλαγής, φυλετικών διακρί-

GEN^Z_A

σεων, κοινωνικής ανισότητας και πολιτικών αναταραχών. Ενδιαφέρονται για το μέλλον και δεν τείνουν εύκολα προς στάσεις αδράνειας και στρουθοκαμηλισμού. Αντιθέτως, είναι θερμοί δημιουργοί κοινοτήτων και συμμετέχουν ενεργά στη σύνδεση με ομοϊδεάτες προκειμένου να χτίσουν κάτι μαζί. Δεν είναι τυχαίο πως σε αυτή τη γενιά ανήκει και η Greta Thunberg, μία από τις σημαντικότερες προσωπικότητες περιβαλλοντικού ακτιβισμού. Έτσι, οι νέες γενιές σπρώχνουν και τις προηγούμενες στο να αναθεωρήσουν τις αξίες τους, να σταματήσουν να ξεχωρίζουν το χρώμα του δέρματος των συνανθρώπων τους, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους και τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους. Αν κάτι μας έχει ήδη διδάξει η γενιά Z είναι πως η ταυτότητα είναι ρευστή και πως ο καθένας από εμάς έχει δικαίωμα να αυτοπροσδιορίζεται όπως επιθυμεί. Η διαφορετικότητα είναι η κανονικότητα.

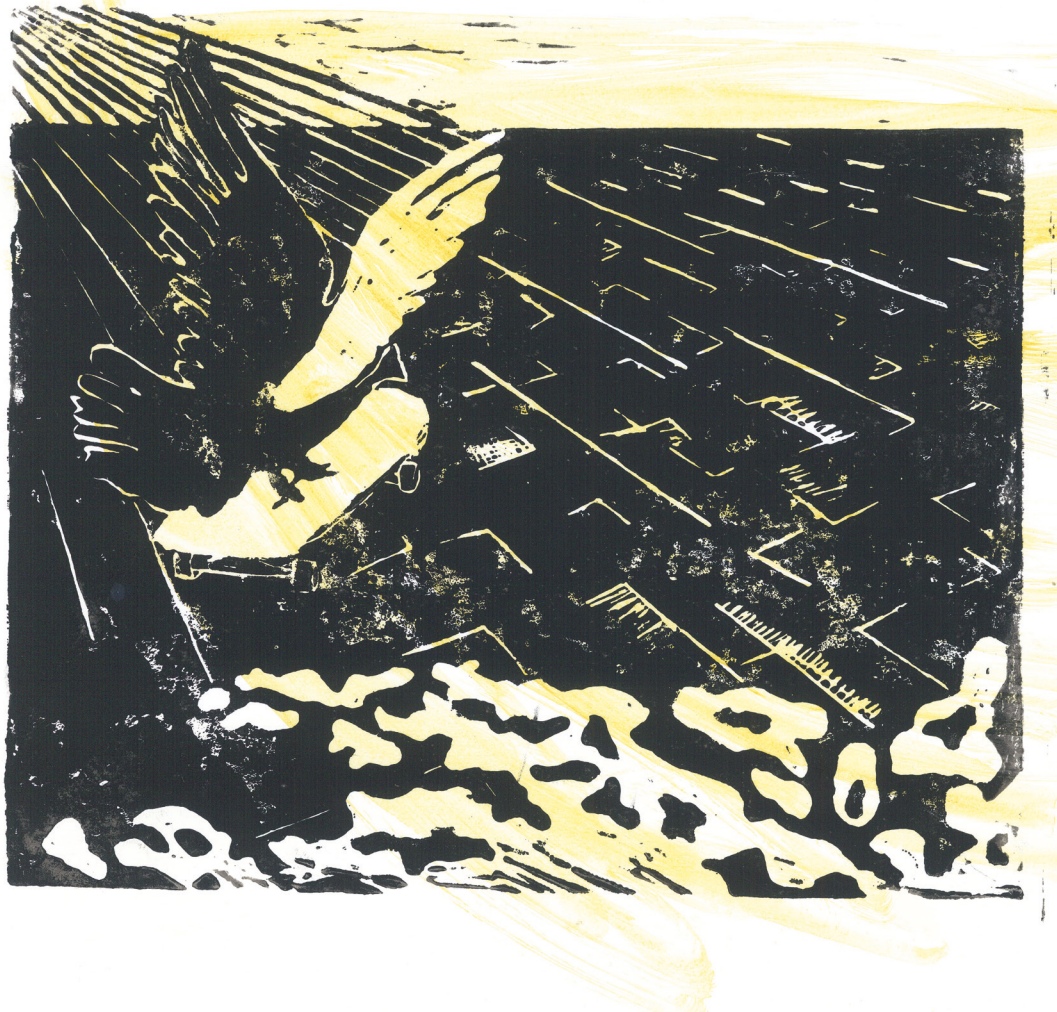

«Οι νέες γενιές σπρώχνουν και τις προηγούμενες στο να αναθεωρήσουν τις αξίες τους, να σταματήσουν να ξεχωρίζουν το χρώμα του δέρματος των συνανθρώπων τους, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους και τον σεξουαλικό προσανατολισμό τους».

ΕΦΗ ΕΥΘΥΜΙΑΔΗ

GEN Z
A

Μια γενιά που προχωρά δημιουργικά.
Δημήτριος Ατσαβές / IB

Πώς διασκεδάζω με τους φίλους μου;

Λεωνίδας Τσοπουρίδης,
Αριάννα Δυσβουνιάτου-Μαραγκού,
Γ Λυκείου

Αισιόδοξες σκέψεις

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΕΡΙΑΚΙΔΟΥ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Μητέρα μαθητών Εκπαιδευτηρίων Δούκα, Απόφοιτη 1995, Ελεύθερη Επαγγελματίας

Όταν μου ζητήθηκε από το σχολείο (μου) των παιδιών μου να γράψω τις σκέψεις μου για την γενιά Z, δεν ήξερα καλά-καλά ποια είναι η «Γενιά Z»... πόσο μάλλον ότι έχω δύο παιδιά που ανήκουν σε αυτήν!! Η πρώτη μου, αυθόρμητη σκέψη ήταν να αναφερθώ αναλυτικά σε όλες τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει ένας γονιός της «εποχής μου». Αυτό που κυριολεκτικά μου κατέκλυζε το μυαλό, ήταν εκείνες οι φορές που αγχώθηκα, προβληματίστηκα, νευρίασα, τρόμαξα, στεναχωρήθηκα στην προσπάθειά μου να αντιμετωπίσω την εφηβεία των παιδιών μου. Μια εφηβεία που γεννήθηκε και ανδρώνεται μέσα στην τεχνολογία και δεν μπορεί καν να διανοηθεί τη ζωή χωρίς μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χωρίς διαδίκτυο. Ενώ, λοιπόν, έχω βολευτεί στην πολυθρόνα μου κοιτώντας τη λευκή οθόνη του υπολογιστή και είμαι κυριολεκτικά έτοιμη να εφορμήσω για να γράψω όλα τα μειονεκτήματα της εποχής στην οποία μεγαλώνει η γενιά Z και ακολουθεί η γενιά A, συνειδητοποιώ πόσο άδικο είναι αυτό για τα παιδιά...Τελικά, με δυο λόγια, προτίμησα να εστιάσω σε όλα αυτά που κάνουν τη γενιά αυτή τόσο ιδιαίτερη και ξεχωριστή, και εμποδώνουν σε εμάς την ελπίδα ότι αυτή θα ζήσει σε έναν κόσμο που σε πολλά σημεία θα είναι καλύτερος από τον δικό μας.

Διαβάζοντας για τη γενιά αυτή, συνειδητοποίησα ότι ένας παράγοντας που την κάνει τόσο διαφορετική από τις προηγούμενες, είναι η τρομοκρατική επίθεση στους Δίδυμους Πύργους στις 11 Σεπτεμβρίου 2001, γεγονός που άλλαξε ολόκληρη την ανθρωπότητα. Έτσι λοιπόν, τα παιδιά αυτά εμφανίζονται να είναι πολύ πιο ευαισθητοποιημένα σε θέματα ασφάλειας στο διαδίκτυο και γενικότερα στην υπερέκθεσή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Έρευνες ανά τον κόσμο το αποδεικνύουν και μας κάνει να θέλουμε

να διδαχτούμε από τα παιδιά μας, αφού για αυτά το διαδίκτυο είναι η καθημερινότητά τους και αυτό δεν τους τρομάζει, όπως ενδεχομένως συμβαίνει με τους μεγαλύτερους.

Η ευαισθητοποίησή τους σε θέματα που αφορούν στο περιβάλλον είναι, επίσης, σαφώς εντονότερη από τις αντίστοιχες ανησυχίες των millennials, καθώς φαίνεται να αντιλαμβάνονται ότι είναι μέρος του φυσικού κόσμου και ότι χρωστούν σ' αυτόν. Μιλώντας από προσωπική εμπειρία δεν μπορώ να μην αναφερθώ στο γεγονός ότι η τσάντα ανακύκλωσης καθιερώθηκε στο σπίτι μας, όταν η πεντάχρονη τότε κόρη μου, επιστρέφοντας μια μέρα από το σχολείο, με ρώτησε πού κάνουμε ανακύκλωση! Ακούγεται απλό, αλλά συγχρόνως και σημαντικό.

Οι νέοι, λοιπόν, είναι σαφώς ανήσυχτοι για το περιβάλλον και δεν αρκούνται σε αυτό, αλλά συσπειρώνονται και έχουν ως δεδομένη την άμεση και αδιαμεσολάβητη επικοινωνία με τους συνομήλικούς τους ανά τον κόσμο μέσα από τον ψηφιακό κόσμο. Αυτό κάνει τη «φωνή τους» πιο δυνατή παντού και γρήγορα. Γνωρίζουν πολύ καλά αυτή τη δύναμη που τους προσφέρουν οι συλλογικότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και την αξιοποιούν. Αυτό ισχύει και για πολλά άλλα θέματα που αφορούν στην κοινωνία μας, όπως τη διαφορετικότητα σε κάθε επίπεδο.

As μην ξεχνάμε κάτι ακόμη: ότι η ίδια η τεχνολογία που τόσο δαιμονοποιούμε για την τόσο αλόγιστη από τα παιδιά μας χρήση της, μας έχει φέρει πολλές φορές κοντά σ'αυτά. Πόσες φορές μπορέσαμε και παρακολουθήσαμε κάποιον αθλητικό αγώνα ζωντανά, μέσα από μια κλειστή ομάδα γονιών σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Πόσες φορές μπορέσαμε και μεταφερθήκαμε στο δωμάτιό τους σε κάποια άλλη χώρα και είδαμε στο βλέμμα τους την ανησυχία ή τη χαρά τους. Πόσες φορές είμασταν εκεί, όταν ζήτησαν τη γνώμη μας μέσα από το δοκιμαστήριο κάποιου καταστήματος ρούχων, όταν την ίδια στιγμή εμείς βρισκόμασταν στην εργασία μας. Τα παιδιά της Γενιάς Z και A προσαρμόζονται εύκολα και δεν αναγνωρίζουν καμία παραδοχή ως δεδομένη. Ξέρουν ότι οι γονείς τους λίγα χρόνια πριν, έζησαν τη λεγόμενη οικονομική κρίση και αυτό δε φαντάζει ανοίκειο, μακρινό και ξένο στους νέους όπως συνέβαινε με τη γενιά των MILLENNIALS, στην οποία ανήκω κι εγώ. Ξέρουν, επίσης, πολύ καλά ότι πρέπει να βασίζονται στις δικές τους δυνάμεις, όχι απλά αθροίζοντας τίτλους πτυχίων αλλά διαμορφώνοντας πολύπλευρες προσωπικότητες που θα τους διαφοροποιήσουν από τους συνομηλικούς τους. Αντιλαμβάνονται δηλαδή, ως μόνη παραδοχή την πολύπλευρη επένδυση στον εαυτό τους...

Ένας άλλος τομέας στον οποίο η γενιά Z «μας βάζει τα γυαλιά», είναι αυτός της υγιεινής ζωής. Προσέχουν τη διατροφή τους και ενδιαφέρονται για την τροφή που θα καταναλώσουν. Θέλουν να συμμετέ-

GEN Z A

χουν ενεργά στην προετοιμασία του γεύματός τους. Έχουν καταφέρει να κάνουν μόδα το σπιτικό φαγητό και να ανεβάζουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης φωτογραφίες των πιάτων που προετοιμάζουν, αφού ασχολούνται πολύ και με την εμφάνιση αυτών. Αυτό βέβαια ισχύει και για τα δύο φύλα. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, καπνίζουν λιγότερο και καταναλώνουν λιγότερο αλκοόλ. Κάνουν γυμναστική γιατί πραγματικά το θέλουν και αναγνωρίζουν το όφελός της στη ζωή τους κι όχι γιατί είναι μόδα η συνδρομή σε κάποιο γυμναστήριο. Συνδέουν την κάθε μέρα τους μ' αυτήν και μπορούν να γυμναστούν ακόμα και μόνοι τους με βίντεο γνωστών αθλητών με πρόγραμμα που τους ταιριάζει και θα επιλέξουν οι ίδιοι από το διαδίκτυο.

Δεν είναι λίγες οι φορές που εντυπωσιάζομαι από τα παιδιά μου, τους φίλους τους και γενικότερα τη γενιά τους. Γιατί λοιπόν, να προσπερνάω τα τόσα θετικά των παιδιών αυτών; Αντί να τα κατηγορούμε ότι έχουν μάθει να σκύβουν το κεφάλι προς τα κάτω κοιτώντας συνεχώς στις οθόνες των κινητών τους, ας σκεφτούμε ότι την ίδια ακριβώς στιγμή, μπορεί το μυαλό κι η καρδιά τους να ταξιδεύει σε κάτι μεγάλο ψηλά.

Καταλαβαίνω και κυρίως νοιώθω ότι έχω να κερδίσω τόσα πολλά πράγματα από τους νέους της Γενιάς Z και A. Δείχνοντάς τους εμπιστοσύνη και πιστεύοντας σε αυτούς, έχω μόνο να κερδίσω, να μάθω και να γίνω καλύτερος άνθρωπος. Ας δώσουμε χώρο σε αυτήν τη νέα γενιά που έχει τη δυναμική της ηλικίας της, την εξυπνάδα να αποφύγει τα λάθη των προηγούμενων γενιών και -γιατί όχι - το προνόμιο να κάνει τα δικά της λάθη.

Ξέρουν, θέλουν, μπορούν.

Ας τους καλωσορίσουμε στον κόσμο των ενηλίκων!

*«Ξέρουν, πολύ καλά ότι πρέπει
να βασίζονται στις δικές τους δυνάμεις,
όχι απλά αθροίζοντας τίτλους πτυχίων αλλά
διαμορφώνοντας πολύπλευρες προσωπικότητες
που θα τους διαφοροποιήσουν
από τους συνομηλίκους τους».*

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΕΡΙΑΚΙΔΟΥ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ

GENZ
A

Γονείς και παιδιά – μια σχέση αγάπης και έντασης για όσες γενιές κι αν περάσουν.
Στυλιανή Νάσσι / Β Γυμνασίου

Οι σχέσεις με τους γονείς μου.
Είμαστε γνωστοί ή άγνωστοι;

Νικόλας Τζαγκαράκης,
Γιώργος Περβανάς,
Α Λυκείου

Η ενεργητική ακρόαση έχει δύναμη που ενώνει: Πώς να ακούω το παιδί μου για να μου μιλάει

Δρ. ΣΟΦΙΑ ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ
Σύμβουλος Ψυχικής Υγείας και Σταδιοδρομίας, Εκπαιδευτικός και Συγγραφέας

*Πόσο και πώς ακούμε τα παιδιά μας;
Πώς δείχνουμε το ενδιαφέρον μας;
Με πόση ενσυναίσθηση επικοινωνούμε μαζί τους;*

Ενεργητική ακρόαση για ουσιαστική επικοινωνία

Ανεξάρτητα από την ηλικία, το παιδί έχει ανάγκη να επικοινωνεί με εμάς, τους γονείς του, να μας μιλάει και να το ακούμε. Ακούμε με δύο τρόπους – βιολογικά με την ακοή, όταν λαμβάνουμε τους ήχους των λέξεων, και συναισθηματικά με την ακρόαση, όταν κατανοούμε το νόημά τους. Τότε, γνωρίζουμε το παιδί μας, βλέπουμε τα πράγματα από τη δική του οπτική γωνία, κατανοούμε ποια θέματα το απασχολούν ή ποια συναισθήματα βιώνει και το διευκολύνουμε να σκεφτεί πώς θα λύσει ένα πρόβλημα ή να σχεδιάσει πώς θα πετύχει έναν στόχο για να αισθάνεται αυτοπεποίθηση και χαρά.

Οι πυλώνες της ενεργητικής ακρόασης

Η ενεργητική ακρόαση είναι δεξιότητα που αναπτύσσεται με υπομονή και συνειδητή προσπάθεια και στηρίζεται σε 3 βασικούς πυλώνες.

Πρώτον, *ακούμε με προσοχή πριν βγάλουμε συμπεράσματα*. Επειδή σκεφτόμαστε πέντε φορές πιο γρήγορα από ό,τι μιλάμε, συνήθως δεν ακούμε το παιδί με υπομονή. Από τις πρώτες λέξεις, πιστεύουμε ότι γνωρίζουμε τι θέλει ή τι «πρέπει» να πει, προετοιμάζουμε την απάντηση ή τη συμβουλή μας, το δια-

κόπτουμε και τελειώνουμε τη φράση του, «...καλά, αλλά τι ξέρεις εσύ, είσαι μικρός/ή...». Όταν ακούμε ενεργητικά, όμως, το ενθαρρύνουμε να μιλήσει, αξιοποιώντας τη σοφία της φύσης που μας έδωσε δύο αυτιά, αλλά ένα στόμα, ώστε να ακούμε περισσότερο και να μιλάμε λιγότερο:

- Εστιάζουμε απόλυτα την προσοχή μας σε ό,τι λέει χωρίς να βιαζόμαστε να απαντήσουμε.
- Αφήνουμε το κινητό μας στην άκρη, δε διαβάζουμε μηνύματα ή ειδήσεις ενώ μιλάει.
- Περιμένουμε να ολοκληρώσει χωρίς να διακόπτουμε.
- Παρατηρούμε τη γλώσσα του σώματος και τις εκφράσεις του για να καταλάβουμε αν συμφωνεί ή διαφωνεί με κάτι που του λέμε να κάνει.
- Το κοιτάμε στα μάτια για να δείξουμε ότι ενδιαφερόμαστε για το θέμα που το απασχολεί.

Δεύτερον, *βγάζουμε τα «γυαλιά» μας*. Επικοινωνούμε ουσιαστικά, όταν ακούμε το παιδί μας χωρίς προκαταλήψεις, αγωνία, υπερβολικές προσδοκίες ή τη βεβαιότητα ότι μόνο η δική μας γνώμη είναι η σωστή. Σίγουρα έχουμε εμπειρία ζωής και για κάποιες καταστάσεις ξέρουμε τι είναι καλό και σωστό για εκείνο ενώ θέλουμε να λύνουμε τα προβλήματά του και να το προστατεύουμε. Έτσι, όμως, σταματάμε να ακούμε και δίνουμε συμβουλές ή προτείνουμε λύσεις. Παρά την εμπειρία μας, πρέπει να γνωρίσουμε το παιδί μας, να καταλάβουμε ποιος άνθρωπος είναι, να το αποδεχθούμε και να το στηρίξουμε να αναπτύξει δεξιότητες ζωής. Εστιάζοντας στα μηνύματα που μεταφέρει με τις λέξεις και τη γλώσσα του σώματος, βλέπουμε τον κόσμο μέσα από τα μάτια του και κατανοούμε πώς αισθάνεται, τι χρειάζεται ή τι δε θέλει, ώστε να πιστέψει στις επιλογές του, να τις υποστηρίξει και να είναι ευτυχημένο. Καθήκον μας, εκτός από την ασφάλεια και την υγεία του, είναι και η ανάπτυξη του σε έναν αυτόνομο άνθρωπο που έχει αυτοέλεγχο, υπευθυνότητα και άποψη. Η επικοινωνία μας είναι ευκαιρία να καλλιεργεί κριτική σκέψη, να αναλαμβάνει την ευθύνη των επιλογών του και να παίρνει κατάλληλες αποφάσεις, όπως τι θα σπουδάσει και ποιο επάγγελμα να ακολουθήσει. Έτσι:

- Ακούμε τι θέλει να κάνει πριν πούμε εμείς τι πιστεύουμε ότι πρέπει να κάνει.
- Δίνουμε ασφαλή ελευθερία και το καθοδηγούμε να διαχειριστεί τα θέματα που το απασχολούν.
- Γινόμαστε πρότυπο συμπεριφοράς και δίνουμε συμβουλές κυρίως όταν τις ζητάει.
- Αποφεύγουμε την κριτική και το κήρυγμα γιατί τα συνεχή «πρέπει» και «μη» το φοβίζουν, το περιορίζουν και δεν το βοηθάνε να αναπτύξει δεξιότητες, ώστε να προστατεύει τον εαυτό του όταν δεν είμαστε μαζί του.
- Αποδεχόμαστε τη σκέψη και την εμπειρία του και δεν το συγκρίνουμε με άλλους ή με τον εαυτό μας.

Τρίτον, *αποδεχόμαστε τα συναισθήματά του*. Όταν το παιδί επικοινωνεί –παραπονιέται, γκρινιάζει, ζητάει– είναι κυρίως γιατί χρειάζεται την προσοχή, την αποδοχή και την κατανόσή μας. Τότε πρέπει να εστιάζουμε στο συναίσθημά του και να το επικυρώνουμε, «Βλέπω ότι είσαι στεναχωρημένη...», αντί να το ακυρώνουμε, «Έλα, μη στεναχωριέσαι!...». Τα συναισθήματά που βιώνει δημιουργούν τη δική του πραγματικότητα και πρέπει να τα σεβόμαστε. Όταν αφηγείται ένα γεγονός –τσακώθηκε με έναν φίλο του ή έχει πρόβλημα με έναν καθηγητή στο σχολείο– το κάνει γιατί έχει ανάγκη να καταλάβουμε πώς αισθάνεται, χωρίς να το κρίνουμε, για να μας εμπιστεύεται και να μας μιλάει. Του δείχνουμε ότι αποδεχόμαστε τα συναισθήματά του όταν:

- Κάνουμε μια περίληψη όσων είπε: «Απ' ό,τι καταλαβαίνω, θέλεις να αλλάξεις ομάδα γιατί τα άλλα παιδιά είναι μικρότερα και δεν μπορείς να παίζεις μαζί τους. Σωστά;».
- Ακούμε με ενσυναίσθηση: «Από όσα είπες, βλέπω ότι αυτό το θέμα σε απασχολεί. Θέλεις να το συζητήσουμε περισσότερο για να καταλάβω πώς αισθάνεσαι;».
- Παρατηρούμε τα μη λεκτικά μηνύματα στις εκφράσεις του προσώπου, το βλέμμα ή τη γλώσσα του σώματος: «Βλέπω ότι είσαι λυπημένος/η, αλλά είμαι εδώ για ό,τι χρειαστείς».
- Κάνουμε ερωτήσεις για να δείξουμε ενδιαφέρον: «Τι έγινε μετά;», «Θέλεις να μου πεις τι σε απασχολεί;», «Πώς αισθάνθηκες με αυτό που έγινε;», «Πώς αισθάνεσαι τώρα;».

Ενεργητική ακρόαση για ενδυνάμωση

Ενεργητική ακρόαση δε σημαίνει ότι πάντα συμφωνούμε και δεχόμαστε τη γνώμη ή την επιθυμία του παιδιού μας, ειδικά σε θέματα που αφορούν στην ασφάλεια και την υγεία του, αλλά ότι χτίζουμε μια γέφυρα εμπιστοσύνης, ρεαλιστικής σκέψης και αυτονομίας για να κάνει τη μετάβαση από την παιδική και την εφηβική ηλικία στην ενήλικη. Όταν ακούμε ενεργητικά, διευκολύνουμε την επικοινωνία και βελτιώνουμε τη σχέση μας, ενώ το παιδί νιώθει το ενδιαφέρον μας και αισθάνεται καλά για τον εαυτό του. Επίσης, έχουμε την ευκαιρία να το γνωρίσουμε καλύτερα – δυνατά σημεία, επιθυμίες, ανασφάλεια, ανάγκες – και έτσι μπορούμε να το ενδυναμώνουμε να κάνει κατάλληλες επιλογές, να αξιοποιεί τις δυνατότητές του και να προστατεύει τον εαυτό του. Η ενεργητική ακρόαση δεν αποτελεί δεξιότητα μόνο για αποτελεσματική επικοινωνία, αλλά κυρίως για την εκπαίδευση του παιδιού ως ενήλικα. Γιατί μην ξεχνάμε, τα παιδιά μας είναι εκπαιδευόμενοι ενήλικες και εμείς έχουμε τον ουσιαστικό ρόλο του μέντορα και του καθοδηγητή.

Ερωτηματολόγιο Ενεργητικής Ακρόασης

Πόσο καλά ακούτε το παιδί σας;

Με βάση τις προτάσεις που ακολουθούν, αξιολογήστε πόσο αποτελεσματικά ακούτε το παιδί σας. Αν κάτι δε σας ικανοποιεί, σκεφτείτε τι μπορείτε να κάνετε διαφορετικά. Σε ποιο βαθμό κάνετε ή δεν κάνετε τα παρακάτω:

1 = Δεν το κάνω συχνά, 2 = Το κάνω τις περισσότερες φορές, 3 = Το κάνω πάντα

- Δεν το διακόπτω όταν μιλάει για να του δείξω ότι το σέβομαι και θέλω να το καταλάβω. _
- Το ακούω χωρίς να κρίνω ό,τι λέει ή να βγάζω βιαστικά συμπεράσματα. _
- Σέβομαι τις επιθυμίες του, και αν είναι ασφαλείς, το διευκολύνω να τις πραγματοποιήσει. _
- Ακούω με προσοχή αυτό που λέει και προσπαθώ να μη σκέφτομαι άλλα πράγματα εκείνη τη στιγμή. _
- Κάνω ερωτήσεις για να του δείξω ότι το ακούω. _
- Αναγνωρίζω και αποδέχομαι τα συναισθήματά του χωρίς να τα κρίνω. _
- Το κοιτάζω στα μάτια όταν μιλάει για να του δείξω ότι ενδιαφέρομαι πραγματικά. _
- Προσπαθώ να διακρίνω τα μηνύματα που δίνει με τη γλώσσα του σώματος, τις εκφράσεις του προσώπου ή τις χειρονομίες του. _
- Δεν του λέω τι πρέπει να κάνει, αλλά το βοηθάω να βρει τη λύση μόνο του. _
- Προσπαθώ να είμαι αντικειμενικός/ή και να μην επηρεάζομαι από αυτό που πιστεύω εγώ. _

GEN^Z_A

Η πολυπλοκότητα των σχέσεων, η πολυπλοκότητα της επικοινωνίας.
Αγάπη Λαζάρου / Απόφοιτος ΒΤΕC

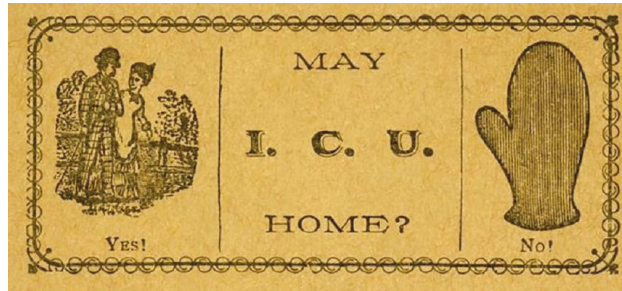
Φλερτ, μια άγνωστη λέξη ή όχι;

Χρήστος Μανειιώτης,
Αλεξάνδρα Οικονόμου,
IB

Φλερτ: με βεντάλιες ή emoticons, ο άνθρωπος ορίζει την ποιότητα

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Επικοινωνιολόγος

In the late 19th century, some young people used «escort» card to humorously initiate courtship.

PHOTOGRAPH COURTESY ALAN MAYS

<https://www.nationalgeographic.com/culture/article/160104-escort-cards-acquaintance-flirtation-victorian-america-dating-history>

«May I. C. U. Home?»

Όχι, δεν είναι ένα σύγχρονο μήνυμα στο messenger. Είναι μία από τις φράσεις που τύπωναν οι Αμερικανοί εργένηδες περί τα τέλη της βικτοριανής περιόδου στις έτοιμες κάρτες που κουβαλούσαν στις τσέπες τους, όταν έβγαιναν για να αναζητήσουν το καινούριο τους φλερτ. Οι κάρτες φλερτ ή γνωριμίας, όπως ονομάζονταν, ενίοτε είχαν χώρο για απάντηση ή ακόμη και επιλογή ναι/όχι, ώστε να δηλώσει η παραλήπτρια με ένα «κλικ» της πέννας τις προθέσεις της. Την ίδια περίοδο, οι ερωτοχτυπημένοι έστελναν επιστολές στο αντικείμενο του πόθου τους, μπορεί και επτά την ημέρα, ή πενούσαν το μήνυμα μέσα από τις Μικρές Αγγελίες: «ΓΑΤΑΚΙ, ελπίζω να είσαι καλά. Εγώ είμαι δυστυχής, στείλε μου κάτι μέχρι την Τετάρτη.»

Δύο αιώνες αργότερα, τα παραδείγματα δεν μας ακούγονται και τόσο εξωτικά. Οι κάρτες μοιάζουν λίγο με ταυτότητα προφίλ, οι συντημήσεις εξοργίζουν τους μεγαλύτερους για το πετσόκομμα των λέξεων, οι επιστολές γεινιάζουν με απανωτά μηνύματα-σεντόνια στο messenger. Και οι Μικρές Αγγελίες, ο χάρτινος πρόγονος των σημερινών social media, θυμίζουν ανάρτηση ανοικτή στο κοινό, κωδικοποιημένη και με την ελπίδα ότι το υποκείμενο του ενδιαφέροντος τσεκάρει συχνά πυκνά τον τοίχο του προφίλ του ενδιαφερόμενου.

Ναι λοιπόν, το φλερτ με μεθόδους «social media» υπήρχε και πολύ πριν από την παρουσία τους. Όπως και εμείς, οι εκάστοτε «μεγάλοι», που κουνάμε το κεφάλι με ύφος «μα πού πάει αυτή η νεολαία», αναπαράγοντας κατά βάση την αιώνια διαμάχη της γενιάς που εμμένει σε αυτά που ξέρει και δυσκολεύεται να χωρέσει την εξέλιξη. Με άλλα λόγια, τα παιδιά έχουν τα δίκια τους. Και το λιγότερο που έχουμε να κάνουμε, είναι να τα ακούσουμε με τα αυτιά και τις καρδιές μας ανοικτές.

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή: πιθανώς φλερτ να έκαναν και οι άνθρωποι των σπηλαίων, αλλά η ίδια η λέξη πρωτοεμφανίστηκε στο λεξικό τη Αγγλικής Γλώσσας το 1755. Από τότε διατηρεί λίγο πολύ την ίδια έννοια: «φλερτ» είναι το πρώτο κάλεσμα για γνωριμία με ερωτικό ενδιαφέρον, αν και μπορεί να έχει και άλλα κίνητρα, όπως ψυχαγωγία, επιβεβαίωση ή απλό πειραματισμό ορίων. Ως ξεκίνημα αλληλεπίδρασης, γίνεται πάντοτε κάπως μαλακά και υπόγεια, καθώς η κάθε μεριά εκθέτει το ενδιαφέρον της ισοσκελίζοντας το ρίσκο της απόρριψης, σχηματίζοντας ιδανικά μια ιδιότυπη χορογραφία ανάμεσα σε δύο άτομα που ενδιαφέρονται σταδιακά να συντονιστούν σε μια κοινή μελωδία.

Για αυτόν ακριβώς το λόγο το φλερτ είναι πάντοτε ένας κώδικας, που και αυτός με τη σειρά του εξαρτάται από κοινωνικά πρωτόκολλα, πολιτισμικά πρότυπα, αλλά και τα μέσα της κάθε εποχής. Στην Ευρώπη του 18ου αιώνα οι βεντάλιες έκρυβαν μια ολόκληρη γλώσσα ερωτικού ενδιαφέροντος. Από τη Βόρεια Αμερική μέχρι την Αφρική, το γυναικείο φύλο αντανάκλαστικά φλερτάρει καρφώνοντας με το βλέμμα και χαμογελώντας ανεπαίσθητα, ενώ στην Ιαπωνία σφίγγει τα χείλη και ανοίγει τα μάτια, εξηγώντας μας και την αισθητική των ηρώων manga. Και φυσικά, διαφορετικοί κώδικες αφήνουν χώρο για παρεξηγήσεις, όπως αυτές που έζησαν οι αμερικανοί στρατιώτες του δεύτερου παγκόσμιου πόλεμου με τις νεαρές βρετανίδες, καθώς είχαν τελείως άλλη αντίληψη για το πότε επιτρέπεται να μπει ένα φιλί μέσα στη σχέση.

Τα social media έφεραν μια επανάσταση, σε μια έκταση που κανείς δεν θα μπορούσε να διανοηθεί. Για πρώτη φορά στην ιστορία ο καθένας μας είχε τη δυνατότητα να εκπέμπει αφιλητάριστα από το δικό του

προσωπικό Μέσο, σε ένα ψηφιακό σύμπαν που επιτρέπει απεριόριστο χώρο για να εκφραστεί η κάθε άποψη, αλλά και άμεση, μηδενικού σχεδόν κόστους πρόσβαση στους πάντες. Ως αποτέλεσμα, βιώνουμε τον κόσμο μέσα από μία εικονιστική προέκταση, συνθέτουμε τον εαυτό μας σε προβολές που γίνονται πάνω στην οθόνη του κινητού μας. Αυτό έχει και τα πλεονεκτήματά του, όπως πολύ σωστά επισημαίνουν τα παιδιά, καθώς τα social media μας επιτρέπουν να παρατηρήσουμε, να πάρουμε πληροφορίες για τον άλλο από την ασφάλεια του προφίλ του. Αρκεί να έχουμε υπόψη ότι αυτό που βλέπουμε δεν είναι πάντα ο άλλος, αλλά η περσόνα που επιλέγει να προβάλει προς τα έξω.

Το φλέρντ στα social media έχει τον κώδικά του, που μετριέται σε likes και emoticons, καρδούλες σε διάφορα χρώματα, χρονικές αποστάσεις ανάμεσα στις απαντήσεις, έκταση μηνύματος. Ο γραπτός λόγος αφήνει περιθώρια για παρεξηγήσεις, ειδικά όταν δεν γνωρίζουμε ακόμη το ύφος και το χιούμορ του άλλου. Αλλά η τεχνολογία έχει φροντίσει και για αυτό: το κενό μπορεί να καλυφθεί από τον ήχο και εικόνα που μας δίνουν τα εργαλεία του σύγχρονου ψηφιακού κόσμου, και μάλιστα από την ασφάλεια του δικού μας χώρου.

Ωστόσο η εμμονή με την οθόνη, όσο είναι ο κεντρικός δίαυλος με το υποκείμενο του ενδιαφέροντος, μπορεί να φτάσει σε επίπεδα σοβαρής εξάρτησης. Παράλληλα, οι διάλογοι που δεν έχουν φυσική παρουσία, επιτρέπουν σε μια στρατιά φίλων να ενωθούν για να ενισχύσουν τις αποκρίσεις από την κάθε πλευρά. Το φαινόμενο είναι, και πάλι, αιώνιο: ως θυμηθούμε ότι ο Ρωμαίος έμαθε για το ενδιαφέρον της Ιουλιέτας, όταν κρυφάκουσε κάτω από το μπαλκόνι της να το εκμυστηρεύεται στις φίλες της. Ωστόσο, τα εργαλεία των social media μπορούν να λειτουργήσουν πολύ πιο παραβιαστικά. Ένας προσωπικός διάλογος δε θα έπρεπε να μεταφέρεται ως έχει σε τρίτους χωρίς συναίνεση και αυτό είναι κάτι που ο κάθε έφηβος έχει διαπιστώσει τη φορά που το snapchat του διαλόγου στέλνεται κατά λάθος στο ίδιο chat και όχι στους φίλους. Όσο συνηθισμένο και αν είναι, δεν είναι ευχάριστο να διαπιστώνεις πως ό,τι έχει ειπωθεί έως τώρα είναι αποτέλεσμα ομαδικής δουλειάς και όχι μοίρασμα του ατόμου που βρίσκεται από την απέναντι πλευρά.

Υλικό, έκθεση, εμπιστευτικότητα: μερικά από τα βασικά σημεία στο ξεκίνημα μιας σχέσης αποκτούν πιο σκοτεινές διαστάσεις στην εποχή των social media. Δεν είναι μόνο το ghosting, η βάνουση σχεδόν απόρριψη όπου κάποιος απλά εξαφανίζεται από τον διάλογο, αφήνοντας τον άλλο στο «διαβάστηκε». Είναι και η παράνομη χρήση και διακίνηση προσωπικού υλικού, με εκβιαστικές συμπεριφορές που μπορούν να έχουν τραγικές συνέπειες και άπτονται της ευθύνης της δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος. Σε μεγαλύτερη

ή μικρότερη κλίμακα, μια τέτοια παραβίαση μπορεί να τραυματίσει έναν έφηβο με τρόπο ανεξίτηλο για την υπόλοιπη ζωή του. Κι αν κάτι έχει νόημα εδώ, είναι να γνωρίζουμε να προφυλασσόμαστε, αλλά και να παραμένουμε ενωμένοι στη σωστή πλευρά. Γιατί, όποιο και να είναι το μέσο, όποιος και να είναι ο κώδικας, από την προϊστορική εποχή μέχρι σήμερα, υπάρχει κάτι που παραμένει κοινό: η ανθρώπινη φύση και το φάσμα της, και μέσα εκεί ο πυρήνας του καθενός, που θα ορίσει το βάθος και την ποιότητα της σύνδεσής του με τον άλλο.

Eibl-Eibesfeldt, I. (1971). *Love and hate: on the natural history of basic behaviour patterns* (1st ed.). Methuen.

Gould, M. (2004). *Flirting with Disaster: Sexual Play in the Victorian Periodical*: Van Arsdel Winner 2003. *Victorian Periodicals Review*, 37(3), 273–288.

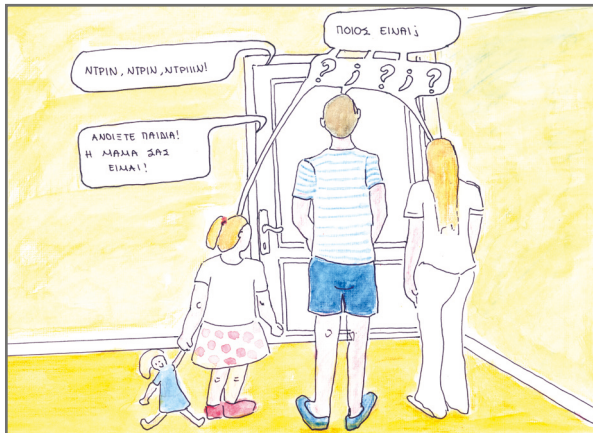
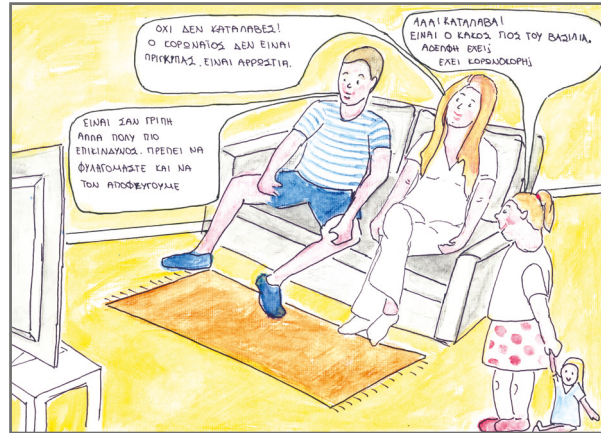
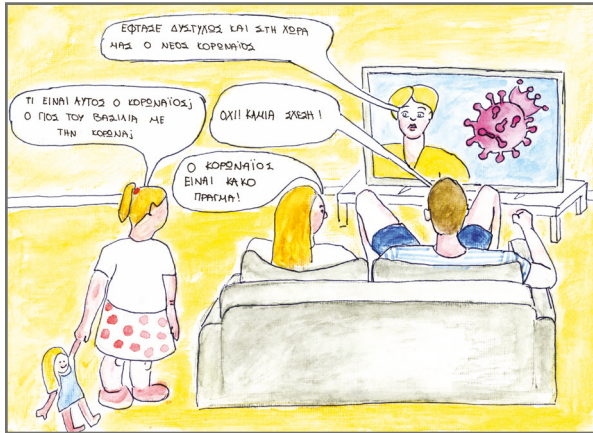
Lykens, J., Pilloton, M., Silva, C., Schlamm, E., Wilburn, K., & Pence, E. (2019). *Google for Sexual Relationships: Mixed-Methods Study on Digital Flirting and Online Dating Among Adolescent Youth and Young Adults*. *JMIR Public Health and Surveillance*, 5(2), e10695.

Mead, M. (2003). *Studying Contemporary Western Society: Method and Theory* (Margaret Mead: *The Study of Contemporary Western Culture*, 5) (1st ed.). Berghahn Books.

Shakespeare, W. (2021). *Romeo and Juliet: The Tragical History Deluxe Club Edition* (Shakespeare's Original). CreateSpace Independent Publishing Platform.

Valkenburg, P. M., Schouten, A. P., & Peter, J. (2005). *Adolescents' identity experiments on the internet*. *New Media & Society*, 7(3), 383–402.

Τάσος, Θ. (2017). *Πολιτικές του Βίου II: Η επιμέλεια εαυτού στην εικονιστική κοινωνία*. Εκδόσεις Αρμός, Αθήνα

Μια πανδημία με επιπτώσεις και στις οικογενειακές σχέσεις μας.
Ελίζα Μπαγιόκου / Α Γυμνασίου

Πανδημία: Εγώ και οι άλλοι για μήνες στο σπίτι

Δημήτρης Μάμμος,
Μιχάλης Καλέργης,
Γ Γυμνασίου

Πώς επηρέασε τις σχέσεις η πανδημία...

ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ψυχίατρος παιδιών και εφήβων - Ομαδικός Αναλυτής
Θεραπευτής ζεύγους και οικογένειας

Η πανδημία της COVID-19 έχει αναμφίβολα αφήσει ανεξίτηλο στίγμα στην καθημερινότητά μας – ίσως και στην γενικότερη κοσμοθεώρησή μας. Τον Μάρτιο του 2020 ήρθαμε όλοι, υποχρεωτικά, σε επαφή με μία νέα πραγματικότητα, βγαλμένη από την λογοτεχνία και τον κινηματογράφο επιστημονικής φαντασίας. Ο επιβεβλημένος σταδιακός περιορισμός της κινητικότητας όλων μας, με σκοπό τον έλεγχο της μετάδοσης του ιού, τροποποίησε δραστικά όλες ανεξαιρέτως τις πτυχές της καθημερινής ζωής και η περίφημη πια «καραντίνα» λειτούργησε άμεσα, ανατρεπτικά, «καταπληκτικά» (η κυριολεξία της λέξης έχει μεγάλο ενδιαφέρον).

Με τα σχολεία και τους περισσότερους χώρους εργασίας πια κλειστούς, βρεθήκαμε όλοι σε στενό εναγκαλισμό με την πυρηνική οικογένειά μας, αντιμέτωποι με το δίκτυο των σχέσεών μας, όπως βέβαια αυτές είχαν διαμορφωθεί από τις μέχρι τότε επιλογές μας. Προφανώς, αυτές οι επιλογές ήταν, και πάντοτε είναι, δικαιώματα και υποχρεώσεις των ενηλίκων, οι οποίες όμως έχουν πρόδηλες επιπτώσεις στη ζωή των ανηλίκων, των παιδιών μας.

Έτσι, τα παιδιά μας βρέθηκαν στο μεγαλύτερο μέρος του 24ώρου «μέσα», ανάμεσα στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους («περιορισμένα» ή «προστατευμένα»;) από τους τοίχους της οικογενειακής κατοικίας. Χαρακτηριστική της τότε αυτοσαρκαστικής διάθεσής μας ήταν, νομίζω, μία ανάρτηση στα κοινωνικά δίκτυα: «Είμαι όλη μέρα με τους δικούς μου... Εντάξει, καλοί άνθρωποι μου φαίνονται...!».

Πέραν του αστείου όμως, η καραντίνα ομολογουμένως αδρανοποίησε όλους εκείνους τους παράγοντες της σύγχρονης ζωής, οι οποίοι είχαν καταστήσει την τελευταία σχεδόν αβίωτη: συνεχείς μετακι-

νήσεις, αλληπάλληλες δραστηριότητες, εναλλαγές ρόλων και λειτουργιών, ολοένα αυξανόμενο στρες και άγχος...

Μπορεί αυτή η αδρανοποίηση να είχε μεν και τα ευχάριστα αποτελέσματά της, αυτά όμως ήταν μάλλον πρόσκαιρα και επιφανειακά, πιθανότατα αποτελέσματα μίας ασυνείδητης ψυχολογικής μας άμυνας απέναντι στον καινοφανή φόβο και την πανδημική ανασφάλεια. Σε κάθε περίπτωση, τέτοιου είδους εσωτερικές διεργασίες έγιναν στον νου και την ψυχή των ενηλίκων και όχι των παιδιών. Τα τελευταία βρέθηκαν, κυριολεκτικά από τη μια στιγμή στην άλλη, να πρέπει να ζήσουν μια ριζικά διαφορετική καθημερινότητα, μια βίαιη ανατροπή όσων ήξεραν ως δεδομένα, σταθερά και αναντίρρητα. Και, μπορεί το εκάστοτε καινούργιο να μας φαίνεται, συνήθως, ενδιαφέρον, ευχάριστο και γοητευτικό, είναι όμως και φοβογόνο, άβολο και, συνεπώς, απευκαταίο.

Για τα παιδιά, το σχολείο απώλεσε μία εκ των σημαντικών του λειτουργιών, αυτή της κοινωνικής συνύπαρξης τόσο των συνομηλίκων, όσο και των μαθητών – εκπαιδευτικών – γονέων (δηλαδή, αυτό που συνηθίζουμε να ονομάζουμε «Εκπαιδευτική Κοινότητα»), διατηρώντας, υποχρεωτικά και προσωρινά, μόνο τον αμιγώς γνωσιακό του προσανατολισμό. Τα παιδιά όλων των ηλικιών και βαθμίδων της Εκπαίδευσης εισήχθησαν σε μία ασάφεια, μία αβεβαιότητα, μία απροσδιοριστία, η οποία τους προκάλεσε φόβο, ανασφάλεια και αντιδραστικότητα, άλλοτε περισσότερο εμφανή και άλλοτε λανθάνουσα.

Είναι, νομίζω, εύκολα αντιληπτό πως μικροί και μεγάλοι έχασαν έτσι ένα σημαντικό μέρος της μέχρι τότε εγκατεστημένης αυτονομίας και εξατομίκευσής τους, αυτό που συνηθίζουμε να λέμε «προσωπικό χώρο», εξαναγκαζόμενοι να περνούν όλο το 24ωρό τους χωρίς να δρασκελίσουν ούτε μία φορά την εξώπορτα του σπιτιού τους, μέσα στα λίγα ή τα πιο πολλά τετραγωνικά της οικίας τους. Η καθημερινότητα, από φρενήρης ως προς την ταχύτητα και άμεση ως προς την φυσική παρουσία, έγινε αργή, έμμεση και, το κυριότερο, διαμεσολαβούμενη από το σταθερό τηλέφωνο και την οθόνη του κινητού, του tablet, του laptop ή του υπολογιστή. Και, μπορεί μεν αυτές όλες οι συσκευές να μας ήταν ήδη οικείες, αλλά η χρήση τους από όλες τις ηλικιακές ομάδες πολλαπλασιάστηκε εκθετικά, διευρύνθηκε και «νομιμοποιήθηκε» πολύ περισσότερο μέσα σε λίγες μόνο μέρες. Βέβαια, η προϋπάρχουσα αυτή εξοικείωση ήταν αντιστρόφως ανάλογη της χρονολογικής ηλικίας: οι πιο ηλικιωμένοι γνωρίζουν λίγα, οι παραγωγικές ηλικίες περισσότερα αλλά οι γεννημένοι μετά την ανατολή του 2000 έχουν έναν τεράστιο βαθμό κατανόησης και εμπειρίας της χρήσης τους.

GEN^Z_A

Κατά την εμπειρία μου και κατά τις αναφερόμενες περιγραφές μικρών και μεγάλων, η каранτίνα έφερε την σύγχρονη ελληνική οικογένεια και σε ένα άλλο, ιδιαίτερα αμήχανο σημείο, εκτός της παρακολούθησης της παγκόσμιας πορείας της πανδημίας. Οι οθόνες «νομιμοποιήθηκαν» πλήρως, η κατάχρησή τους έγινε «αναγκαίο κακό» και ο ψηφιακός κόσμος μοιραίο συμπλήρωμα του μουδιασμένου, περιορισμένου και ακινητοποιημένου φυσικού μας κόσμου. Αναδείχθηκαν ως τα πλέον απαραίτητα παράθυρα προς τον έξω κόσμο, οι βασικοί δίαυλοι επικοινωνίας, πληροφόρησης και εργασίας, καθώς και οι κυρίαρχοι πάροχοι διασκέδασης, τόσο για τα παιδιά όσο και για τους ενήλικους.

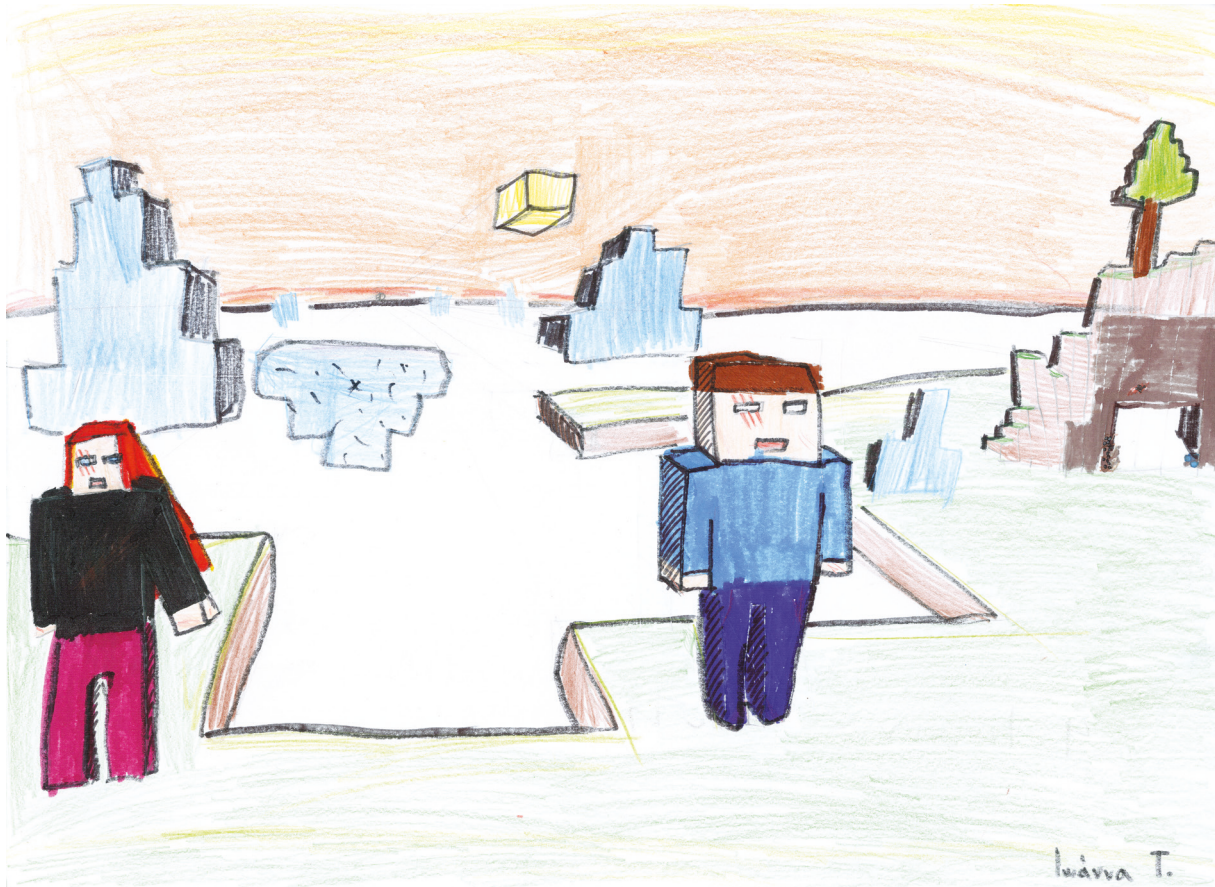
Έχω την εντύπωση πως δρασκελίσαμε όλοι μας, οριστικά και αμετάκλητα πλέον, ένα καθοριστικό κατώφλι. Η καθημερινότητά μας δεν θα είναι ποτέ πια όπως ήταν πριν. Το διαδίκτυο και η συνδεσιμότητα που αυτό μας προσφέρει, μοιάζει με ένα ποτάμι που κυλά προς τα εμπρός, άλλοτε ορμητικό και άλλοτε γαλήνιο, αλλά πάντα και μόνον προς τα εμπρός. Όταν, κατά τη διάρκεια της каранτίνας (αλλά και μετά πλέον) «συναντώ» διαδικτυακά ανθρώπους για μία συνεδρία ψυχοθεραπείας ή συμβουλευτικής και συλλαμβάνω τον εαυτό μου να λέει στη ροή του λόγου μου κάτι σαν «... μιας και βρεθήκαμε σήμερα εδώ, μήπως να...», αντιλαμβάνομαι μέσα μου ένα ξάφνιασμα, μία απότομη ανακοπή, μια στιγμιαία και αυτόματη επίπληξη προς εμένα τον ίδιο, εξαιτίας της φυσικής εκφοράς εκείνου του «...εδώ...». Αναρωτιέμαι, πού άραγε αναφέρομαι με αυτή τη λέξη, πού ακριβώς βρεθήκαμε και πόσο παρόντες είμαστε μέσα σε αυτή την καινούργια συνθήκη;

Ειλικρινά σας μιλώ, ποτέ μα ποτέ δεν ένιωσα κάτι αντίστοιχο να πιάνει τα παιδιά ή τους εφήβους με τους οποίους συνομιλώ. Για εκείνα, όλα αυτά είναι παντελώς φυσικά, αβίαστα, προφανή και ανεμπόδιστα. Όταν τα ακούω να μου λένε πως μπαίνουν στο internet είτε για να παίξουν Minecraft, COD ή Fortnite, είτε για να chatάρουν στο Instagram, να χαζέψουν στο TikTok ή να δουν βιντεάκια στο YouTube, αντιλαμβάνομαι πως, το να τους πω οτιδήποτε αντίθετο, θα τους φανεί εξωγήνιο, ουτοπικό, γραφικό και, συνεπώς, αδιάφορο. Αυτό που εμείς κάναμε βγαίνοντας από το σπίτι μας στη γειτονιά για να βρούμε τους φίλους μας και να παίξουμε μαζί τους, τα παιδιά μας το κάνουν μέσα από καλώδια, χειριστήρια και οθόνες. Οι δικές μας αναζητήσεις στην Πάπυρος – Larousse Britannica γίνονται τώρα στην Google search και στη Wikipedia και η «ενημέρωσή» μας από περιοδικά των περιπτέρων περνά τώρα από αναδυόμενα παράθυρα, click και subscribe. Δεν ήταν όλα τα τότε αθώα, ούτε όλα τα τωρινά επικίνδυνα. Τα παιδιά μας μας χρειάζονται δίπλα τους, σύγχρονους, ενήμερους, φιλικούς, μέντορες και συνοδοιπόρους τους. Θα είναι χρήσιμο για όλους μας να συνειδητοποιήσουμε πως το ποτάμι δεν γυρνά ποτέ πίσω

και καλά θα κάνουμε να μάθουμε τα παιδιά μας να επιπλέουν σε αυτό με σωφροσύνη, με μέτρο και με σύνεση, αποφεύγοντας τους βράχους, τις ξέρες και όλες του τις κακοτοπιές, για να αποκομίσουμε όλοι τα πλούσια οφέλη και τις ευκαιρίες του...!

GEN Z
A

Καινούρια παιχνίδια – τόσο διαφορετικά και παράξενα.
Ιωάννα Τάτσι / Δ Δημοτικού

Τα παιχνίδια που παίζω

Φίλιππος Μαργαρίτης,
Μαρία Δελλαπόρτα,
ΣΤ Δημοτικού
Ζωή Ναούμ, Δασκάλα

Ανεμελιά μυρίζει...

ΟΛΓΑ ΧΑΪΝΗ-ΔΑΜΑΣΚΟΥ

Δικηγόρος – Μητέρα τριών παιδιών, μαθητών Εκπαιδευτηρίων Δούκα

Το να είσαι μητέρα τριών παιδιών είναι σίγουρα ευτυχία. Ταυτόχρονα έχει μεγαλύτερο τρέξιμο στην καθημερινή διαχείριση της φροντίδας τους, της μάχης με το χρόνο, με τις δραστηριότητές τους, με τις διαφορετικές κοινωνικές τους συναναστροφές, αλλά σαφώς σου δίνει και κάποια προνόμια. ***Το βασικότερο προνόμιο όλων είναι ότι κάνεις περισσότερα λάθη και μαθαίνεις από αυτά!***

Όταν η φράση «μαμά έλα να παίξουμε» άρχισε να αραιώνει, ήταν την ίδια περίοδο, που τα tablet, τα play station και τα λοιπά ηλεκτρονικά παιχνίδια μπήκαν στη ζωή μας. Σε αυτή την εισβολή, το πρώτο λάθος μου ήταν ότι κήρυξα πόλεμο εναντίον του ίδιου του μέσου. Άρχισαν τα «μη», οι απαγορεύσεις και οι τιμωρίες. Ακολούθησαν οι νουθεσίες για τη βλάβη όλων αυτών στην υγεία τους, στην ψυχολογία τους, στην προσωπικότητά τους. Και το «κερασάκι στην τούρτα» ήταν ο ισχυρισμός ότι η δική μου γενιά περνούσε καλύτερα, η δική μου γενιά διάβαζε περισσότερο, η δική μου γενιά ήταν πιο ισορροπημένη.

Λάθος και ψευδές ταυτόχρονα.

Κανένας «πόλεμος» όμως δεν μπορεί να διαρκεί για πάντα. Κουράζει, φθείρει, φέρνει απώλειες. Καθώς ξεμυτάει η εφηβεία, αντιλαμβάνεσαι ότι αν δεν αλλάξεις τροπάρι, υπάρχει ο κίνδυνος να χαλάσεις τη σχέση σου με το παιδί σου. Ταυτόχρονα οφείλεις ως γονιός να το προστατέψεις, ακόμα κι αν γίνεσαι δυσάρεστη. Εκεί αναγκάζεσαι να γίνεις πιο δημιουργικός.

Έχοντας εξ αρχής αποφασίσει ότι το ψέμα οφείλω να το πετάξω από τη σχέση μου με τα παιδιά, άρχισα τις παραδοχές. Τις αληθινές παραδοχές. Όλη αυτή η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας έχει βελτιώσει όλους τους τομείς της ζωής μας. Όχι μόνο τις επιστήμες, αλλά και τη δυνατότητα συχνότερης και μεγαλύτερης επικοινωνίας με τους άλλους. Τη δυνατότητα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από πολύ σημα-

ντικούς καθηγητές, οι οποίοι μπορεί να βρίσκονται σε μία άλλη χώρα. Την καλλιτεχνική συνεύρεση, τον πειραματισμό, τη γρήγορη ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών. Ο κατάλογος είναι ατελείωτος. Την ίδια στιγμή είμαστε σε μια τεράστια «ηλεκτρονική αλάνα», όπου καλούμαστε να επιλέξουμε με ποιος και τι θα παίζουμε όμορφα ή αν θα τσακωθούμε «έτσι για πλάκα».

Με αφορμή αυτές τις σκέψεις δίνεται στον κάθε γονιό η ευκαιρία, ώστε μαζί με το παιδί του να ανακαλύψει ένα δρόμο, ο οποίος να μην διέρχεται από τα τεχνολογικά μέσα, αλλά ταυτόχρονα με έναν τρόπο διαφορετικό από αυτά. Ο προσδιορισμός της στάσης του παιδιού μέσα σε αυτόν τον τεχνολογικό κόσμο, έτσι ώστε να μη διαλύσει την προσωπική του ουσία μέσα σε μια εικονική πραγματικότητα. Η ευκαιρία με αφορμή τα παραπάνω **να διαχωρίσουμε την επιθυμία από την ανάγκη**. Και αυτό το τελευταίο εγώ προσωπικά το θεωρώ εξαιρετικά απαραίτητο (για μικρούς και μεγάλους).

Ηλεκτρονικά παιχνίδια, λοιπόν σκέφτηκα, εσείς; Ηλεκτρονικά παιχνίδια κι εγώ! Για δείξτε μου το δικό σας. Για δείτε και το δικό μου. Ελάτε, μπείτε στην ομάδα μου. Όχι αντίπαλοι. Μαζί. Να μαζέψουμε πόντους. Αλλά θα συμφωνήσουμε κάποια πράγματα πρώτα. Τον περιορισμένο χρόνο. Μία ώρα την ημέρα. Λίγο περισσότερο το Σαββατοκύριακο. Ποτέ πριν πάμε για ύπνο. Ποτέ όταν τρώμε ή συζητάμε όλοι μαζί, γιατί είναι μεγάλη αγένεια. Πάντα τηρούμε το όριο ηλικίας, που αναγράφουν τα παιχνίδια. Τι να κάνουμε; Έτσι είναι ο νόμος και τους νόμους οφείλουμε να τους τηρούμε. Δεν κάνουμε ζαβολιές. Παραδέχομαι ότι εσείς παιδιά είστε συχνά καλύτεροι γνώστες όλων αυτών των καινούργιων συστημάτων από εμένα. **Μπορείτε παρακαλώ να μου δείξετε; Και θα το συζητήσουμε όσο θέλετε. Αλλά στο τέλος εγώ θα αποφασίσω και θα το αιτιολογήσω.**

Αφού λοιπόν είμαστε σύμφωνοι, ορίστε τώρα, παίζετε! Αλλά... Σας είπα τα νέα;

Σας πήρα δώρο ένα τραπέζι του πινακ-πονγκ. Ή μια μπασκέτα στον κήπο. Ή ένα καινούργιο ποδήλατο. Ή ένα κέντημα. Αλήθεια μικρή μου ξέρεις να κεντάς; Τι λέτε; Παίζουμε στην κουζίνα MasterChef; Θέλετε να μάθουμε όλοι ένα μουσικό όργανο και να φτιάξουμε μια μπάντα με το όνομά μας; Θα παίζουμε τα τραγούδια που αρέσουν σ' εσάς! Ναι όλοι. Σήμερα. Από την αρχή. Ποτέ δεν είσαι μεγάλος για κάτι τέτοιο. Πάμε για εξερεύνηση μονοπατιών; Πάμε να μαζέψουμε κουκουνάρια για το τζάκι; Κατεβάζουμε στο κινητό την εφαρμογή για τα φυτά να δούμε ποιος θα αναγνωρίσει τα περισσότερα; Θέλετε να φτιάξουμε τα δικά μας audio book; Θα διαβάζετε παραμύθια και θα τα ηχογραφήσουμε για να τα ακούν άλλα παιδιά. Άμα θέλετε γράψτε και δικά σας! Θα σας μάθω να παίζετε με την τράπουλα και «αγωνία». Τώρα πια είστε μεγάλα παιδιά. Μπορείτε. Και τάβλι. Έχει πλάκα. Τις Παρασκευές θα τις ονομάσουμε

βραδιές οικογενειακού κινηματογράφου. Θα επιλέγουμε όλοι μαζί ταινία. Θα μαλώνουμε μέχρι να συμφωνήσουμε ποια θα δούμε. Αλλά μετά θα περάσουμε μικροί – μεγάλοι καλά τρώγοντας σουβλάκια. Κι ας είναι όλα κλειστά. Κι ας έχουμε lock down.

As ανακαλύψουμε τη γειτονιά μας. As φτιάχνουμε μία ηλεκτρονική ομάδα. As της δώσουμε το όνομα «ΓΕΙΤΟΝΙΑ» κι εκεί ας μπούμε μαμάδες – μπαμπάδες – παιδιά και ας προγραμματίσουμε όλοι μαζί ή όσοι μπορούν τη συνάντησή μας κάτω στο δρόμο. Και τ' αυτοκίνητα; Υπάρχει κόλπο και γι' αυτό. Διαλέγεις τον πιο ήσυχο δρόμο. Παίρνεις δυο – τρεις κορίνες, σαν αυτές που βάζουν όταν κάνουν κάποιο έργο και τις τοποθετείς στα 200 - 300 μέτρα. Οι γονείς με το σκαμνάκι μας και τους καφέδες μας στο χέρι, κάνουμε τα δικά μας πηγαδάκια. Εσείς με τα ποδήλατα, τα πατίνια και τις μπάλες. Από τον Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο, που έχει καλό καιρό, πραγματικά θα το γλεντήσουμε όλοι. Μην ανησυχείτε. Οι οδηγοί θα κόβουν ταχύτητα κι εμείς θα μαζευόμαστε στην άκρη. Ανοίξτε τις πόρτες στις αυλές. Μπείτε ο ένας ελεύθερα στην αυλή του άλλου. Φέρτε λικουδιές. Σήμερα εγώ, αύριο εσύ. Κι αν σε χάσω από τα μάτια μου, στέλνω ένα μήνυμα στην ομάδα «μήπως είδατε τη Μαρία;» και πάντα έρχεται η απάντηση. Σας το εγγυώμαι. «Στην αυλή μου παίζει με τον Γιάννη. Τους προσέχω εγώ».

Όλα τα παραπάνω έγιναν. Αλλά έγιναν βήμα – βήμα. Γεννήθηκαν από την προσπάθεια να τα γοπτεύσω, να τα τραβήξω από τον κίνδυνο της προσήλωσης στην οθόνη, της επικοινωνίας δίχως ουσία, της απώλειας της συναναστροφής και του ψυχικού δούλου και λαβείν με τον άλλο.

Κάθε μέρα γεννιέται ένα καινούργιο αίτημα από τα παιδιά. Μια νέα εφαρμογή. Μια νέα ομάδα κοινωνικής δικτύωσης. Μια νέα ανάγκη διαχείρισης ενός πράγματος, που εγώ τουλάχιστον, πολλές φορές ούτε καν γνωρίζω.

Εκεί έρχεται ο ισχυρότερος σύμμαχος όλων. **Και αυτό είναι το ΣΧΟΛΕΙΟ.** Ειδικά όταν έχεις το πρόνομο, το παιδί σου να είναι σε ένα σχολείο σαν το δικό μας, που διαθέτει όλο το απαραίτητο πλαίσιο γνωστικής υποστήριξης και προσφέρεται στον κάθε γονέα η ευκαιρία να το αξιοποιήσει. Το σχολείο μάς παρέχει τη δυνατότητα να συμβουλευτούμε όποιον δάσκαλο εμείς θεωρούμε ότι μας καταλαβαίνει καλύτερα. Να μιλήσουμε με την ψυχολόγο, που ειδικεύεται στη συγκεκριμένη ηλικία. Να λύσουμε τις απορίες μας για τον τρόπο ελέγχου της δραστηριότητας των παιδιών στο διαδίκτυο με ειδικούς εκπαιδευτικούς και τεχνικούς. Να μοιραστούμε όποιο πρόβλημα διαχείρισης υπάρχει με το παιδί και με έναν διακριτικό και αθόρυβο τρόπο, να το δούμε να λύνεται! Και σας το εγγυώμαι ότι πάντα λύνεται. Αρκεί εμείς οι ίδιοι οι γονείς να κάνουμε ό,τι ζητάμε από τα παιδιά μας. **Να εμπιστευτούμε τους μεγαλύτε-**

ρούς μας. Όχι σε ηλικία. Αλλά σε γνώσεις και πείρα. Είναι σε κάθε περίπτωση δική μας ευθύνη να συνειδητοποιήσουμε ότι όσες περγαμνές κι αν διαθέτουμε, δεν είμαστε παντογνώστες. Και όχι μόνο δεν είμαστε παντογνώστες αλλά η λατρεία για τα παιδιά μας, πολλές φορές μας οδηγεί σε λάθος επιλογές. Το ζήτημα δεν είναι αν θα τους κάνουμε το χατίρι ή όχι. Αλλά με τη συνδρομή όλων να αποδεχτούμε μια βασική αλήθεια. **Κυρίως από εμάς τους ίδιους ξεκινάνε τα περισσότερα προβλήματα.**

Σας ευχαριστώ θερμά για αυτό το βήμα, που μου δώσατε.

Και τώρα πάω να φιλήσω τα κεφαλάκια των κοιμισμένων παιδιών. Βουτώ το πρόσωπό μου στο παιδικό κεφάλι. Μυρίζει χώμα, αλάνα και παγωτό. Μυρίζει γρασίδι και λαστιχένια μπάλα. **ANEMELIA** μυρίζει. Εκεί ήσουν κρυμμένη άτιμη λέξη! Ανάμεσα στ' αχτένιστα μαλλιά τους...

Αποτελεσματική μάθηση με διασκεδαστικό και ευχάριστο τρόπο.
Αλέξανδρος Αργυρόπουλος / Γ Γυμνασίου

Αποτελεσματική μάθηση με διασκεδαστικό και ευχάριστο τρόπο.
Ναταλία Κατσαφούρη / Β Δημοτικού

Τι με βοηθάει να μάθω; Πώς διαβάζω;

Σταυριάνα Γκίκα,
Θάλεια Καλαϊτζή,
Β Γυμνασίου

Το κλειδί είναι η ισορροπία

ΝΙΚΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ
Σύμβουλος/Ψυχοθεραπευτής
Ειδικός Εκπαιδευτικός - Συγγραφέας

Είναι φανερό σε όλους ότι η ταχύτητα με την οποία σκρολάρει σήμερα ένας έφηβος στην οθόνη του κινητού του είναι πια αστραπιαία. Αντίστοιχα οι γενιές αλληλοδιαδέχονται η μία την άλλη πολύ πιο γρήγορα (Baby Boomers, Generation X, Millennials, Gen Z, Gen Glass). Με το σκεπτικό του Σπινόζα «Πρέπει να κατανοούμε και όχι να κατηγορούμε» θα εστιάσουμε στις τελευταίες γενιές που ζουν στην ψηφιακή εποχή και στις διαφοροποιήσεις που παρουσιάζουν. Έτσι μετά θα κάνουμε τη σύνδεση με την εκπαίδευσή τους.

Οι Millennials ή αλλιώς Gen Y (1981-1995) είναι σε μεγαλύτερο ποσοστό, όταν τους συγκρίνουμε με τις αντίστοιχες ηλικίες των γονιών τους, εθισμένοι στην τεχνολογία, άθεοι και άνεργοι. Έχουν τεχνολογική εξειδίκευση και ενδίδουν λιγότερο σε συνήθειες όπως αλκοόλ, κάπνισμα, junk food, ενώ ταυτόχρονα απορρίπτουν τα στερεότυπα του παρελθόντος (π.χ. του άνδρα κουβαλητή). Παραμένουν περισσότερο χρόνο κάτω από την οικογενειακή στέγη και οι δαπάνες τους προσανατολίζονται σε τομείς όπως ψυχαγωγία, ταξίδια και τεχνολογία. Βλέπουν ελάχιστα τηλεόραση και χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για τις αγορές, την ενημέρωση και τη διασκέδασή τους.

Η Gen Z (1995-2012) δεν ξέρει πώς μπορεί να είναι η ζωή χωρίς τα social media. Είναι μια γενιά που διαχειρίζεται το χρήμα πιο έξυπνα σε σχέση με τους προκατόχους της. Κερδίζει χρήματα στην πλειψηφία της μέσω εργασίας μερικής απασχόλησης ή ως ελεύθεροι επαγγελματίες, ενώ σε μικρή ηλικία μεγάλο ποσοστό, έχει ήδη βγάλει κάποια χρήματα από πωλήσεις μέσω διαδικτυακών εργαλείων, όπως είναι το e-Bay. Τα άτομα αυτά μεγάλωσαν μέσα σε κοινωνικοπολιτική και οικονομική αστάθεια και γι' αυτό

είναι περισσότερο πραγματιστές ενώ δεν μπορούν να φανταστούν τη δουλειά τους σε ένα μη ψηφιακό περιβάλλον.

Οι διάδοχοι των Millennials (2013-2025), φαίνεται να έχουν ήδη παραμεριστεί από μία ακόμη νεότερη γενιά, την Generation Alpha (Gen Glass) που φαντάζει πολύ πιο ενδιαφέρουσα. Πολλοί ειδικοί υποστηρίζουν ότι τα παιδιά αυτά θα ξεκινήσουν τις επιχειρήσεις τους πολύ νωρίς και θα είναι πιο επιτυχημένοι επιχειρηματίες. Η Gen Glass δεν φοβάται την τεχνολογία αφού τα ανήλικα ακόμη μέλη της μαθαίνουν όχι διδασκόμενα αλλά πράττοντας. Θα ασχολούνται σε δουλειές που δεν υπάρχουν ακόμη ούτε στη φαντασία μας και θα απαιτούν μια τεχνολογική εξειδίκευση υψηλότερου επιπέδου.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η τεχνολογία μίκρυνε τα χρονικά όρια στη διαδοχή των γενεών και ίσως εδώ, για να συνεχίσουμε το σκεπτικό μας, θα ταίριαζε ο λόγος του Ισοκράτη που έλεγε «Αλόγιστός έστιν, ό έν τοῖς συμβαίνουσι κατά φυσικήν ανάγκην άχθόμενος», δηλαδή «Ανόπτος όποιος λυπάται για πράγματα που συμβαίνουν κατά φυσική ανάγκη».

Η νέα ψηφιακή εποχή βρίσκει τις γενιές Gen Z και Glass να μεγαλώνουν μέσα σε ένα εντελώς διαφοροποιημένο περιβάλλον λόγω της εισαγωγής της τεχνολογίας και στην εκπαιδευτική διαδικασία. Σε σχετικές έρευνες οι νέοι θεωρούν την εφαρμογή αυτών των διδακτικών προσεγγίσεων περισσότερο ενδιαφέρουσες καθότι εστιάζουν σε αυτούς και τις ανάγκες τους ενώ απορρίπτουν τις παραδοσιακές μεθόδους. Έχουν νέα κίνητρα για μάθηση μέσα από την ατομική ιδιοκτησία ηλεκτρονικού υπολογιστή, αποκτώντας δεξιότητες χρήσης αυτού και των εφαρμογών του. Αναπτύσσουν κουλτούρα πλοήγησης με ασφάλεια και ορθολογική χρήση των παρεχόμενων υπηρεσιών του. Αναλαμβάνουν δραστηριότητες από το σχολείο που προσφέρουν δυνατότητες για ενεργή και μη υποβοηθούμενη μάθηση. Δημιουργούν προσεγγμένες και καλαίσθητες εργασίες ενώ μέσα από ειδικά σχεδιασμένες εφαρμογές αυτοαξιολογούνται. Οι ενστάσεις (AudiatuŒ et altera pars - as ακουστεί και η άλλη πλευρά) έρχονται από τους μεγαλύτερους και μια ομάδα ειδικών, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι τα δημοφιλή gadgets και τα «έξυπνα» τηλέφωνα δυσκολεύουν τους μαθητές να συγκεντρωθούν. Δημιουργείται έτσι μια γενιά που αφαιρείται εύκολα και χαρακτηρίζεται από μικρά χρονικά διαστήματα συγκέντρωσης. Οι μαθητές είναι περισσότερο εξαρτημένοι από την τεχνολογία και επηρεάζονται οι δεξιότητές τους στην επικοινωνία, την αυτοεπίγνωση και τη συναισθηματική τους νοημοσύνη.

Πολλοί ψηφιακά αναλφάβητοι γονείς δυσκολεύονται να αποδεχτούν και να υιοθετήσουν ό,τι χρησιμοποιούν τα παιδιά τους για να εμπλουτίσουν τη ζωή τους. Ποτέ άλλοτε δεν έχει παρατηρηθεί τέτοιο

χάσμα μεταξύ των γενεών. *Tempora mutantur nos et mutamur in illis* όμως, οι καιροί αλλάζουν κι εμείς αλλάζουμε μαζί τους.

Θα πρέπει να αναρωτηθούμε αν οι σημερινές γενιές μπορούν να παρακολουθήσουν ένα παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας. Η τεχνολογία είναι μια πραγματικότητα που δεν μπορεί να την αμφισβητήσει κανείς και τα παιδιά χρειάζονται εκπαίδευση και όχι απαγόρευση.

Οι συζητήσεις για βιβλία, τα τηλεφωνήματα, οι εγκυκλοπαίδειες και τα περιοδικά έχουν βρει τα σύγχρονα ισοδύναμά τους στις υπηρεσίες φωνής και εικόνας (*instant messaging*), τα ενημερωτικά δελτία (*newsgroups*) και το ίντερνετ. Τα φορητά κασετόφωνα, οι λέσχες ανάγνωσης, οι πίνακες ανακοινώσεων, οι ομάδες μελέτης, οι συγκεντρώσεις φίλων και η αλληλογραφία τείνουν να αντικατασταθούν από την ψηφιακή μουσική, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τους ιστότοπους, τα φόρουμ, τα *chat rooms* και τα *e-mails*. Το κλειδί είναι η ισορροπία. Οι σωστές, στέρεες ανθρώπινες σχέσεις είναι το αντίδοτο στα νέα παγκοσμιοποιημένα δεδομένα που όλοι βιώνουμε. Δύσκολα τα παιδιά θα εκμυστηρευτούν τα συναισθήματα και τους δικούς τους φόβους σε φοβισμένους γονείς και δασκάλους.

Κανένας δεν αρνείται τον κίνδυνο κάποιοι μαθητές να μάθουν στην ευκολία και να εγκαταλείπουν την προσπάθεια αναζήτησης των πληροφοριών με ενδελεχή έρευνα. Είναι αλήθεια ότι μπορεί να στερούνται τη βαθύτερη κατανόηση του αντικειμένου όταν δεν υπάρχει σωστή χρήση των νέων τεχνολογιών. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί, γονείς αλλά και οι ίδιοι οι μαθητές συμφωνούν ότι το κινητό τηλέφωνο είναι πηγή απόσπασης της προσοχής τους.

Χρειαζόμαστε περισσότερες έρευνες γύρω από τη σχέση των νέων τεχνολογιών με τη μάθηση. Αναμφισβήτητο ο τρόπος που προσλαμβάνουν τις πληροφορίες και τη γνώση τα παιδιά, έχει αλλάξει. Το εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να προσαρμοστεί. Τα παιδιά καθότι έχουν πλέον στη διάθεσή τους πολλές πηγές, νιώθουν το σχολείο να βρίσκεται σε διάσταση με τις προσδοκίες τους. Μη επικαιροποιημένα αναλυτικά προγράμματα και φοβική χρήση της τεχνολογίας μειώνει την προσοχή τους.

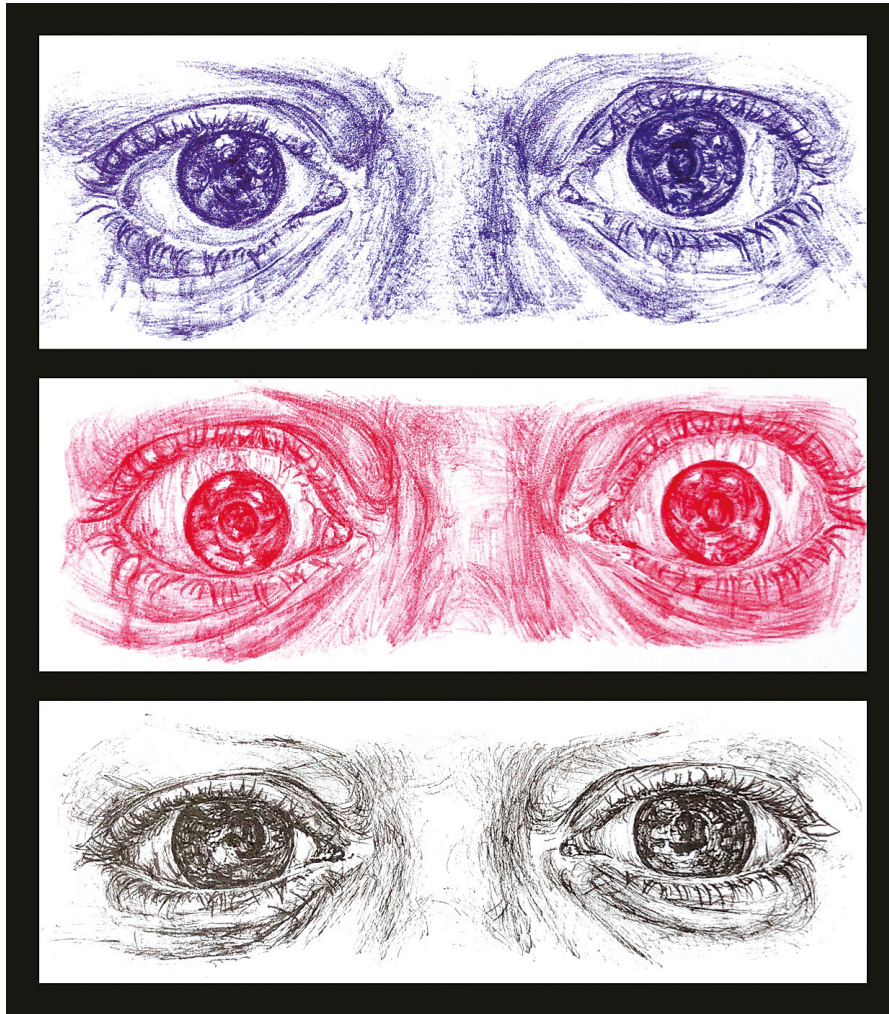
Χρειαζόμαστε ευέλικτη και ουσιαστική μάθηση και η τεχνολογία μπορεί να αλλάξει τη διαδικασία και να συμβάλει σε αυτήν. Η αλλαγή συχνά τρομάζει. Ας κρατήσουμε τις γραμμές επικοινωνίας ανοιχτές με τη νέα γενιά και όπως είπε ο Γκάντι: «Εσείς πρέπει να γίνετε η αλλαγή την οποία θέλετε να δείτε στον κόσμο».

«Θα πρέπει να αναρωτηθούμε αν οι σημερινές γενιές μπορούν να παρακολουθήσουν ένα παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας. Η τεχνολογία είναι μια πραγματικότητα που δεν μπορεί να την αμφισβητήσει κανείς και τα παιδιά χρειάζονται εκπαίδευση και όχι απαγόρευση».

ΝΙΚΟΣ ΤΟΜΑΡΑΣ

Τηλεκπαίδευση, με τα μάτια των παιδιών.
Αγγελική Κούβελα / Απόφοιτος GCE

Οι εμπειρίες μου από την τηλεκπαίδευση

Μαργαρίτα Καβούκα,
Αγγελική Γιαννακού,
Βασιλική Πετρουλάκου,
Α Λυκείου

Η Αναγέννηση του σχολείου μετά τον Μεσαίωνα της πανδημίας

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

Φιλολόγος Γυμνασίου Εκπαιδευτηρίων Δούκα, DEA en histoire, Université Paris 1

Τα 2 τελευταία χρόνια ο σύγχρονος κόσμος βίωσε μια απροσδόκητη και ανεπανάληπτη κατάσταση. Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν εξαιτίας της πανδημίας θύμισαν στους παλαιότερους εμπόλεμες καταστάσεις, ενώ για τους νεότερους ήταν μια άνευ προηγουμένου καθημερινότητα, που σε καμία περίπτωση δεν άφηνε πρόσφορο έδαφος για ευόδωση των ονείρων και των επιδιώξεών τους.

Η εκπαίδευση, όπως και οι υπόλοιποι τομείς, δε θα μπορούσε να μείνει αλώβητη από τη λαίλαπα αυτή. Η είδηση της αναστολής λειτουργίας των σχολικών μονάδων αποτέλεσε μια νέα πραγματικότητα, στην οποία το εκπαιδευτικό σύστημα έπρεπε να προσαρμοστεί και να επιβιώσει, λειτουργώντας κατά τη Δαρβίνεια θεωρία. Καίτοι η πραγματικότητα ήταν ζοφερή, πολλά στοιχεία άφηναν περιθώρια αισιοδοξίας. Αφενός, η εφαρμογή της εξ αποστάσεως διδασκαλίας (ηλεκπαίδευση), που ξεπρόβαλλε ως το εμβόλιο για τη θωράκιση της εκπαιδευτικής κοινότητας στον αγώνα για την απόκτηση ανοσίας απέναντι στις καταστρεπτικές συνέπειες της πανδημίας, τη διακοπή δηλαδή της μαθησιακής διαδικασίας. Αφετέρου, οι δέκτες, οι μαθητές και μαθήτριες, μέλη και εκπρόσωποι της νέας γενιάς, της Generation Z, που ούσα εξοικειωμένη με τα τεχνολογικά μέσα, με μια διαρκή σχέση με την κοινωνική δικτύωση, έχοντας μεγαλώσει με δεδομένες τις ηλεκτρονικές συσκευές και την ύπαρξη του διαδικτύου, σίγουρα θα ένιωθε πιο οικεία με τη νέα μορφή διδασκαλίας. Όλα, λοιπόν, ιδανικά. Όμορφος κόσμος, αγγελικά πλασμένος. Το ξεκίνημα της ηλεκπαίδευσης έκρυβε μια αίσθηση μυστηρίου και περιέργειας για το νέο που έρχεται. Όλα ήταν διαφορετικά: το ωρολόγιο πρόγραμμα που αναπροσαρμόστηκε, η διαδικτυακή τάξη, η δυνατότητα διαμόρφωσης του προφίλ, η είσοδος με ένα πάτημα του ποντικιού. Και οι ημέρες περνούσαν... και οι μαθητές συμμετείχαν ολοένα και λιγότερο... και ο καθηγητής αναλάμβανε έναν ρόλο που

παρέπεμπε περισσότερο σε δασκαλοκεντρικό σύστημα. Οι αρχικές οθόνες με τα πρόσωπα των παιδιών γρήγορα έδωσαν τη θέση τους στο απόλυτο μαύρο και το κενό, με μόνη παρουσία το ονοματεπώνυμο. Φωνή εκπαιδευτικού βοώντος έν τή διαδικτυακή έρήμη. Πώς διαφεύστηκαν οι αρχικές αισιόδοξες ελπίδες; Τι δεν λειτούργησε σωστά;

Αναζητώντας τις αιτίες που η διαδικτυακή γενιά δεν ασπάστηκε στο έπακρον την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σίγουρα θα βρούμε πολλές. Αρχικά, η ίδια η τηλεπαίδευση αποτέλεσε ένα αναγκαστικό εργαλείο λόγω της πανδημίας, αφαιρώντας έτσι κάθε δυνατότητα προηγούμενης ομαλής δοκιμής και χρήσης. Με τον τρόπο αυτό, δεν υπήρξε μια ήπια μεταβατική περίοδος τόσο για τους διδάσκοντες, όσο και για τους διδασκομένους. Ο πιο σημαντικός, ωστόσο, λόγος έχει να κάνει με το ίδιο το σχολείο. Βλέποντας με τα μάτια του εκπαιδευτικού και κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, θεωρώ πως οι υγειονομικές συνθήκες στη χώρα και τον κόσμο ανέδειξαν τον σημαντικό ρόλο του σχολείου στην εκπαιδευτική διαδικασία μέσω της φυσικής παρουσίας. Άλλωστε, είναι κοινά αποδεκτό ότι τα σχολεία αποτελούν τις πιο ισχυρές «μηχανές» της κοινωνικής κινητικότητας. Μια ανοικτή σχολική μονάδα, με τα παιδιά στον φυσικό τους χώρο και την κανονικότητα στο πρόγραμμά τους συντελεί στην κοινωνικοποίησή τους. Βοηθά να μοιραστούν συναισθήματα, ενδιαφέροντα, σκέψεις. Θα ήταν, λοιπόν, λάθος να παραβλέπαμε μια τέτοια προσφορά του σχολείου στην εξέλιξη της προσωπικότητας των νέων ακόμη και αν αυτοί ανήκουν στην Generation Z. Επιπλέον, δεξιότητες όπως η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η επίλυση απλών ή σύνθετων προβλημάτων, η αναγνώριση των συνεπειών, οι σχολικοί κανόνες, ακόμη και οι τεχνικές διαπραγματεύσης μέσα από την αντιπαράθεση και τις διαφωνίες με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, είναι αρετές που μόνο το ζωντανό σχολείο μπορεί να μεταλαμπαδεύσει στην προσπάθεια συγκρότησης των υγιών αυριανών πολιτών.

Θα ήταν παράλειψη αν σε όλα τα παραπάνω δεν προσθέταμε και τον έτερο παράγοντα της εκπαιδευτικής διαδικασίας: τον εκπαιδευτικό. Όταν ο Τσέχος παιδαγωγός Comenius - από την Αναγέννηση ήδη - τον είχε παρομοιάσει με τον ήλιο που φωτίζει τα πάντα, αναμφισβήτητα, τον φανταζόταν στον φυσικό του χώρο, με άμεση επαφή, να εντοπίζει την βαθιά ανάσα, το χαμένο βλέμμα, τη βουβή ανατροφοδότηση για να τη χρησιμοποιήσει επωφελώς, προκειμένου να βελτιώσει το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα. Να εντοπίζει την αγωνία, να παίρνει δύναμη από το χαμόγελο - ναι, αυτό το χαμένο κάτω από τη μάσκα, που καθρεφτίζεται, όμως, στα μάτια - να δανείζεται για λίγο την ξεγνοιασιά και γιατί όχι την παιδικότητα και την επαναστατική ορμή των παιδιών, επιβεβαιώνοντας ότι αποτελεί λειτουργό της παιδευτικής διαδικασί-

ας σε μια συνεχή αλληλεπίδραση και όχι ψυχρό επαγγελματία. Οι μαθητές με το ένστικτό τους ένιωσαν αυτήν την απουσία σε όλη τη διάρκεια της καραντίνας και αισθάνθηκαν το ίδιο κενό με τον εκπαιδευτικό, παρά τις ομολογουμένως φιλότιμες και τιάνιες προσπάθειές του.

Στον Καιάδα, λοιπόν, η τεχνολογία; Στο πυρ το εξώτερον η τηλεπαίδευση; Οι ερωτήσεις καθαρά ρητορικές. Ακολουθώντας την αριστοτελική ρήση «η υπερβολή και η έλλειψη είναι χαρακτηριστικά της κακίας και η μεσότητα της αρετής», το σχολείο μετά την πανδημία επιβάλλεται να αξιοποιήσει την παρακαταθήκη της τεχνολογίας με λελογισμένο τρόπο και με διάθεση που θα επιτελεί τον στόχο του, χωρίς να παραβλέπει τον παράγοντα άνθρωπο. Αξιοποιώντας γόνιμα τις επιταγές της κοινωνίας και της τεχνολογίας. Διαμορφώνοντας ψηφιακά περιβάλλοντα μάθησης χωρίς να αντιμετωπίζει τους μαθητές ως αναταρ αλλά ως μοναδικές προσωπικότητες. Δημιουργώντας ένα πεδίο δόξης λαμπρόν για να ευδοκιμήσουν οι δεξιότητες και οι ανθρώπινες αξίες. Θέτοντας τον ψηφιακό γραμματισμό των μαθητών ως μία από τις προτεραιότητες για την αντιμετώπιση των αυριανών προκλήσεων, εμφυσώντας, όμως, το αίσθημα ότι η ψυχή δεν βρίσκεται στα μηχανήματα αλλά στους ανθρώπους. Για εμάς τους εκπαιδευτικούς του D-ικού μας σχολείου, των Εκπαιδευτηρίων Δούκα, όλα αυτά είναι μια πραγματικότητα... και σίγουρα όχι εικονική!

*«Το σχολείο μετά την πανδημία
επιβάλλεται να αξιοποιήσει την παρακαταθήκη
της τεχνολογίας με ληλογισμένο τρόπο
και με διάθεση που θα επιτελεί τον στόχο του,
χωρίς να παραβλέπει τον παράγοντα άνθρωπο».*

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Β. ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ

GEN Z
A

Μαθητές, αυτοί οι σούπερ ήρωες!
Αχιλλέας Γουρλής / ΣΤ Δημοτικού

Email στην Υπουργό Παιδείας.
Τι θα ζητούσα για το εκπαιδευτικό σύστημα

Δημοσθένης Σωτηρόπουλος,
Διονύσης Μηράτης,
Γ Γυμνασίου

Οι τρόποι διδασκαλίας γίνονται όλο και πιο ενδιαφέροντες

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ

Γενικός Γραμματέας Ιθαγένειας Υπουργείου Εσωτερικών
Πιστοποιημένο Στέλεχος Εκπαίδευσης σε Δομή Χορήγησης Διεθνούς Απολυτηρίου
(International Baccalaureate)

Ο Ουμπέρτο Έκο στα τέλη του προηγούμενου αιώνα έγραψε ότι από τον πολιτισμό του λόγου έχουμε πλέον περάσει στον πολιτισμό της εικόνας. Για τη γενιά που έχει αφετηρία της την αυγή της τρίτης χιλιετίας, καθώς και τις επόμενες πρόκειται για μια δεδομένη κατάσταση. Άρα το εκπαιδευτικό σύστημα, χωρίς να μεταβάλλει τους ουσιαστικούς στόχους του, οφείλει να προσαρμόζει τη φιλοσοφία και τα μέσα του στη νέα πραγματικότητα. Ποια είναι αυτή; Πώς οι νέοι μας σήμερα γίνονται πλέον καθημερινοί αποδέκτες ενός μεγάλου πλήθους πληροφοριών και αναλύσεων; Άρα η αποστολή του εκπαιδευτικού είναι να αναπτύξει στους μαθητές του τη δυνατότητα κριτικής προσέγγισης και ερμηνείας τους.

Μια δύσκολη αποστολή αφορά στη διδασκαλία του παρελθόντος μας και στην ανάπτυξη της απαραίτητης διαλεκτικής σχέσης με το παρόν που βιώνουμε. Πρώτα, ο νέος πρέπει να πειστεί για την αναγκαιότητα να αποκτήσει αυτή τη σχέση με το παρελθόν. Κατόπιν, η προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου οφείλει να γίνει με όρους που θα εξασφαλίζουν τόσο το ενδιαφέρον για αυτό, όσο και την κριτική του ερμηνεία.

Η κατεξοχήν επιστήμη έρευνας του παρελθόντος είναι φυσικά η Ιστορία. Στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή, την Ιστορία θα τη συναντήσουμε να αποτυπώνεται παντού: στα ιστορικά ντοκιμαντέρ, το διαδίκτυο, τον κινηματογράφο, τα ψηφιακά παιχνίδια αλλά και σε κάθε μορφή πληροφόρησης. Ειδικότερα οι δημόσιες αναπαραστάσεις των ιστορικών εικόνων προκαλούν πολύ συχνά έντονα συγκινησιακά φορτία και συγκροτούν αλληλοσυγκρουόμενες μηνύες. Την ίδια αυτή στιγμή όμως βρίσκονται στον πυρήνα του

επιτελεστικού ρόλου της διδασκαλίας της Ιστορίας, ο οποίος δεν είναι άλλος από την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και την ενδυνάμωση των ανθρώπινων αξιών.

Σήμερα λοιπόν, οφείλουμε να εξετάσουμε μια σειρά από ζητήματα, όπως τη θέση των νέων τεχνολογιών και τη σύνδεση της ψηφιακής ιστορίας με τη Δημόσια Ιστορία στη σχολική αίθουσα. Τους τρόπους που οι οπτικοακουστικές καταγραφές (φωτογραφία, φιλμ, βίντεο) επενεργούν στον μετασχηματισμό της παραδεδομένης ιστορικής εκπαίδευσης. Και πώς οι σύγχρονες μεθοδολογικές στρατηγικές αναδεικνύουν την Ιστορία ως κρίσιμο παράγοντα εκπαίδευσης μέσα από τον οπτικό εγγραμματοισμό και τις προφορικές αφηγήσεις.

Μια χαρακτηριστική περίπτωση εισαγωγής οπτικοακουστικού υλικού στη διδασκαλία της Ιστορίας είναι το ντοκιμαντέρ. Δεν πρόκειται για μια πρόσφατη καινοτομία, καθώς η χρήση αποσπασμάτων ιστορικών ντοκιμαντέρ έχει εισαχθεί στη διδακτική πράξη από τις αρχές του αιώνα μας. Ο συνδυασμός του ήχου, της εικόνας και του λόγου λειτουργεί ελκυστικά και προκαλούν την ενεργό συμμετοχή των διδασκομένων, οι οποίοι παράλληλα μαθαίνουν να αντιμετωπίζουν κριτικά τις εικόνες και να ανακαλύπτουν τα τρωτά τους σημεία. Η υποστήριξη ωστόσο της εισαγωγής του ντοκιμαντέρ στην εκπαιδευτική διαδικασία δε σημαίνει σε καμία περίπτωση την προνομιακή χρήση του εργαλείου αυτού. Η εν λόγω παιδαγωγική πρόταση λειτουργεί επικουρικά και πάντοτε με γνώμονα τους χρονικούς περιορισμούς. Εκτός από τους χρονικούς περιορισμούς, όμως, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι παιδαγωγικοί περιορισμοί που υπάρχουν, προκειμένου το ντοκιμαντέρ να λειτουργήσει ιδανικά τόσο ως μέσο γνώσης, αλλά και ως κίνητρο για μάθηση ακόμη και για τους αδύναμους και τους αμέτοχους. Πιο συγκεκριμένα, η προβολή του ντοκιμαντέρ θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένους διδακτικούς στόχους, τους οποίους κάθε φορά προσδιορίζουν οι διδάσκοντες ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο και τις ανάγκες της αίθουσας. Δεν πρέπει να αγνοούμε ότι το ψηφιακό και το οπτικοακουστικό υλικό μπορούν να προκαλέσουν έντονο συναισθηματικό βάρος και σοβαρές ιδεολογικές εντάσεις. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό να διδάσκονται τα συγκρουσιακά θέματα και οι αποκλίνουσες τοποθετήσεις τους, καθώς μπορούν να συμβάλλουν εξαιρετικά στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και τη συγκρότηση της ιστορικής προσέγγισης του παρελθόντος. Οι νέες τεχνολογίες και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας καθιστούν το παρελθόν προσιτό με ευκολία στο παρόν, επενεργώντας καθοριστικά στη συγκρότηση ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων. Στις αίθουσες διδασκαλίας οι μαθητές συχνά φτάνουν με τις προσωπικές τους πεποιθήσεις που συνήθως φέρουν από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Εκεί οι υποκειμενικές εικόνες

της Ιστορίας συνδιαλέγονται τόσο με τις δημόσιες αναπαραστάσεις της, όσο και με τα ακαδημαϊκά εγχειρίδια, για να οδηγήσουν τελικά στη συγκρότηση της ιστορικής συνείδησης. Το ιστορικό ντοκιμαντέρ, μία από τις εκφάνσεις της Δημόσιας Ιστορίας, μπορεί να συνεπικουρήσει την επίσημη σχολική και ακαδημαϊκή διδασκαλία και να συνδράμει καθοριστικά στην ανάπτυξη ενός γόνιμου διαλόγου με το παρελθόν στη βάση της ιστορικής ενσυναίσθησης και της κριτικής αντίληψης.

Η ένταξη του ιστορικού ντοκιμαντέρ στην ιστορική εκπαίδευση πρέπει να γίνεται με γνώμονα να καταστεί το μάθημα προσφιλές και ενδιαφέρον στα υποκείμενα της μάθησης, να δημιουργήσει τα κίνητρα για την ενεργό συμμετοχή τους και να συμβάλει στη συγκρότηση ενός αλληλοδραστικού μαθησιακού περιβάλλοντος μέσα από μια μαθησιακή διαδικασία που θα καθιστά ταχύτατα προσιτές τις ιστορικές αναπαραστάσεις πολλών και διαφορετικών κοινοτήτων. Η επεξεργασία, ανάλυση και σύνθεση του προβαλλόμενου υλικού παρέχει τη δυνατότητα διεύρυνσης του προγράμματος σπουδών αλλά και ενθάρρυνσης της ανάπτυξης νέων δεξιοτήτων στη διαχείριση και αξιολόγηση των πληροφοριών μέσα από μια ενθουσιώδη διαδικασία, που διαμορφώνει σε νέα βάση το διδακτικό και μαθησιακό περιβάλλον μελέτης του μαθήματος της Ιστορίας.

*«Το εκπαιδευτικό σύστημα, χωρίς να μεταβάλλει
τους ουσιαστικούς στόχους του,
οφείλει να προσαρμόζει τη φιλοσοφία
και τα μέσα του στη νέα πραγματικότητα».*

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ

Μια ματιά στο επαγγελματικό μέλλον από... ψηλά.
Ανδρέας Γρηγοριάδης / Δ Δημοτικού

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος

Μελίνα Δρόσου,
Άννα Ζαφειρίου,
BTEC

Τα επαγγέλματα του μέλλοντος στην Αστροβιολογία

Δρ. ΣΕΒΑΣΤΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ
Αστροβιολόγος

Η Αστροβιολογία είναι η επιστήμη που εξερευνά το διάστημα για την ύπαρξη ζωής σε άλλα πλανητικά σώματα πέραν της Γης. Τα πλανητικά σώματα αυτά μπορεί να βρίσκονται στο δικό μας ηλιακό σύστημα ή σε άλλα ηλιακά συστήματα και μπορεί να παρουσιάζουν ομοιότητες με τη Γη, αλλά μπορεί και να διαφέρουν δραματικά. Η Αστροβιολογία είναι ξεχωριστή επιστήμη από την Αστρονομία, η οποία εδώ και αιώνες εξερευνά το διάστημα για την ανακάλυψη νέων πλανητών και απαντά σε ερωτήματα μεταξύ άλλων για το παρελθόν και το μέλλον του σύμπαντος, όπως και για τη γέννηση νέων πλανητών, τους νόμους της φυσικής που διέπουν το σύμπαν κ.ο.κ. Αν και ξεχωριστές, οι δύο επιστήμες συνεργάζονται στενά, αφού πολλά ερωτήματα για τον κόσμο και το σύμπαν παραμένουν ακόμη αναπάντητα, ενώ νέα ερωτήματα διαρκώς διατυπώνονται. Ενώ η Αστρονομία μελετάται εδώ και αιώνες και το αντικείμενό της είναι υπαρκτό και μετρήσιμο, για παράδειγμα γνωρίζουμε τους πλανήτες του ηλιακού συστήματος, τις τροχιές τους, πότε και πώς δημιουργήθηκαν, η Αστροβιολογία είναι μια σχετικά νέα επιστήμη της οποίας το αντικείμενο δεν είναι ακόμη υπαρκτό, ούτε μετρήσιμο, με την έννοια ότι ζωή σε άλλα πλανητικά σώματα πέραν της Γης δεν έχει ακόμη βρεθεί.

Λόγω των πολλών αναπάντητων ερωτημάτων αλλά και των ανεξερεύνητων ερευνητικών θεμάτων, κανείς μπορεί να υποθέσει ότι η Αστροβιολογία είναι μια επιστήμη του μέλλοντος και πως σε αυτόν τον τομέα, στο κοντινότερο ή μακρινότερο μέλλον, νέα επαγγέλματα γεννώνται. Είναι όμως έτσι; Στην πραγματικότητα, το μέλλον αυτής της επιστήμης, και κατ' επέκταση και των επαγγελμάτων που σχετίζονται με αυτή, κινούνται σε τρεις άξονες και ενώ νέα επαγγέλματα ίσως να υπάρξουν, τα θεμέλια έχουν ήδη τοποθετηθεί. Πρώτος άξονας αφορά στην εξερεύνηση της ζωής στη Γη. Στον πλανήτη μας όλα τα ερωτήματα για

τη ζωή δεν έχουν απαντηθεί. Επιπλέον, αυτή τη στιγμή, η Γη είναι ο μόνος πλανήτης-μοντέλο στον οποίο επιβεβαιωμένα η ζωή εμφανίστηκε, υπάρχει και εξελίσσεται. Δεύτερος άξονας είναι η ανακάλυψη της ζωής σε άλλα πλανητικά σώματα, σε όποια μορφή και αν αυτή βρίσκεται (μικροοργανισμοί ή μεγαλύτεροι/πολυκύτταροι οργανισμοί, με ή χωρίς νοημοσύνη, με μια μορφή παρόμοια της Γης ή με κάποια εντελώς διαφορετική που δεν μπορούμε να διανοηθούμε αυτή τη στιγμή). Τρίτος άξονας είναι η μελέτη άλλων πλανητών με σκοπό τον εοικισμό. Οι τρεις αυτοί άξονες αναπτύσσονται παρακάτω από τη σκοπιά των επαγγελματιών και των επαγγελματιών του παρόντος και του μέλλοντος.

Η ζωή στη Γη είναι το αντικείμενο της δουλειάς των Βιολόγων. Και ενώ βιολόγοι μελετητές υπάρχουν εδώ και τουλάχιστον τέσσερις αιώνες, ως φυσιολόγοι, βοτανολόγοι, ζωολόγοι, και έχουν περιγράψει το πώς υπάρχει και εξελίσσεται η ζωή στον πλανήτη μας, ακόμη δεν έχουν απαντηθεί με απόλυτη σαφήνεια τα ερωτήματα του πώς ακριβώς και πότε και γιατί προέκυψε η ζωή. Επιπλέον, συνεχώς ανακαλύπτουμε νέα είδη ζωής, νέες ιδιότητες που μπορεί να έχουν γνωστά ή προσφάτως ανακαλυφθέντα είδη, νέα όρια επιβίωσης και νέες συνθήκες στις οποίες η ζωή μπορεί να προσαρμοστεί και να επιβιώσει. Οι τομείς αυτοί είναι εξαιρετικά σημαντικοί στην ανακάλυψη ζωής στο διάστημα. Κι αυτό γιατί οι συνθήκες σε άλλους πλανήτες συχνά είναι πολύ πιο ακραίες από αυτές της Γης, γιατί μας βοηθούν να εφευρίσκουμε τρόπους ώστε να εντοπίσουμε έμμεσα τη ζωή σε άλλα πλανητικά σώματα που μπορεί να βρίσκονται πολύ μακριά μας, και γιατί αν μάθουμε πώς εμφανίστηκε η ζωή στη Γη, θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε συνθήκες που μπορούν να τη γεννήσουν αλλού. Με βάση τη συνεχώς αναπτυσσόμενη γνώση για τη ζωή στη Γη, η NASA έχει δώσει έναν οικουμενικό ορισμό της ζωής στο σύμπαν ως «ένα χημικό σύστημα αυτοσυντηρούμενο, ικανό να εξελίσσεται σύμφωνα με τους νόμους του Δαρβίνου».

Τέτοια χημικά συστήματα σε κοντινά ή μακρινά πλανητικά σώματα που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ζωή μελετούν οι Αστροβιολόγοι. Οι περισσότεροι από εμάς τους Αστροβιολόγους έχουμε μελετήσει για χρόνια τη ζωή στη Γη και έχουμε γενική κατάρτιση Βιολόγου, με εξειδικεύσεις στη Μοριακή Βιολογία, στη Βιογεωχημεία, στη Μικροβιολογία και στην Οικολογία. Επειδή προς το παρόν μάς είναι αδύνατο να ταξιδέψουμε σε άλλους πλανήτες όπως στον Άρη, για να μελετήσουμε τη ζωή επί τόπου, αναπτύσσουμε μοντέλα βασισμένα στις ιδιότητες της ζωής στη Γη, ώστε να εντοπίσουμε έμμεσα τη ζωή, με τη βοήθεια των διαφόρων ρομπότ που στέλνουμε σε άλλους πλανήτες. Τα ρομπότ αυτά σύντομα (από το 2026) θα επιστρέφουν στη Γη με δείγματα ώστε να μπορούμε να τα μελετήσουμε για την ύπαρξη ζωής σε εργαστήρια σε διάφορες χώρες ανά τον κόσμο. Παρόλο που δεν μπορούμε ακόμη να επισκεφτού-

με άλλους πλανήτες, ο χώρος εργασίας μας δεν περιορίζεται σε εργαστήρια στη Γη. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα των βιολόγων Jessica Meir και Kate Rubins, οι οποίες κατάφεραν να πραγματοποιήσουν εργαστηριακά πειράματα, όχι από κάποιο εργαστήριο στη Γη, αλλά στο Διεθνές Διαστημικό Σταθμό, το 2019 και 2020 αντίστοιχα. Οι γυναίκες αυτές έχουν θέσει πλέον τα θεμέλια για το υβριδικό επάγγελμα του Βιολόγου-ερευνητή και Αστροναύτη ταυτόχρονα.

Οι αστροναύτες, οι οποίοι θα φέρουν και άλλες επαγγελματικές ιδιότητες, όπως αυτές του Μηχανικού, του Βιολόγου, του Χημικού, του Γεωλόγου, θα είναι οι πρώτοι επαγγελματίες του τρίτου άξονα, αυτού που σχετίζεται με τον εποικισμό άλλων πλανητικών σωμάτων. Η πρώτη επανδρωμένη αποστολή στον Άρη, για παράδειγμα, δεν είναι πλέον αντικείμενο επιστημονικής φαντασίας. Οι αισιόδοξες προβλέψεις την υπολογίζουν σε περίπου δύο δεκαετίες, ενώ οι απαισιόδοξες μετά το 2050. Όποτε και να προγραμματιστεί αυτή η αποστολή, η έρευνα για την παραγωγή οξυγόνου, πόσιμου νερού και τροφής στον Άρη είναι σε πλήρη εξέλιξη.

Δεν είναι μόνο τα επαγγέλματα των ερευνητών αυτά που σχετίζονται με την ανακάλυψη ζωής στο διάστημα. Κοινωνιολόγοι και Νομικοί συζητούν τα ηθικά διλήμματα και θέτουν τους κανόνες που θα διέπουν την εξερεύνηση του διαστήματος. Κοινό χαρακτηριστικό, όμως, όλων των επαγγελματιών του σήμερα και του αύριο στην Αστροβιολογία είναι το ότι καλούνται διαρκώς να σκέφτονται, να μελετούν και να δρουν εναλλακτικά. Και για να υπάρξει αυτό το πολλά υποσχόμενο μέλλον στην ανακάλυψη της ζωής στο διάστημα, οι ρίζες της καλλιέργειας της κριτικής εναλλακτικής σκέψης στους ερευνητές και εξερευνητές του μέλλοντος βρίσκεται στο παρόν.

«Επειδή προς το παρόν μάς είναι αδύνατο να ταξιδέψουμε σε άλλους πλανήτες όπως στον Άρη, για να μελετήσουμε τη ζωή επί τόπου, αναπτύσσουμε μοντέλα βασισμένα στις ιδιότητες της ζωής στη Γη, ώστε να εντοπίσουμε έμμεσα τη ζωή, με τη βοήθεια των διαφόρων ρομποτ που στέλνουμε σε άλλους πλανήτες».

Δρ. ΣΕΒΑΣΤΗ ΦΙΛΙΠΠΙΔΟΥ

Επιλέγοντας επάγγελμα σήμερα – μια πολύπλοκη διαδικασία.
Σταυρούλα Αντωνίου / Β Δημοτικού

Οικογένεια: σημαντικός παράγοντας στις επιλογές μου;

Σμαράγδα Κουγιάλη, Β Γυμνασίου

Επιλέγοντας επάγγελμα σήμερα – μια πολύπλοκη διαδικασία.
Χριστίνα Μπίσια / Ε Δημοτικού

Οι αξίες και τα στερεότυπα επηρεάζουν τις επαγγελματικές μου επιλογές;

Αλεξάνδρα Κρικρή, Ελίζα Μπαγιώκου, Εβίτα Κουκάκη,
Γ Γυμνασίου

Τα 12 σημεία που δεν φαίνονται στο κινητό, το TikTok, και στο Lol

ΤΑΣΟΣ ΠΑΓΚΑΚΗΣ

Lead Consultant, Borrow My Brain Consulting

Αγαπητοί digital natives, αφήστε για 7.50 λεπτά το κινητό σας για να διαβάσετε αυτές τις γραμμές, που ελπίζω να σας κάνουν να σκεφτείτε τον προσανατολισμό σας στη ζωή.

Νο 1. Τι θα γίνω, όταν μεγαλώσω; Σε αρκετές πανεπιστημιακές σχολές οι 60 στους 100 εισερχόμενους τα παρατάνε. Από τους 40 που απομένουν, ξεχωρίζουν οι 10 (το γνωστό 10% των καλών). Από τους 100 λίγοι έχουν ρωτήσει, πριν τις εξετάσεις, έμπειρους επαγγελματίες, για να σκεφτούν τι τους ταιριάζει. Άρα όλοι είναι πιθανά θύματα της επιλογής που κάνει η κοινωνική ομάδα που ανήκουν.

Νο 2. Ένα επάγγελμα με καλά λεφτά. Στα επόμενα χρόνια θα ανακάμψει η οικονομία, αλλά η έννοια «πλούτος» δε θα είναι ίδια. Πλούτος θα είναι η γνώση, η βιώσιμη ανάπτυξη και οι νέες ιδέες που θα υπηρετούν το κοινό καλό. Και για πρώτη φορά θα είναι επίσημες κυβερνητικές πολιτικές και απαίτηση των ανθρώπων. Θα μειωθεί το Ελληνικό «σε ξέρω από το Κολλέγιο» και αντί να νιώθουν κάποιοι «ελίτ», θα πρέπει να εργαστούν προσθέτοντας αξία στο μέλλον μας.

Νο 3. Έχουμε οικογενειακή επιχείρηση. Η ταχύτητα των αλλαγών μάς προσπερνάει κάθε μέρα. Στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, των αυτοματισμών και των νέων αγορών (το ξέρατε πως υπάρχει στην Ελλάδα ψυχολόγος αλόγων, ή yoga για να χειριστείς το πένθος;) καμία «συνταγή» δεν θα αντέξει. Χρειάζονται νέες ιδέες και ικανότητες. Η Ελλάδα ήταν για χρόνια κλειστή οικονομία και κοινωνία. Εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης, ό,τι σκέφτεστε, το έχουν σκεφτεί ήδη άλλα X εκατομμύρια σαν εσάς.

Νο 4. Οι YouTubers βγάζουν πολλά! Και τα παιχνίδια θα πρόσθετα, αλλά είναι μόνο 3 οι εταιρίες που σας παίρνουν το χατζιλίκι (μόνο η EPIC βγάζει 5 δισεκατομμύρια το χρόνο). Αυτό είναι όμορφο παραμύθι, πως θα είμαστε όλοι ξαπλωμένοι σε ένα καναπέ και θα βγάζουμε άκοπα χρήματα σαν YouTubers,

digital marketers, influencers και διανομείς περιεχομένου. Θα ζούμε με αέρα, αφού δε θα χρειάζεται κανείς να παράγει λαχανικά, προϊόντα, εργαλεία, υπηρεσίες. Έτσι κι αλλιώς, αγοράζουμε νταλικές προϊόντων από Κίνα και ενέργεια από άλλες χώρες.

Νο 5. Δεν θέλω καριέρες και πίεση! Η έννοια καριέρα έχει φορτιστεί αρνητικά, σαν να μπαίνεις σε ένα τούνελ χωρίς αέρα. Όμως και game tester να γίνεις, πάλι θα σου ζητούν να φέρνεις σε πέρας τα καθήκοντά σου για τα οποία πληρώνεσαι. Το πρόβλημα δεν είναι πού εργαζόμαστε, αλλά πώς εργαζόμαστε. Αν θα έχεις το μεράκι, την αγάπη για ό,τι κάνεις, και αν θα δίνεις ποιότητα σε καθετί. Τα πράσινα νησιά μας, τα καλλυντικά από φύκια, τα προσθετικά μέλη μπορεί να είναι η δική σου καριέρα.

Νο 6. Τι θα με κάνει καλύτερο από άλλους; Ο Jack Welch δεν είναι στο TikTok αλλά είναι ο άνθρωπος που διοίκησε επί 22 χρόνια τη γιγάντια General Electric και είπε πως «Η ικανότητα ενός οργανισμού να μαθαίνει και να μετατρέπει γρήγορα αυτή τη μάθηση σε δράση, είναι το απόλυτο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα». Μάθε, ρώτα, κατάλαβε και κάνε! Ισχύει για εταιρίες, ανθρώπους, παρέες και ομάδες. Ερεθίσματα από καλές πρακτικές και υλοποίηση, εκεί πάσχει η χώρα μας.

Νο 7. Βαρέθηκα, όλοι για στόχους μου λέτε. Αυτό που θέλω να πετύχω, είναι ο στόχος. Εκατομμύρια άνθρωποι ζουν, εργάζονται, ονειρεύονται χωρίς πρακτικούς, εφικτούς στόχους και άρα χωρίς να έχουν σκεφτεί τις ενέργειες που απαιτούνται, για να τους πετύχουν. Οι στόχοι είναι σαν την πυξίδα. Χωρίς καθόλου πυξίδα, ένα πλοίο δε θα έβρισκε ποτέ το λιμάνι του, ούτε καν θα μπορούσε να υπολογίσει τον χρόνο που απαιτείται, για να φτάσει εκεί.

Νο 8. Κι άλλο άγχος να έχω με τα σχέδια; Όταν έχω ένα στόχο, καθημερινά απαντώ με πράξεις σε τρεις ερωτήσεις, σαν ένα παιχνίδι μυαλού. Πού είμαι τώρα; Πού θέλω να πάω; Πώς θα πάω εκεί; Αυτό είναι ένα σχέδιο. Σπουδές, φίλοι, δια βίου μάθηση, συμπεριφορά, είναι όλα στοιχεία σύμφωνα με το σχέδιο. Χωρίς αυτό καθήκατε στην αναζήτηση και τη θεωρία.

Νο 9. Ποια είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος; Αφήστε τη μελλοντολογία. Το πτυχίο Game design έχει ψυχολογία. Μαθηματικός κάνει μεταπτυχιακό στη Βιολογία και ετοιμάζεται για μελέτη του εγκεφάλου. Προσθετικά μέλη σχεδιάζονται σε iPad. Το ΔΙΚΟ σου επάγγελμα του μέλλοντος είναι αυτό που θα αγαπήσεις, που θα το απογειώσεις και θα το κάνεις τόσο μοναδικά καλά, ώστε όλοι από στόμα σε στόμα να ταυτίζουν μόνο εσένα με αυτό.

Νο 10. Ό,τι πει η παρέα είναι σωστό! Εδώ και χρόνια υποστηρίζουν οι neuroscientists, ότι όπως εκπαιδεύεις (συνηθίζεις) το μυαλό σου, άρα σύμφωνα με το 'peer network' που επιλέγεις, το ίδιο ζεις, το ίδιο

συμπεριφέρεσαι, το ίδιο είσαι. Ο αγενής με ποιες αξίες θα σε συμβουλεύσει σε μια δύσκολη στιγμή; Είναι μεγάλη περιουσία η επιλογή των φίλων που σε εξελίσσουν, που έχουν ωραίες αξίες και έρχονται σε εσένα άδοξα. Θα μείνετε, θα δημιουργήσετε, θα χαρείτε για χρόνια μαζί. Διάλεξε σοφά!

No 11. Το είδα στα social. Η βιομηχανία social media, οι μπίζνες NFT, οι φανατικοί των δικτύων fake news και οι αλγόριθμοι που διαβάζουν τις προτιμήσεις σου, ξέρουν πως κάθεσαι 6-7 ώρες κάθε ημέρα στην οθόνη και άρα πείθεσαι εύκολα. Τραγουδάκια, γατούλες, κομμένα βίντεο, λίγο fun & music element... είσαι έτοιμο κοινό για να μη σκέφτεσαι. Οι καθηγητές Harvard Clayton Christensen, Jeffrey Dyer, και Hal Gregersen ερεύνησαν επί 6 χρόνια τις απόψεις 3.000 παγκόσμιων στελεχών και δημοσίευσαν τις επίκτητες ικανότητες που απαιτούνται για την καινοτομία: α) να αναρωτιέσαι, να παρατηρείς, να συνδέεις (καταστάσεις και πράγματα), β) να πειραματίζεσαι (δοκιμάζεις) και γ) να δημιουργείς δίκτυα συνεργασιών. Οι επιχειρήσεις τέτοια μυαλά ψάχνουν. Πώς ένα κουρασμένο μυαλό και κόκκινα μάτια θα δημιουργήσουν καινοτομία;

No 12. Είναι ντροπή να αποτύχεις! Η J. K. Rowling έχει πει «...7 ολόκληρα χρόνια μετά την αποφοίτησή μου, είχα αποτύχει παταγωδώς. Ο εξαιρετικά σύντομος γάμος μου κατέρρευσε, ήμουν άνεργη, διαζευγμένη μπτέρα και όσο πιο φτωχή μπορούσα να είμαι στη σύγχρονη Βρετανία, χωρίς να είμαι άστεγη. Ήμουν μία τεράστια αποτυχία... Αυτή η περίοδος της ζωής μου ήταν ιδιαίτερα σκοτεινή... Τότε γιατί μιλάω για τα οφέλη της αποτυχίας; Πολύ απλά, επειδή αποτυχία σήμαινε μια απογύμνωση από τα περιπά. Σταμάτησα να ξεγελάω τον εαυτό μου, υποκρινόμενη ότι ήμουν κάτι άλλο από αυτό που ήμουν και άρχισα να κατευθύνω όλη μου την ενέργεια στο να τελειώσω τη μόνη δουλειά που είχε σημασία. Μια δουλειά η οποία ήταν ιδιαίτερα επίπονη, αλλά άξιζε πολύ περισσότερο από κάθε άλλο προνόμιο που έχω κερδίσει.» Η τότε φτωχή, άνεργη, διαζευγμένη Rowling σήμερα κερδίζει ημερησίως £203,508 και έχει περιουσία 820 εκατομμύρια στερλίνες.

Τώρα μπορείτε να επιστρέψετε μόνιμα στο TikTok, ή να το κάνετε απλά ένα μέσο ψυχαγωγίας σας για 1-2 ώρες την εβδομάδα και όλο τον υπόλοιπο χρόνο, να τον δώσετε στη φροντίδα του εαυτού σας και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της offline ζωής σας. Μπορείτε να πετύχετε και να είστε καλύτεροι από ότι εμείς στο παρελθόν!

*«Στα επόμενα χρόνια θα ανακάμψει η οικονομία,
αλλά η έννοια «πλούτος» δε θα είναι ίδια.
Πλούτος θα είναι η γνώση, η βιώσιμη ανάπτυξη
και οι νέες ιδέες που θα υπηρετούν το κοινό καλό».*

ΤΑΣΟΣ ΠΑΓΚΑΚΗΣ

GEN $\frac{Z}{A}$

Επαγγελματική επιτυχία για μια ζωή: είναι εφικτό σήμερα;
Αγγελική Κούβελα / Απόφοιτος GCE

Επαγγελματικά επιτυχηµένος είµαι αν...

Γιάννης Λαζόπουλος,
Α Λυκείου
Σταµάτης Σταµατάκος,
Γ Γυµνασίου

Γενιές Z και A: προς επαναπροσδιορισμό των προϋποθέσεων της επαγγελματικής επιτυχίας

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΡΟΥΓΚΑΣ
Transformation Officer, Alpha Bank

Η έννοια της επαγγελματικής επιτυχίας για κάθε άνθρωπο λαμβάνει διαφορετικό νόημα και περιεχόμενο. Ωστόσο, αν προσπαθούσαμε να συγκροτήσουμε έναν, όσο το δυνατόν, πιο συμπεριληπτικό ορισμό της έννοιας αυτής, ίσως καταλήγαμε στην παραδοχή ότι η επαγγελματική επιτυχία πραγματώνεται όταν βιώνουμε το αίσθημα ικανοποίησης και ολοκλήρωσης μέσα από την επαγγελματική μας ενασχόληση, ταυτόχρονα με την επίτευξη ενός σχετικού επιπέδου οικονομικής ασφάλειας. Βεβαίως, η βαρύτητα που προσδίδει ο καθένας στην ικανοποίηση που λαμβάνει από την εργασία του και στο επίπεδο οικονομικής ευμάρειας που αυτή του εξασφαλίζει, διαφέρει από άνθρωπο σε άνθρωπο. Για κάποιον το πρώτο μπορεί να έχει μεγαλύτερη αξία σε σχέση με το δεύτερο, ενώ για κάποιον άλλο να ισχύει το αντίστροφο. Σε κάθε περίπτωση πάντως, φαίνεται ότι για την κατάκτηση της επαγγελματικής επιτυχίας πρέπει να υφίσταται μια σχετική ισορροπία μεταξύ των δυο αυτών στοιχείων. Για να επέλθει όμως η ζητούμενη ισορροπία πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Κύρια προϋπόθεση είναι η ευθυγράμμιση των ταλέντων/δεξιοτήτων, στόχων και επιδιώξεων, του πάθους και των αξιών του ατόμου, με τις αποφάσεις, τη συμπεριφορά και τις επιλογές καριέρας του.

Για τις γενιές Z και A, τις δυο μετά-millennials γενιές, οι παραπάνω προϋποθέσεις αποκτούν διαφορετική υπόσταση. Και οι δύο αυτές γενιές, θα ωριμάσουν επαγγελματικά σε μια εποχή κατά την οποία η 4η Βιομηχανική Επανάσταση θα είναι σε πλήρη εξέλιξη. Η ψηφιακή αυτή εποχή, που έχει ήδη ξεκινήσει, φέρνει δομικές αλλαγές στον κόσμο της εργασίας, καθώς οι τέσσερεις βασικοί πυλώνες της, το «ποιος», το «πού», το «πότε» και το «πώς» βρίσκονται υπό ριζικό επαναπροσδιορισμό.

Οι εργαζόμενοι, από κοινού με άλλους παράγοντες, συνδιαμορφώνουν την εταιρική κουλτούρα, το μοντέλο λειτουργίας, τον σκοπό, τη στρατηγική και την ηθική των οργανισμών στους οποίους εργάζονται. Διαμορφώνουν και διαμορφώνονται από αυτούς. Για τις γενιές Z και A, προκειμένου να υπάρξουν οι προϋποθέσεις για την επαγγελματική τους επιτυχία όπως την ορίσαμε παραπάνω, θα χρειαστεί αφενός, να συγκλίνουν τα hard και τα soft skills που διαθέτουν με αυτά που ζητούνται από την αγορά εργασίας και αφετέρου, οι εργοδότες θα απαιτηθεί να προσφέρουν εργασία με νόημα και προστιθέμενη αξία σε συνδυασμό με μια αίσθηση σκοπού που θα βασίζεται σε αρχές που οι δυο αυτές γενιές πρεσβεύουν. Οι παγκόσμιες τάσεις στην αγορά εργασίας δείχνουν ότι η γενιά Z αλλά πιο έντονα η γενιά A, θα κληθεί να αντιμετωπίσει μια πραγματικότητα όπου οι επαγγελματικές δεξιότητες δεν θα είναι απομονωμένες και διακριτές η μια από την άλλη. Εκεί που θα χρειάζεται η αναλυτική σκέψη και η τεχνική γνώση ταυτόχρονα θα είναι απαραίτητη και η δημιουργική σκέψη «παντρεμένη» με την ικανότητα σχεδιασμού (design thinking). Ρόλοι για τους οποίους μέχρι πρότινος προϋπόθεση επαγγελματικής επιτυχίας βασικά αποτελούσε η υψηλή τεχνική εξειδίκευση όπως, παραδείγματος χάριν στην περίπτωση των προγραμματιστών, για τον κόσμο της εργασίας στον οποίον θα πρωταγωνιστήσουν οι δύο μετα-millennials γενιές, κριτήριο επιτυχίας θα είναι η αποτελεσματική σύζευξη της ανώτερης τεχνικής γνώσης με ικανότητες επίλυσης προβλημάτων, επικοινωνιακές ικανότητες, ικανότητες έρευνας και ανάλυσης και πρωτίστως ικανότητες διαχείρισης έργων, διαπροσωπικών σχέσεων και ομάδων. Αντιστρόφως, για αντικείμενα όπου το κύριο ζητούμενο ήταν η δημιουργική σκέψη και η επικοινωνιακή δεινότητα, όλο και περισσότερο θα απαιτείται ο συνδυασμός αυτών με hard skills όπως τα big data analytics.

Σε γενικές γραμμές, λοιπόν, καθοριστική προϋπόθεση της επαγγελματικής επιτυχίας του ατόμου για αυτές τις γενιές θα είναι η δυνατότητα του να συνδυάζει σε ικανοποιητικό βαθμό βασικές κατηγορίες δεξιοτήτων. Αναλυτικά, αυτές περιλαμβάνουν την εξοικείωση με τα ψηφιακά εργαλεία και τις συνεχώς μεταβαλλόμενες τεχνολογίες καθώς και τη δυνατότητα εκμάθησης, σχεδιασμού και παραμετροποίησης νέων συστημάτων και πλατφορμών. Ενώ για την προηγούμενη γενιά των Millennials η επιτυχής προσαρμογή στις τεχνολογικές εξελίξεις ήταν ζητούμενο, η γενιά Z που τη διαδέχεται, επιδεικνύει σχεδόν φυσική ικανότητα προσαρμογής στις νέες τεχνολογίες με τα καινοτόμα τεχνολογικά προϊόντα να είναι αυτονόητο κομμάτι της καθημερινότητάς της. Για τη γενιά A, δε, της οποίας τα «γνηριότερα» μέλη είναι σήμερα παιδιά, η τεχνολογική εποχή και τα ψηφιακά εργαλεία θα αποτελούν φυσική προέκταση της ύπαρξής της. Περαιτέρω, άλλες σημαντικές κατηγορίες βασικών δεξιοτήτων για την επαγγελματική επιτυχία σχετίζονται με

GEN^Z_A

την ικανότητα ανάλυσης δεδομένων (data analytics) συμπεριλαμβανομένης της ερμηνείας, οπτικοποίησης (data visualization) και επικοινωνίας της ανάλυσης και με τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων (problem solving), όπως η αναλυτική και κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα, η πρωτοτυπία και η πρωτοβουλία. Σε εξίσου σημαντικές ικανότητες αναδεικνύονται η ανθεκτικότητα υπό συνθήκες πίεσης, η ευελιξία, η διαχείριση του εαυτού με εργαλείο τις ενεργητικές στρατηγικές μάθησης (π.χ. η αυτό-καθοδηγούμενη μάθηση/ self-directed learning) και τέλος, οι ηγετικές και επικοινωνιακές ικανότητες, οι ικανότητες διαπραγματεύσεως και διαχείρισης καταστάσεων και ανθρώπων.

Ωστόσο, για τα μέλη της γενιάς Z (πιθανώς και για τη γενιά A) φαίνεται ότι η εκπλήρωση των παραπάνω προϋποθέσεων δεν είναι αρκετή για να αυτοχαρακτηριστούν ως επαγγελματικά επιτυχείς. Για τις γενιές αυτές η ταύτιση των επιδιώξεων και των αρχών τους με τον σκοπό και τις αξίες που πρεσβεύει ο εργοδότης τους, είναι εξέχουσας σημασίας. Η κοσμοθεωρία των γενεών αυτών διαμορφώθηκε στο περιβάλλον της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008, της πανδημίας του COVID-19 και της περιβαλλοντικής κρίσης με τις οποίες ήρθε αντιμέτωπη η ανθρωπότητα τα τελευταία χρόνια. Βλέποντας τους οικείους τους να χάνουν τις δουλειές τους, αντιμετωπίζουν την οικονομική ευρωστία ως κάτι πρόσκαιρο. Θέτουν σε προτεραιότητα το work-life balance χωρίς να παραγνωρίζουν, βέβαια, την οικονομική σταθερότητα, αποδέχονται την ατομική ταυτότητα αγκαλιάζοντας τη διαφορετικότητα και διεκδικούν προσωποποιημένη και όχι τυποποιημένη εμπειρία καριέρας. Απαιτούν από τους εργοδότες τους να αποδεικνύουν έμπρακτα το θετικό κοινωνικό τους πρόσημο και θέλουν να είναι πεπεισμένοι ότι τα προϊόντα που παράγουν και οι υπηρεσίες που προσφέρουν συμβάλλουν στο κοινό καλό.

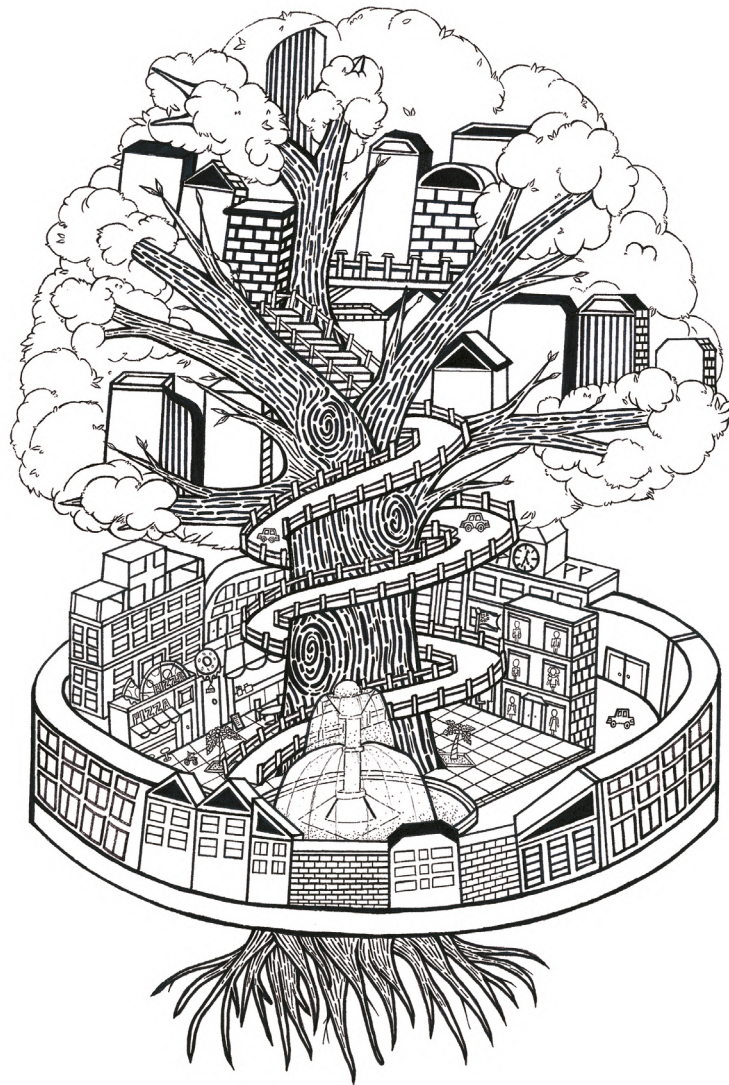
Έτσι λοιπόν, η έννοια της επαγγελματικής επιτυχίας για τις γενιές Z και A, όπως την προσεγγίσαμε παραπάνω, διαφαίνεται ότι θα προϋποθέτει την εξέλιξη του ατόμου, κατά τρόπον τινά, σε έναν επαγγελματία "homo universalis". Ένα άτομο, δηλαδή, με ποικίλα ταλέντα και δεξιότητες, ενδιαφέροντα, ευρύτητα πνεύματος, προσαρμοστικότητα και σίγουρα ένα άτομο που διαθέτει την ικανότητα να μαθαίνει, να «ξεμαθαίνει» και να μαθαίνει εκ νέου, παράγοντας υπεραξία για τον εαυτό του, τον εργοδότη του και το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

*«Για τις γενιές Z και A [...] θα χρειαστεί αφενός,
να συγκλίνουν τα hard και τα soft skills που διαθέτουν
με αυτά που ζητούνται από την αγορά εργασίας
και αφετέρου, οι εργοδότες θα απαιτηθεί να προσφέρουν
εργασία με νόημα και προστιθέμενη αξία σε συνδυασμό
με μια αίσθηση σκοπού που θα βασίζεται σε αρχές
που οι δυο αυτές γενιές πρεσβεύουν».*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΡΟΥΓΚΑΣ

Η περιβαλλοντική Βαβέλ.
Jin Yaxuan (Jessica) / Α Γυμνασίου

Οι σχέσεις της γενιάς μου με το περιβάλλον

Καλλίστη Μπλάτου-Φακούντου,
IB

Οι Γενιές Z και A αντιμετωπίζοντας τον κόσμο

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΣΚΟΥΛΛΟΣ, D.Sc., PhD
Director, UNESCO Chair & Network

on Sustainable Development Management and Education in the Mediterranean,
National and Kapodistrian University of Athens,
Chairman MIO-ECSDE

Διαβάζοντας τις προβλέψεις κάποιων κοινωνιολόγων και των «μελλοντιστών δημογράφων» για τις διάφορες γενιές, αναρωτιέμαι μέχρι πού εκτείνεται η πραγματικότητα βάσει δεδομένων, την οποία ασφαλώς πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας, αλλά και από πού και πέρα αυτές οι προβλέψεις αποτελούν προβολή επιδιώξεων με συγκεκριμένους στόχους ή απηχούν αποτελέσματα μιας μάλλον μηχανιστικής ανάγνωσης στοιχείων που έχουν αντληθεί από Ομάδες Στόχου (Target Groups) άλλων χωρών που εκπροσωπούν κάποιες κοινωνίες ή ομάδες τις οποίες ελάχιστα αναγνωρίζουμε ως χαρακτηριστικές της Ελληνικής κοινωνίας.

Θεωρώ δηλαδή ότι με την Εκπαίδευση και την Παιδεία σε μια χώρα που το φυσικό φως, ο ουρανός και η θάλασσα «λάμπουν» και που η «διαφάνεια» αποτελούσε και αποτελεί κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου και της κουλτούρας μας, οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε τους νέους με βάση τις φυσικές ανάγκες και το σύνολο των χαρακτηριστικών της ηλικίας τους. Ένα και μόνο από αυτά τα χαρακτηριστικά, σημαντικότατο βέβαια, που τους διαφοροποιεί εν μέρει από τις προηγούμενες γενιές, είναι η σχέση των ομάδων Z και A με το διαδίκτυο και την τεχνολογία.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που βλέπω μέσα από αυτή την κατηγοριοποίηση των ηλικιών είναι ακριβώς η «κατάταξη» με «ετικέτα» και η αυθαίρετη, σε μεγάλο βαθμό, απόδοση χαρακτηριστικών σε παιδιά τρυφερής ηλικίας που είναι σαφώς υπό διαμόρφωση. Ακόμη και αν για λόγους συστηματικής έρευνας

μελετάμε και αναφερόμαστε σε ομάδες, αυτές οφείλουν, κατά την ταπεινή μου γνώμη, να τροφοδοτούν αναλύσεις και επεξεργασίες που με κανένα τρόπο δεν πρέπει να οδηγούν ή δημιουργούν, άμεσα ή έμμεσα, «κλειστά» ή «ημίκλειστα» συστήματα και οριακές γραμμές.

Η βάση της αγάπης για το περιβάλλον, τη φύση και τον πολιτισμό, για τα αιώνια δηλαδή αγαθά προς τα οποία προσβλέπει το σώμα, το πνεύμα και η ψυχή των ανθρώπων, ξεκινά από το διάπλατο «άνοιγμα» ανθρώπων και ομάδων πέρα από ηλικιακούς και άλλους φραγμούς και διαχωρισμούς.

Οι μικρότεροι πρέπει να μπορούν να εμπνέονται και να παρακινούνται από τους μεγαλύτερους και με κάθε τρόπο να αντιπαραβάλλουν την εικονική πραγματικότητα του διαδικτύου με την αληθινή κατάσταση του κόσμου και του εαυτού τους μέσα σε αυτόν.

Δεν γνωρίζω αν έχει φροντίσει κάποιος μέσα στο σχολικό πρόγραμμα να ενημερώσει τις γενεές Z και A στην Ελλάδα για το πόσο προνομιούχες είναι, σε έναν κόσμο που δύο δισεκατομμύρια άνθρωποι δεν έχουν επαρκή διατροφή, καθαρό νερό και αποχέτευση, όχι ασφαλώς από επιλογή ή φταιξιμό τους. Κι όμως ο κόσμος αλλάζει για όλους και όχι μόνο, ή κυρίως, λόγω του διαδικτύου αλλά λόγω της κλιματικής αλλαγής που ανατρέπει πολύ πιο ριζικά το μέλλον και τις ζωές ατόμων, κοινωνιών και λαών. Για παράδειγμα, αν δεν παρθούν άμεσα τα αναγκαία μέτρα, οι γενιές Z και A μπορεί να βιώσουν στην Ελλάδα αφάνταστα υψηλά κύματα καύσωνα με απρόβλεπτες συνέπειες για την υγεία τους, το φυσικό περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία (με τεράστιες δυσκολίες στον τουρισμό, γεωργία, ενέργεια, κλπ.). Οι αλλαγές αυτές έχουν ένταση, διαστάσεις και επιπτώσεις ασύγκριτα μεγαλύτερες από τις επιπτώσεις του χειρισμού του διαδικτύου γιατί αφορούν ισοπεδωτικά το σύνολο της κοινωνίας και της οικονομίας σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι μας επηρέασε ο COVID-19. Οι κλιματικές μεταβολές συνεπάγονται γεωπολιτικές ανατροπές για τις οποίες απαιτείται πολύ μεγαλύτερη εγρήγορση και προετοιμασία από ό,τι υπάρχει σήμερα, ιδιαίτερα στις γενιές που αναφερόμαστε.

Για παράδειγμα, οι ανάγκες για ελεύθερη από άνθρακα ενέργεια είναι πολύ πιθανόν να καλυφθούν από γιγάντια θερμικά ηλιακά συστήματα στη Σαχάρα που θα τροφοδοτούν την Ευρώπη. Οι οικονομικές σχέσεις και συνέπειες του γεγονότος αυτού, τα επαγγέλματα και οι συσχετισμοί ανατρέπονται ριζικά. Οι γενιές Z και A παράλληλα με την εξάρτησή τους από το διαδίκτυο πρέπει να εκπαιδευτούν και να κατανοήσουν βαθιά τη σχέση τους με το περιβάλλον, φυσικό και κοινωνικό, τους άλλους δηλαδή ανθρώπους, που ζουν κοντά ή και πολύ μακριά αφού σταδιακά ο κόσμος μας «συρρικνώνεται» και γίνεται ένα «παγκόσμιο χωριό».

GEN^Z_A

Τα βασικά όπλα και οι δεξιότητες για το μέλλον είναι συνυφασμένα με το φυσικό περιβάλλον, τους φυσικούς πόρους, την πολιτιστική μας κληρονομιά, υλική (μνημεία, έργα τέχνης) και άυλη, με κορωνίδα τη διερεύνηση της φύσης του κόσμου και του φύσης του εαυτού μας, τη γνώση που βρίσκεται πολύ πάνω από την πληροφόρηση που παρέχει το διαδίκτυο και που, στο τέλος, πρέπει να αποσκοπεί στη σοφία.

Η σωστή και ελκυστική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της οποίας κάθε λέξη σηματοδοτεί έννοιες συγκεκριμένες και αφηρημένες και οδηγεί στην εμπάθυση της κατανόησης του κόσμου, πρέπει να ενδυναμωθεί ως αντίβαρο στη δυναστεία της εικόνας και της ταχείας έκπτωσης του γλωσσικού μας πλούτου που απειλεί σοβαρά τις γενιές Z και A.

Η εκπαίδευση όλων των γενιών, ιδιαίτερα όμως της A, πρέπει να επιμένει στο να «μάθει τους μαθητές πώς να μαθαίνουν» (learning to learn), από το διαδίκτυο, τα βιβλία που οφείλουν να συνεχίσουν παράλληλα τον πολύτιμο ρόλο τους και τον φυσικό κόσμο με την παρατήρηση και την αφή, την όσφρηση, τη γεύση, την ακοή. «Να μάθουν να υπάρχουν» (learning to be), στον αληθινό κόσμο μόνοι τους, όντας «καλά μέσα στο πετσί τους», αλλά κυρίως να «μάθουν να ζουν, συμβιώνουν και συνεργάζονται με τους άλλους» (learning to live and work with others), και τέλος να «μάθουν να ενεργούν» και μέσα και πέρα και μακριά από τις οθόνες στον αληθινό κόσμο (learning to act).

Τα τέσσερα αυτά στοιχεία οδηγούν αυτόματα στην ελάττωση της ταλάντωσης ανάμεσα στους δυο πόλους που γεμίζουν άγχος τους νέους μας: από το ένα άκρο του «όλα αλλάζουν στον κόσμο, τίποτα δε μένει σταθερό, και ο ίδιος ο πλανήτης μας κλονίζεται» στο άλλο, του ότι «ο κόσμος με τίποτα δεν αλλάζει, φτώχεια, πόλεμος, εκμετάλλευση κυριαρχούν, παντού τα πάντα».

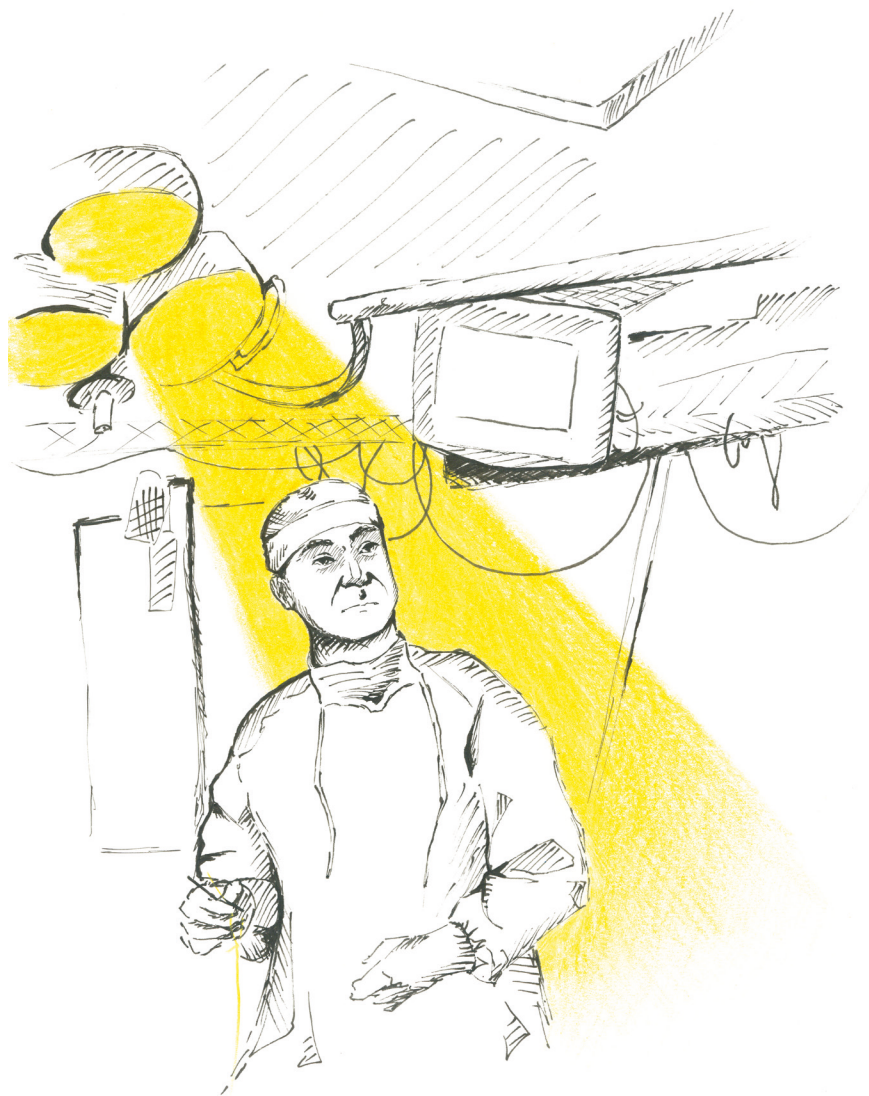
Η ταλάντωση του εκκρεμούς, μέσα στους δύο αυτούς πόλους, εκτός από άγχος, γεννά απαισιοδοξία και σύγχυση ενώ μηδενίζει την επιθυμία για ένα καλύτερο μέλλον. Η δράση στο πεδίο, στη φύση, στο περιβάλλον αναπτύσσει τον θαυμασμό για τη φύση, τη βιοποικιλότητα και το «μη ανθρωπογενές», δυναμώνει τη σκέψη και αναπτύσσει τις ευγενείς προθέσεις και τη θέληση για δράση προς επίτευξή τους. Όσο για την ταχύτερη και αποδοτικότερη ένταξη των γενιών Z και A στις επιχειρηματικές δραστηριότητες, λόγω ή μέσω των νέων τεχνολογιών, νομίζω ότι ο Κερδώος Ερμής μπορεί να περιμένει λιγάκι. Θα διακατέχει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής των σημερινών νέων. Ο Απόλλωνας, η Αθηνά, η Αφροδίτη, η Άρτεμις έχουν προτεραιότητα για τις γενιές αυτές που πρέπει να προλάβουν να γνωρίσουν άλλες πτυχές της χαράς της ζωής και του κόσμου που θέλουμε να διαφυλάξουμε!

Είναι ενδιαφέρον ότι και το Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Διαδικτυακή Εκπαίδευση (Digital Education Action Plan/COM2020/624final) παρουσιάζει ένα όραμα για υψηλής στάθμης, ανοικτής σε όλους και προσβάσιμης Ευρωπαϊκής Διαδικτυακής Εκπαίδευσης όπου επισημαίνεται ο ρόλος των σχετικών τεχνολογιών ως μοχλών της αναγκαίας «πράσινης» μετάβασης/μετασχηματισμού με παράλληλη αναγκαία στροφή σε αειφορικές συμπεριφορές τόσο σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη όσο και την ίδια τη χρήση των διαδικτυακών προϊόντων.

Νομίζω πως με ασφάλεια μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι η γνώση των μηχανισμών της φύσης και του κόσμου, η γνώση που αποκτάται σε επαφή με τη φύση και μέσα στον κόσμο και η φροντίδα για το περιβάλλον και τον κόσμο μας αποτελούν όχι μόνο στόχους αλλά και μεθόδους για μια αξιολύπητη ζωή.

GEN^Z_A

Προσφορά, το νόημα της ζωής.
Αγάπη Λαζάρου / Απόφοιτος ΒΤΕC

Οι σχέσεις της γενιάς μου με τον εθελοντισμό

Λίδα Λερού,
Καλλίστη Μηλάτου-Φακούντου,
IB

Γαλάζια και Κυκλική Οικονομία - Made in Greece to 2022;

ΣΟΥΖΑΝΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ
Ιδρύτρια / Διευθύντρια BlueCycle

Τα τελευταία χρόνια η περιβαλλοντική κρίση και ο αντίκτυπός της, τόσο στη φύση όσο και στην καθημερινότητά μας έχουν αρχίσει να γίνονται όλο και πιο έντονα. Αυτός είναι και ο λόγος που η ατζέντα όλων μας έχει αρχίσει να αλλάζει τα τελευταία χρόνια και να παίρνει μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα του περιβάλλοντος, ανεξάρτητα από την ηλικία και τη γενιά στην οποία ανήκουμε.

Ένα από τα ζητήματα της περιβαλλοντικής καταστροφής είναι και η μόλυνση των θαλασσών. Πέρα από τα οικιακά σκουπίδια, όπως τα μπουκάλια και τις συσκευασίες, που φτάνουν στις θάλασσες, υπάρχουν και τα ναυτιλιακά και αλιευτικά απορρίμματα που μολύνουν το θαλάσσιο περιβάλλον. Παλιότερα ο εξοπλισμός των πλοίων και των ψαράδων, όπως τα δίχτυα, φτιάχνονταν από φυσικά υλικά και όταν χαλούσαν, επισκευάζονταν. Πλέον τα δίχτυα, όπως και τα σχοινιά των πλοίων, φτιάχνονται από πλαστικό και όταν χαλάνε, πετιούνται. Κάποια από αυτά τα δίχτυα καταλήγουν στον βυθό της θάλασσας. Τα δίχτυα αυτά ονομάζονται δίχτυα φαντάσματα και αποτελούν περίπου το 30% των πλαστικών στις θάλασσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Γαλάζια Οικονομία είναι μια μακροπρόθεσμη στρατηγική, η οποία έχει στόχο να υποστηρίξει τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη μέσα από δραστηριότητες που σχετίζονται με τους ωκεανούς, βελτιώνοντας παράλληλα την ανθρώπινη ευημερία και προάγοντας την προστασία του περιβάλλοντος με εστίαση στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Η κυκλική οικονομία είναι μια σύγχρονη, διαφορετική προσέγγιση της παραγωγικής διαδικασίας, η οποία εστιάζει στην εξέταση κάθε σταδίου του «κύκλου ζωής» ενός αντικειμένου που χρησιμοποιούμε και την εκτίμηση του κάθε βήματος της παραγωγικής διαδικασίας. Στόχος είναι ο επαναπροσδιορισμός της

ανάπτυξης και στα θετικά οφέλη που έχει αυτό σε ολόκληρη την κοινωνία. Το κυκλικό μοντέλο οικονομίας στηρίζεται στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αλλά και στους φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους παραγωγής και δημιουργεί οικονομικό, φυσικό και κοινωνικό κεφάλαιο. Οι τρεις βασικές αρχές που ακολουθεί είναι: ο σχεδιασμός νέων προϊόντων με μειωμένα απόβλητα και ρύπους, η διατήρηση των προϊόντων και των υλικών σε χρήση και, τέλος, η αναγέννηση των φυσικών συστημάτων.

Η BlueCycle είναι μια ολοκληρωμένη εταιρεία που στηρίζεται πάνω σε αυτές τις αρχές, της γαλάζιας και της κυκλικής οικονομίας. Βασικός σκοπός της είναι, κυρίως, η ανακύκλωση πλαστικού εξοπλισμού αλιείας και ναυτιλίας ακολουθώντας, όμως, μια ολιστική προσέγγιση. Τα δίχτυα ψαρέματος και τα σχοινιά πρόσδεσης μετατρέπονται σε πρώτη ύλη υψηλής ποιότητας. Στα υλικά αυτά η BlueCycle έχει πρόσβαση από διάφορες βασικές πηγές. Με τους ενάλιους και παράκτιους καθαρισμούς τα δίχτυα και τα σχοινιά που έχουν αφηθεί στη θάλασσα μαζεύονται, ώστε στη συνέχεια να καθαριστούν και ανακυκλωθούν. Αυτούς τους καθαρισμούς συνήθως τους οργανώνουν οι οργανώσεις που ασχολούνται με αυτό και με τις οποίες συνεργάζεται η BlueCycle.

Μια δεύτερη πηγή υλικού είναι το δίκτυο συλλογής στην Ελλάδα, όπου σε διάφορα σημεία υπάρχουν κάδοι στους οποίους οι ψαράδες μπορούν να πετούν τα δίχτυα τους ώστε στη συνέχεια η BlueCycle να τα ανακυκλώνει. Εκτός από τους ψαράδες, τα παλιά τους δίχτυα στέλνουν για ανακύκλωση οι ιχθυοκαλλιέργειες και οι μυδοκαλλιέργειες, οι οποίες διαθέτουν μεγάλες ποσότητες δικτυών. Τέλος, οι παραγωγοί δικτυών και σχοινιών έχουν ποσότητες υλικού που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να βγει στην αγορά και θα προοριζόταν για πέταμα. Αυτό το υλικό ονομάζεται φύρα και αντί να καταλήξει στα σκουπίδια, η BlueCycle την συλλέγει και την ανακυκλώνει. Βασιζόμαστε, λοιπόν, στην τρέχουσα έρευνα, τις νέες τεχνολογίες, την καινοτομία και τη δημιουργικότητα και προτείνουμε βιώσιμες λύσεις στο πρόβλημα των θαλάσσιων πλαστικών απορριμμάτων. Μην ξεχνάμε ότι τα υλικά αυτά είναι από 100% πλαστικό, δηλαδή η ποιότητά τους είναι τέτοια που διευκολύνεται η διαδικασία της ανακύκλωσης.

Αυτό που κάνει την BlueCycle ξεχωριστή είναι η ολιστική της προσέγγιση τριών βημάτων: από τη συλλογή υλικού στην επεξεργασία και στη συνέχεια στη δημιουργία του τελικού προϊόντος. Στο BlueCycle Lab βρίσκεται το πρώτο εξειδικευμένο κέντρο επεξεργασίας και ανακύκλωσης θαλάσσιων πλαστικών απορριμμάτων μηδενικών αποβλήτων. Τα υλικά που συλλέγονται από όλες αυτές τις πηγές και φτάνουν στην BlueCycle, διαχωρίζονται ανάλογα με τον τύπο του πλαστικού, κόβονται και πλένονται, ώστε στη συνέχεια να γίνουν πρώτη ύλη για όλα όσα παράγονται στο εργαστήριό μας. Βασικές γραμμές παραγω-

γής του εργαστηρίου είναι: τα έπιπλα με τρισδιάστατη εκτύπωση, το νήμα για 3D εκτυπωτές, η πρώτη ύλη (ανακυκλωμένο πλαστικό pellet) για τη βιομηχανία πλαστικών και η παραγωγή πλαστικών αντικειμένων από καλούπια και πλαστικές πλάκες. Στο εργαστήριό της, η BlueCycle φιλοξενεί το πρώτο ρομποτικό εργαστήριο τρισδιάστατης εκτύπωσης μεγάλης κλίμακας στην Ελλάδα, το οποίο λειτουργεί υπό τη διεύθυνση των αρχιτεκτόνων The New Raw. Φανταστείτε, λοιπόν, ότι τα δίχτυα που μαζεύονται από το βυθό της θάλασσας φτάνουν στην BlueCycle για να γίνουν τελικά μια καρέκλα ή ένα τραπέζι ή ένα βάζο που θα διακοσμήσει ένα σπίτι και όταν χαλάσει, μπορεί να επιστραφεί στο εργαστήριο για να ανακυκλωθεί ξανά, αφού τα αντικείμενά μας δεν είναι απλά ανακυκλωμένα αλλά και ανακυκλώσιμα.

Στη BlueCycle πιστεύουμε ότι όλοι μπορούμε να συμβάλουμε με τον τρόπο μας στην προστασία του περιβάλλοντος και την αξιοποίηση των υλικών με σκοπό την καλύτερη αξιοποίησή τους, ώστε αντί να γίνουν απορρίμματα, να μεταμορφωθούν σε νέα χρηστικά αντικείμενα. Είμαστε ανοιχτοί στις συνεργασίες και τις νέες ιδέες και σκοπός μας είναι το εργαστήριό μας να αποτελεί ένα χώρο που θα δοκιμάζονται καινοτόμες ιδέες και θα αναπτύσσονται λύσεις στο πρόβλημα των θαλάσσιων πλαστικών απορριμμάτων. Θέλουμε με αυτό τον τρόπο να αποτελούμε μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος.

*«Η ατζέντα όλων μας έχει αρχίσει να αλλάζει
τα τελευταία χρόνια και να παίρνει μέτρα
για την προστασία και τη φροντίδα του περιβάλλοντος,
ανεξάρτητα από την ηλικία και τη γενιά
στην οποία ανήκουμε».*

ΣΟΥΖΑΝΑ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ

GEN Z
A

Break the stereotypes!
Μελίνα Δρόσου / BTEC

Οι σχέσεις της γενιάς μου με τη διαφορετικότητα

Ηλέκτρα Μπαμπία-Νίνου,
Τζίνα Παγκούτσου,
IB

Για μια γενιά χωρίς «κατηγορίες» (Τι λέτε; Το 'χουμε;)

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΑΝΟΥΡΗΣ
Καθηγητής Μαθηματικών, Εκπαιδευτήρια Δούκα

Πάντα είμαι καχύποπτος με κάθε είδους κατηγοριοποίηση και κοινωνική διαίρεση. Πολύ συχνά, θεωρητικά αθώοι διαχωρισμοί εγκυμονούν «ταμπέλες» και κάθε ταμπέλα με τη σειρά της ενδέχεται να μετατραπεί σε εφιαλτήριο για ανισότητες.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει ποτέ να κατηγοριοποιούμε. Άλλα κάθε φορά που το κάνουμε, καλό είναι να επισημαίνουμε το πόσο ελαστικές είναι οι ομαδοποιήσεις που προκύπτουν από την προσπάθειά μας να μελετήσουμε ένα κοινωνικό φαινόμενο και το πόσο πιθανό είναι να «τσουβαλιάζουμε» αδικώς κάποια άτομα, προκειμένου να βγάλουμε «καθολικά» συμπεράσματα.

Συγγώμη που ξεκίνησα έτσι αυτό το κείμενο, αλλά φοβάμαι ότι αν το διαβάσω σε πέντε χρόνια μπορεί να έχω πέσει έξω σε αρκετά σημεία. Οπότε σκέφτηκα ότι καλό θα ήταν να έχω διευκρινίσει ότι τα πράγματα είναι συνήθως ρευστά. Ίσως έτσι μου συγχωρήσω τις αστοχίες μου στα παραδείγματα κατηγοριοποιήσεων που θα αναφέρω.

Ένα πρώτο παράδειγμα κατηγοριοποίησης είναι αυτό των γενεών (generations). Η κάθε γενιά συνήθως συμβολίζεται με ένα γράμμα και «απλώνεται» χοντρικά σε μία δεκαπενταετία. Ας πούμε, εγώ που είμαι 33 ετών, ανήκω στη Gen Y (1981-1995), οι μαθήτριάς και οι μαθητές μου από το Λύκειο και το Γυμνάσιο ανήκουν στη Gen Z (1996-2012), ενώ η κόρη μου που είναι 4 ετών, ανήκει στη Gen A (2013-2025). Αν τώρα προσπαθούσαμε να χαρακτηρίσουμε τη σχέση της κάθε γενιάς με την τεχνολογία, δε νομίζω ότι θα δυσκολευόμασταν ιδιαίτερα. Όπως καταλαβαίνετε, η δικιά μου γενιά «ανακάλυψε» το διαδίκτυο, τα κινητά και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κάπου κοντά στην εφηβεία της, ενώ όταν η Gen Z

έκανε τα πρώτα της βήματα, αυτά ήδη θεωρούνταν δεδομένα. Βέβαια, για τη Gen A - τη γενιά της τεχνητής νοημοσύνης και της επαυξημένης πραγματικότητας- όλα αυτά είναι... σαν το σπίτι της. Και νομίζω πως δεν θα ήταν υπερβολή αν αφαιρούσαμε το «σαν». Μάλιστα, αν το αφαιρούσαμε, ίσως καταλαβαίναμε καλύτερα γιατί η Gen A αποκαλείται και «Gen Glass».

Μιας και ασχολούμαστε λοιπόν, με διαφορετικές γενιές που αποτελούνται από διαφορετικούς ανθρώπους, τι θα λέγατε να αναλογιστούμε για λίγο πώς τα πάνε αυτές οι γενιές με την ίδια τη «διαφορετικότητα». Ή μάλλον -για να γίνω πιο σαφής- πώς άραγε τα πάει η Gen Z και πώς θα τα πάει η Gen Glass με την αποδοχή του «διαφορετικού», όποια κι αν είναι η μορφή του;

Νομίζω ότι αυτή είναι μία καλή ερώτηση. Κι αυτό το λέω, γιατί αν κάναμε την ίδια ερώτηση για τις προηγούμενες γενιές, δεν μου φαίνεται ότι η απάντηση θα ήταν και τόσο καλή. Πιστεύω ότι η ανθρώπινη ιστορία μάς δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία της ανθρωπότητας έχει κακοποιηθεί. Είτε συναισθηματικά, είτε λεκτικά, είτε σωματικά, είτε σεξουαλικά, είτε οικονομικά, είτε ψυχολογικά, είτε με πολλούς συνδυασμούς των παραπάνω τρόπων και συνήθως επανειλημμένα.

Κάπως έτσι φτάνουμε στο δεύτερο παράδειγμα κατηγοριοποίησης, που ταυτόχρονα αποτελεί βασική αιτία -παγκοσμίως και διαχρονικά- για όλα τα προαναφερθέντα είδη κακοποίησης. Αναφέρομαι φυσικά στην κατηγοριοποίηση των ανθρώπων με βάση το φύλο. Στην πρώτη ταμπέλα που «καρφώθηκε» πάνω μας πριν καν γεννηθούμε. Πρόκειται για μια ταμπέλα που φέρει ένα σύνολο προσδοκιών, απαιτήσεων και επιταγών. Το δίπολο «αγοράκι ή κοριτσάκι», εκτός του ότι είναι η πρώτη ερώτηση που κάναμε για μας στην έγκυο μητέρα μας μόλις υπονοήθηκε η επικείμενη ύπαρξή μας, είναι και το πρώτο θεμέλιο των έμφυλων διαχωρισμών. Αθλήματα, χόμπι, ρούχα, μαλλιά, χρώματα, παιχνίδια, συναισθήματα, συμπεριφορικά μοτίβα, ακόμη και επιφωνήματα, διαχωρίστηκαν σε αντρικά και γυναικεία στην κολυμπήθρα αυτού του διπόλου. Όποιο ον δεν επιλέγει κάτι από τη «σωστή» κατηγορία, σε σχέση με αυτό που καταγράφηκε ως «φύλο του» κατά τη γέννησή του, αρχίζει να αποκαλείται διαφορετικό. Κι όσο πιο πολλές «λάθος» επιλογές κάνει τόσο πιο διαφορετικό θεωρείται και συνήθως με τόσο πιο πολύ κλευσισμό αντιμετωπίζεται, από αυτούς και αυτές που έκαναν τις «σωστές» επιλογές. Από αυτούς και αυτές που υποχρεώθηκαν να καταπιούν αμάσπτα κάποια «πρέπει» όταν ήταν μωρά.

Όταν μπαίνω σε ένα τμήμα της Β' Λυκείου, τα παιδιά ξέρουν λέξεις που εγώ ούτε τις φανταζόμουν στην ηλικία τους. Και δεν αναφέρομαι μόνο σε λέξεις όπως «influencer» ή «smartphone», αλλά και σε λέξεις όπως «ενσυναίσθηση» ή «γυναικοκτονία». Κι αν για τις πρώτες δύο σχεδόν ποτέ δεν χρειάζεται

GEN^Z_A

να κάνουμε κουβέντα στην τάξη γιατί γνωρίζουν τη σημασία τους -πιθανότητα καλύτερα και από εμένα-, για τις δύο τελευταίες χρειάζεται. Κι ο λόγος που χρειάζεται δεν είναι γιατί τα παιδιά δεν έχουν όρεξη για τέτοιες κουβέντες. Θα μπορούσα να βάλω και το χέρι μου στη φωτιά ότι η πλειοψηφία των σημερινών εφήβων της Gen Z διψάνε για συζητήσεις που αφορούν την έμφυλη βία ή τη δεξιότητα να μπαίνουμε στη θέση του άλλου. Θα δεχόντουσαν να χάσουν ακόμα και τα διαλείμματά τους για μια τέτοια συζήτηση. Κι αν τυχαίνει να διαβάζει αυτές τις γραμμές κάποιος/α εκπαιδευτικός, καταλαβαίνει πολύ καλά τι εννοώ.

Ο λόγος λοιπόν, που είναι αναγκαία μια ανταλλαγή απόψεων για έννοιες όπως «ενσυναίσθηση» ή «γυναικοκτονία», είναι γιατί δυστυχώς, αν και βρισκόμαστε στο 2022, μαθήματα όπως εκείνο της Σεξουαλικής Αγωγής ή εκείνο της Ψυχολογίας απουσιάζουν από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Μαθήματα που αν υπήρχαν κανονικά στο ωρολόγιο πρόγραμμα και διδάσκονταν κανονικά, πιστεύω ότι ο ρυθμός και η ένταση κακοποιητικών συμβάντων στη χώρα μας θα έπεφτε κατακόρυφα. Και αφήνω τη λέξη «κανονικά» να τη νοηματοδοτήσετε κατά βούληση.

Η Gen Z λοιπόν, μια γενιά που βρισκόταν στο σχολείο όταν το metoo έκανε πέρυσι την εμφάνιση του στην Ελλάδα, μια γενιά που αρχίζει να καταλαβαίνει ότι ο θύτης είναι πάντα ο ένοχος και ποτέ το θύμα, μια γενιά που έχει συμμαθητές και συμμαθήτριες που ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και το λένε, μια γενιά που συχνά θα αντιδράσει όταν κάποιος ενήλικας θα της τσιμπήσει το μάγουλο και θα ειρωνευτεί τις νοητικές της δυνατότητες, μια τέτοια γενιά, δυστυχώς δεν έχει τους παιδαγωγικούς θεσμούς που της αναλογούν. Δυστυχώς ζει ακόμα σε ένα σχολείο, που προτιμάει να της βάζει να παπαγαλίζει τη χρονολογία μιας ιστορικής μάχης ή έναν μαθηματικό τύπο παραπάνω, παρά να της διδάσκει τι σημαίνει συναίνεση ή ότι το σώμα του καθενός και της καθεμίας είναι δικό της και μπορεί να το κάνει ό,τι θέλει.

Στη διάδοχο της όμως, τη Gen A, νομίζω ότι μπορούμε να προσφέρουμε τουλάχιστον την εκπαιδευτική στήριξη που της αξίζει. Μπορούμε να προσπαθήσουμε να της επιτρέψουμε την πρόσβαση σε όλα τα χρώματα, σε όλα τα παιχνίδια και σε όλα τα συναισθήματα ανεξαρτήτως φύλου. Να της μάθουμε να μιλάει γι' αυτά. Να σπάει τη σιωπή της, χωρίς να γεμίζει τύψεις. Τότε ίσως γίνει πραγματικά «Gen Glass». Τη «Gen Glass» συνήθως τη μεταφράζουμε στα ελληνικά ως «η γενιά της οθόνης». Ορθώς μάλλον.

Κι εμένα αυτή η μετάφραση μου έρχεται πρώτη στο μυαλό. Όμως αμέσως μετά, η λέξη «Glass» μού φέρνει στο νου το «γυαλί» ή μάλλον ένα γυάλινο ποτήρι νερού. Και μ' αρέσει ακόμα πιο πολύ αυτός ο χαρακτηρισμός. Μια «γυάλινη γενιά».

Όχι μια γυάλινη γενιά με την έννοια της ευθραυστότητας. Αλλά μια γενιά σαν γυάλινο ποτήρι νερού. Διαφανής. Καθαρή. Που θα μπορείς να δεις μέσα της. Γιατί δε θα έχει ανάγκη να σου κρύψει κάτι. Δε θα έχει ανάγκη να ικανοποιήσει τα στερεότυπα των παππουδογιαγιάδων της ή των γονιών της. Δε θα έχει ανάγκη τα «μπράβο» μας. Δε θα έχει ανάγκη να ταΐσει το αδηφάγο υπερεγώ της.

Μια γενιά, σαν γυάλινο ποτήρι νερού.

Που θα θυμάται ότι στα παιδικά της χρόνια οι γονείς, οι δασκάλες και οι δάσκαλοί της τής δίνανε απλόχερα το νερό που ζητούσε. Χωρίς να περιμένουν ως αντάλλαγμα την πραγμάτωση των δικών τους ανεκπλήρωτων απωθημένων.

Μια γενιά, σαν γυάλινο ποτήρι νερού.

Που λίγο αργότερα θα μας ξεδιψάει. Συνειδητά ή ασυνειδητά. Γιατί έτσι τη μάθαμε να λειτουργεί. Με αλληλεγγύη, ενσυναίσθηση και αποδοχή.

Μια γενιά, σαν γυάλινο ποτήρι νερού.

Που σίγουρα θα με ειρωνευτείς ότι το βλέπω μισογεμάτο.

Και θα σου απαντήσω ότι αν το έβλεπα μισοάδειο, ίσως να μην μπορούσα να βοηθήσω. Γιατί ίσως να μην προσπαθούσα με τον ίδιο ζήλο, να προσέξω να μην σπάσει.

Μια γενιά με πολιτική συνείδηση ή όχι;
Καλλίστη Μπλάτου-Φακούντου / IB

Οι σχέσεις της γενιάς μου με την πολιτική

Πάυλος Τούτουζας,
Νικόλαος Λάιος,
B Λυκείου

Generation Z vs Generation Glass

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΑΡΑΝΤΙΑΗΣ
Βουλευτής Επικρατείας ΝΔ,
Πρόεδρος της Επιτροπής Έρευνας και Τεχνολογίας της Βουλής,
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

Η συγκρότηση, η διαδοχή και η διαπάλη των γενεών είναι ένα θέμα πάντοτε επίκαιρο αλλά και διαχρονικό, αφού προβλημάτισε τον σκεπτόμενο άνθρωπο πολύ πριν την ανάπτυξη των σύγχρονων κοινωνικών επιστημών. Ήδη στον Ησίοδο αναφέρονται πέντε γένη ανθρώπων που διαδέχονται το ένα το άλλο στην πορεία του χρόνου (χρυσό, αργυρό, χάλκινο, πρωικό και γένος του σιδήρου) ενώ για τον Ηρόδοτο τρεις γενιές ισοδυναμούν με έναν αιώνα. Κάθε γενιά ανθρώπων φαίνεται ότι έχει την ανάγκη να αυτοπροσδιοριστεί διαφοροποιούμενη από τις προηγούμενες, όπως χαρακτηριστικά αποτυπώνεται και στο τραγούδι “My generation” της αγαπημένης βρετανικής μπάντας The Who.

Φυσικά, η ταξινόμηση των γενεών χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό γενίκευσης, καθώς πάντα υπάρχουν ομάδες και άτομα που δεν ανταποκρίνονται στα γενεακά στερεότυπα. Ειδικά, αν λάβουμε υπόψη ότι οι επικρατούσες κατηγοριοποιήσεις στηρίζονται κατεξοχήν σε αναλύσεις των δυτικών κοινωνιών. Επιπλέον, δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς την περιοδολόγηση: τα χρονικά όρια τίθενται υπό αμφισβήτηση και κάποτε αναθεωρούνται. Λαμβάνοντας υπόψη ότι καμία κοινωνική κατηγοριοποίηση (πολιτική, οικονομική, θρησκευτική κ.ά.) δεν είναι μονόχρωμη, θα προσπαθήσουμε να σκιαγραφήσουμε τις μεταπολεμικές γενιές, δίνοντας έμφαση σε εκείνες που αυτή τη στιγμή φοιτούν στο σχολείο και σιγά σιγά διαμορφώνουν τη συλλογική τους φυσιογνωμία με καταλύτη την επαφή τους με την τεχνολογία.

Οι Baby Boomers (γενν. 1946-1964), η γενιά που είδε το φως σε μια έκρηξη γεννήσεων μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, είναι μια γενιά που ήρθε σε ρήξη με κατεστημένες λογικές και προσπάθησε να φέρει

αλλαγές. Είναι οι νέοι του Μάη του '68 και του Πολυτεχνείου. Κατάφερε να διευρύνει τη μεσαία τάξη και έχει ισχυρή παρουσία στην πολιτική, κοινωνική, επιστημονική και καλλιτεχνική ζωή. Είναι η πρώτη γενιά που επηρεάστηκε από τον τεχνολογικό αυτοματισμό.

Η Generation X (γενν. 1965-1980) μεγάλωσε σε μια εποχή οικονομικής ανάπτυξης και μεταβολής των κοινωνικών αξιών, με αυξημένο ποσοστό εργαζόμενων μπτέρων, είχε περισσότερες ευκαιρίες για μόρφωση και προσωπική εξέλιξη και συχνά κατηγορήθηκε ως απολιτίκ. Η «γενιά του walkman και του MTV» ήταν η πρώτη που απέκτησε προσωπικό υπολογιστή.

Μεγαλύτερη σε αριθμό μελών και ακόμη πιο κοντά στην τεχνολογία είναι η Generation Y (γενν. 1981-1995), δηλαδή οι Millennials ή Net Generation, που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην εποχή της τεχνολογικής έκρηξης, του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων. Θεωρείται η πρώτη γενιά ψηφιακών γηγενών. Οι γενιές X και Y προσγειώθηκαν απότομα από την οικονομική κρίση, ήρθαν αντιμέτωπες με το φάσμα της ανεργίας και αναζήτησαν διέξοδο στην εξειδίκευση, την επανακατάρτιση ή/και τη μετανάστευση.

Η γενιά που κλείνει τον 20ό αιώνα (και μαζί τα γράμματα του λατινικού αλφαβήτου) είναι η Generation Z (γενν. 1996 - 2010). Η παιδική της ηλικία ήταν λιγότερο ανέμελη από τις δύο προηγούμενες γενιές, λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής ύφεσης. Παράλληλα, είναι μια παγκοσμιοποιημένη γενιά που δεν μπορεί να διανοηθεί τη ζωή χωρίς το διαδίκτυο, τις ψηφιακές συσκευές και τα κοινωνικά δίκτυα. Είναι τα «dot com kids» ή αλλιώς «i-Gen».

Η πρώτη αμιγής γενιά του 21ου αιώνα σηματοδοτεί ένα νέο ξεκίνημα στην ονοματοδοσία με τη χρήση του ελληνικού αλφαβήτου. Είναι η Γενιά Άλφα (Gen Alpha), όπως βαπτίστηκε το 2005 από τον κοινωνικό ερευνητή Mark McCrindle. Πρόκειται για τα παιδιά που γεννήθηκαν μετά το 2010 (όταν ξεκίνησε η λειτουργία του Instagram) και θα γεννηθούν έως το 2025. Προβλέπεται να είναι η μακροβιότερη, η πλουσιότερη, η πιο μορφωμένη και σαφώς η περισσότερο εξαρτημένη από την τεχνολογία γενιά. Η εξ απαλών ονύχων αλληλεπίδραση των παιδιών αυτών με τις γυάλινες οθόνες τους χάρισε το εύστοχο προσωνύμιο "Generation Glass".

Αν και τα χαρακτηριστικά των δύο νεότερων γενεών δεν έχουν ακόμη αποκρυσταλλωθεί, πιθανότατα θα έχουν πολλά κοινά, αφού μεγαλώνουν σε έναν κόσμο απρόβλεπτο, πέρασαν τα πρώτα τους χρόνια σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, έζησαν την εμπειρία της πανδημίας και της τηλεκαίδεισης και ακούν για την κλιματική αλλαγή από τότε που γεννήθηκαν. Έτσι, σε θέματα οικονομίας, υγείας και περιβάλλοντος οι δύο γενιές γαλουχούνται με βάση το αξίωμα «προσέχουμε για να έχουμε».

Από τη Γενιά Z ξεχωρίζουν ήδη τρεις προσωπικότητες με διεθνή εμβέλεια. Η νομπελίστρια Malala Yousafzai (γενν. 1997), σύμβολο του αγώνα για το δικαίωμα των κοριτσιών στην εκπαίδευση. Η ακτιβίστρια Greta Thunberg (γενν. 2003), πρωτοστάτης της πρώτης τόσο μαζικά ευαισθητοποιημένης γενιάς στο θέμα της κλιματικής κρίσης. Η Gitanjali Rao (γενν. 2005), η καινοτόμος της τεχνητής νοημοσύνης, που προωθεί την ενασχόληση των κοριτσιών με τις θετικές επιστήμες (STEM). Τρεις περιπτώσεις που δείχνουν ότι οι γυναίκες της γενιάς τους θα διεκδικήσουν δυναμικά ίσες ευκαιρίες στην ηγεσία, την καινοτομία και την άσκηση επιρροής.

Η ενεργοποίηση της Gen Z στην επίλυση προβλημάτων, που αφορούν κυρίως τα ανθρώπινα δικαιώματα και το περιβάλλον, φαίνεται ότι θα λειτουργήσει ως ισχυρό πρότυπο και για τη Gen A. Ωστόσο, η ειδοποιός διαφορά θα είναι η επέκταση της χρήσης της τεχνολογίας και η προαγωγή της καινοτομίας. Για τους screenagers που γεννήθηκαν πριν από το 2010, όταν τα κοινωνικά δίκτυα άρχισαν να εδραιώνονται, τα ψηφιακά μέσα συνιστούν σημαντικό κομμάτι της ζωής τους. Για τη Generation Glass φαίνεται ότι είναι το πυρηνικό χαρακτηριστικό της. Όλο και περισσότερες ψηφιακές εφαρμογές όχι μόνο σχετίζονται αλλά και απευθύνονται σε νήπια. Η παραδοσιακή κουδουνίστρα έχει αντικατασταθεί από τις πάσες φύσεως οθόνες.

Αυτά τα δεδομένα εγείρουν έντονο προβληματισμό για τον ρόλο της οικογένειας στον έλεγχο του ψηφιακού αποτυπώματος και της έκθεσης των ανηλίκων στον κυβερνοχώρο. Αντίστοιχα, η μεγάλη πρόκληση για το σχολείο θα είναι η αξιοποίηση των θετικών στοιχείων που προσφέρει η τεχνολογία και η αποσόβηση των κινδύνων που ενέχει. Για τις παλαιότερες γενιές η διδακτική πράξη στηριζόταν στην προφορική παράδοση, τον πίνακα με την κιμωλία ή τον μαρκαδόρο, τις φωτοτυπημένες σημειώσεις και το σχολικό εγχειρίδιο. Για τους σημερινούς μαθητές η πρόσβαση σε τεράστιο εύρος πηγών με την ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων στην εκπαιδευτική πρακτική συμπληρώνει δημιουργικά την εξωσχολική τους ζωή, συνάδοντας με τις σύγχρονες απαιτήσεις απόκτησης δεξιοτήτων.

Βέβαια, όσο ενεργοποιούνται νέες δεξιότητες, τόσο αυξάνεται ο κίνδυνος αδρανοποίησης άλλων νοητικών και κοινωνικών ικανοτήτων που παραδοσιακά απέφεραν προστιθέμενη αξία, όπως η μνήμη, η προσοχή, η υπομονή και η κοινωνική συμμόρφωση. Ακόμη, ενδέχεται η Γενιά A να αισθάνεται περισσότερο άνετα στον εικονικό έναντι του φυσικού κόσμου, γιατί, αν για τις γενιές του 20ού αιώνα η επαυξημένη πραγματικότητα, η τεχνητή νοημοσύνη και τα ρομπότ ήταν «επιστημονική φαντασία» και για τη Γενιά Z «καινοτομίες», για τη Generation Glass θα είναι «κανόνας».

Από την άλλη, αν θέλουμε να είμαστε πιο αισιόδοξοι, η μεγάλη εξοικονόμηση χρόνου θα ευνοήσει τη δημιουργικότητα, τη διά βίου μάθηση και την αυτοφροντίδα. Προϋπόθεση είναι να καλλιεργηθούν ηθικές, πνευματικές και κοινωνικές αξίες, μέσα από την ενίσχυση της διδασκαλίας των ανθρωπιστικών μαθημάτων και την επικαιροποίηση των διδαγμάτων των κλασικών σπουδών. Οι συσκευές με τη γυάλινη πρόσοψη δε θα πάψουν να συμμετέχουν στην ψυχαγωγία και την εκπαίδευση, όμως η μη εξάρτηση των παιδιών από αυτές θα είναι δείκτης επιτυχίας και ψυχικής υγείας.

Η «Γυάλινη γενιά» και η Gen Z διεκδικούν το μέλλον τους. Η ιστορία θα επιβεβαιώσει ή θα διαψεύσει κάθε ευσίωνα ή δυσσίωνα εικασία. Αν συμφωνούμε, όμως, με τον συγγραφέα Rutger Bregman, τότε για την ανθρωπότητα η πρόοδος είναι νομοτέλεια.

GEN^Z_A

Νέα πρότυπα – νέες προκλήσεις.
Χριστόφορος Χήρας / ΣΤ Δημοτικού

Οι σχέσεις της γενιάς μου με τα νέα κοινωνικά πρότυπα

Ηλιάννα-Ευτυχία Μπουρουτζόγλου,
Ευάγγελος Πανούσης,
Δημήτριος Λοδακάκος,
Σπύρος Μπαζάς,
Β Γυμνασίου

Meta Millennial Generations

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΥΡΟΣ
CEO MRB Hellas

Οι Ειδικοί που αναλύουν αλλά και διαχειρίζονται τις Αγορές είτε σε Εμπορικό είτε σε Κοινωνιολογικό επίπεδο βρίσκονται σήμερα στην εξαιρετικά δύσκολη θέση να πρέπει να χειριστούν την ταυτόχρονη παρουσία σε ενεργές θέσεις πέντε γενεών.

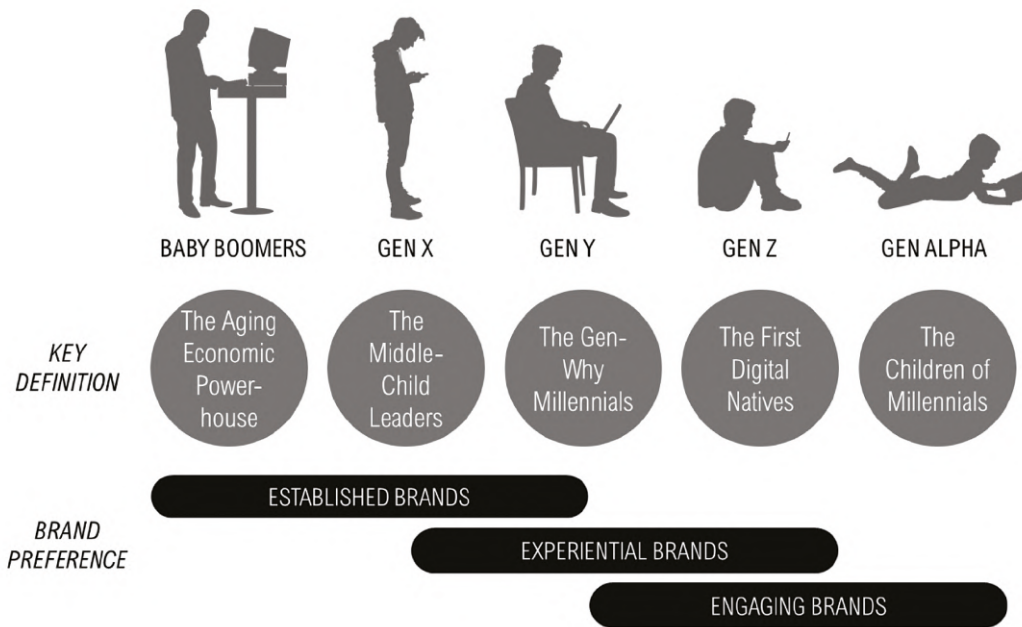
Κατά **Philip Kotler** στο βιβλίο του Marketing 5.0 Technology for Humanity.

Οι **Baby Boomers** (1946 – 1964) εξακολουθούν να κατέχουν σε σημαντικό βαθμό θέσεις εξουσίας και να ορίζουν τις τύχες πολλών πραγμάτων στις Αγορές και στις Κοινωνίες αλλά και το τι υφίστανται οι επόμενες γενιές.

Οι **Generation X** είναι μια δημογραφική ομάδα ανθρώπων που γεννήθηκαν μεταξύ 1965 και 1980. Επισκιασμένη και τυλιγμένη ως σάντουιτς από τις διασημότητες των Baby Boomers και Generation Y, η Generation X διέφυγε του ραντάρ μεταξύ των εμπόρων και των αναλυτών και έτσι αποκαλείται το «ξεχασμένο μεσαίο παιδί».

Αν και παραβλέπεται από τους περισσότερους επαγγελματίες του μάρκετινγκ, η Generation X έχει γίνει μία από τις γενιές με τη μεγαλύτερη επιρροή στο εργατικό δυναμικό σήμερα. Με μέση εργασιακή εμπειρία 20 ετών και ισχυρή εργασιακή ηθική, η Generation X έχει αναλάβει πολλούς ηγετικούς ρόλους στις επιχειρήσεις. Καθώς ήταν πιο δύσκολο να ανέβουν στην εταιρική κλίμακα, με τους Baby Boomers να παρατείνουν τη συνταξιοδότησή τους, πολλοί από τη Generation X εγκατέλειψαν τους εργοδότες τους στα σαράντα τους, ξεκίνησαν τις δικές τους επιχειρήσεις και έγιναν επιτυχημένοι επιχειρηματίες.

Οι **Generation Y** είναι όσοι γεννήθηκαν μεταξύ 1981 και 1996 – είναι η πιο πολυσυζητημένη γενιά τις τελευταίες δεκαετίες. Με την ενηλικίωση στη νέα χιλιετία, είναι ευρέως γνωστοί ως **Millennials**.

Γεννημένοι σε μια άλλη περίοδο baby boom, οι περισσότεροι από τη Generation Y είναι παιδιά των Baby Boomers. Γι' αυτό είναι γνωστά και ως η γενιά Echo Boomer. Γενικά, είναι πιο καλά μορφωμένοι και πολιτιστικά διαφορετικοί από τις προηγούμενες γενιές.

Είναι επίσης η πρώτη γενιά που συνδέεται έντονα με τη χρήση των social media. Σε αντίθεση με τη Generation X, η οποία χρησιμοποίησε για πρώτη φορά το Διαδίκτυο στο χώρο εργασίας για επαγγελματικούς λόγους, η Generation Y έμαθε για το Διαδίκτυο σε πολύ μικρότερη ηλικία. Έτσι, στην αρχή, η Generation Y αγάπησε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες τεχνολογίες που σχετίζονται με το Διαδίκτυο για προσωπικούς στόχους.

Στα social media είναι πολύ ανοιχτοί στο να εκφραστούν και συχνά συγκρίνονται με τους συνομηλίκους τους. Νιώθουν την ανάγκη να λάβουν επικύρωση και έγκριση από τους συνομηλίκους τους. Εμπιστεύονται τους συνομηλίκους τους περισσότερο από τις καθιερωμένες μάρκες. Η Generation Y κάνει πολλή

GEN Z

διαδικτυακή έρευνα και αγορά, κυρίως στα κινητά της τηλέφωνα. Δεν επικεντρώνονται στη συσσώρευση πλούτου και περιουσιακών στοιχείων αλλά στη συλλογή ιστοριών ζωής.

Λόγω της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της διαφορετικότητας και της έκθεσής τους σε απεριόριστο περιεχόμενο, η Generation Y είναι πιο ανοιχτόμυαλη και ιδεαλιστική.

Όπως οι γονείς τους Baby Boomers, οι Millennials συχνά κατηγοριοποιούνται σε δύο υπογενιές. Οι παλαιότεροι Millennials – αυτοί που γεννήθηκαν τη δεκαετία του 1980 – μπήκαν στον εργασιακό χώρο κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008 και των συνεπειών της, και ως εκ τούτου έπρεπε να επιβιώσουν από μια δύσκολη αγορά εργασίας. Κάποιοι από αυτούς κατέληξαν να χτίσουν τις δικές τους επιχειρήσεις.

Generation Z: The First Digital Natives

Οι άνθρωποι της αγοράς και της κοινωνίας στρέφουν τώρα την προσοχή τους στη Generation Z. Οι απόγονοι της Generation X, Generation Z – γνωστοί και ως Centennials – είναι μια ομάδα ανθρώπων που γεννήθηκαν μεταξύ 1997 και 2009. Πολλοί από τη Γενιά Z ήταν μάρτυρες των οικονομικών προβλημάτων των γονιών και των μεγαλύτερων αδελφών τους και ως εκ τούτου, έχουν μεγαλύτερη οικονομική συνείδηση από τη Γενιά Y. Τείνουν να εξοικονομούν χρήματα και να βλέπουν την οικονομική σταθερότητα ως βασικό παράγοντα στις επαγγελματικές τους επιλογές.

Γεννημένοι όταν το Διαδίκτυο είχε ήδη γίνει mainstream, θεωρούνται οι πρώτοι ψηφιακοί αυτόχθονες. Καθώς δεν έχουν εμπειρία ζωής χωρίς το Διαδίκτυο, βλέπουν τις ψηφιακές τεχνολογίες ως αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής ζωής.

Με τη δύναμη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η Generation Z καταγράφει την καθημερινότητά της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με τη μορφή φωτογραφιών και βίντεο. Αλλά σε αντίθεση με τη Generation Y, που είναι ιδεαλιστική, η Generation Z είναι πραγματιστική. Σε αντίθεση με τη Generation Y, που της αρέσει να δημοσιεύει πιο εκλεπτυσμένες και φιλτραρισμένες εικόνες του εαυτού τους για προσωπική επωνυμία, η Generation Z προτιμά να απεικονίζει αυθεντικές και ειλικρινείς εκδοχές του εαυτού τους. Επομένως, η Generation Z μισεί τις μάρκες και τους θεσμούς που μεταδίδουν εικόνες οι οποίες είναι κατασκευασμένες και πολύ καλές για να είναι αληθινές.

Όπως και με τη Generation Y, η Generation Z ενδιαφέρεται πολύ για την κοινωνική αλλαγή και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Λόγω του πραγματισμού τους, η Generation Z είναι πιο σίγουρη για τους

ρόλους της για να οδηγήσει στην αλλαγή μέσω των καθημερινών της αποφάσεων. Η Generation Z είναι επίσης παθιασμένη να κάνει τη διαφορά μέσω του εθελοντισμού και αναμένει από τους εργοδότες της να παρέχουν την πλατφόρμα που το επιτρέπει.

Σήμερα, η Generation Z έχει ήδη ξεπεράσει αριθμητικά τη Generation Y ως η μεγαλύτερη γενιά παγκοσμίως. Μέχρι το 2025, θα αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος του εργατικού δυναμικού.

Η **Generation Alpha** αποτελείται από όσους γεννήθηκαν/θα γεννηθούν από το 2010 έως το 2025, γεγονός που τους κάνει τα πρώτα παιδιά του 21ου αιώνα. Επινοημένο από τον Mark McCrindle, το ελληνικό αλφάβητο σημαίνει μια εντελώς νέα γενιά που θα διαμορφωθεί από την τεχνολογική σύγκλιση. Όχι μόνο είναι ψηφιακά αυτόχθονες, αλλά επηρεάζονται επίσης σε μεγάλο βαθμό από τις ψηφιακές συμπεριφορές των γονιών τους (Γενιά Y) και άνω αδέρφια (Γενιά Z).

Οι χαρακτήρες της Generation Alpha είναι πολύ διαμορφωμένοι και επηρεασμένοι από το στυλ ανατροφής των γονέων τους Generation Y. Παντρεμένοι σε μεγαλύτερη ηλικία, οι εκπρόσωποι της Generation Y έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στη γονική μέριμνα και στην εκπαίδευση των παιδιών. Επίσης, διδάσκουν τα παιδιά τους για τα χρήματα και τα οικονομικά πολύ νωρίς. Επιπλέον, μεγαλώνουν τα παιδιά τους σε ένα πολύ διαφορετικό και γρήγορο αστικό περιβάλλον.

Επομένως, η Generation Alpha δεν είναι μόνο καλά εκπαιδευμένη και ψηφιακή, αλλά και χωρίς αποκλεισμούς και κοινωνική.

Μεγαλωμένη από τη Generation Y και επηρεασμένη από τη Generation Z, η Generation Alpha καταναλώνει ενεργά περιεχόμενο σε κινητές συσκευές από την παιδική ηλικία. Έχοντας σχετικά μεγαλύτερο χρόνο οθόνης από τις προηγούμενες γενιές, η Generation Alpha παρακολουθεί βίντεο στο διαδίκτυο και παίζει καθημερινά παιχνίδια για κινητά. Μερικοί έχουν τα δικά τους κανάλια στο YouTube και τους λογαριασμούς τους στο Instagram – που δημιούργησαν και διαχειρίζονται οι γονείς τους.

Η Generation Alpha είναι πιο ανοιχτή σε επώνυμο περιεχόμενο, όπως κανάλια κριτικής παιχνιδιών στο YouTube. Το μαθησιακό τους στυλ είναι πιο πρακτικό και πειραματικό. Είναι πολύ άνετοι να παίζουν με τεχνολογικά παιχνίδια, έξυπνες και φορητές συσκευές. Βλέπουν την τεχνολογία όχι μόνο ως αναπόσπαστο μέρος της ζωής τους αλλά και ως προέκταση του εαυτού τους.

Η Generation Alpha θα συνεχίσει να μεγαλώνει υιοθετώντας και χρησιμοποιώντας τεχνολογίες που μιμούνται τον άνθρωπο, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, οι φωνητικές εντολές και τα ρομπότ.

Σήμερα, η Generation Alpha δεν έχει ακόμη τεράστια καταναλωτική δύναμη, αλλά έχει ήδη ισχυρή

GEN Z

επιρροή στις δαπάνες των άλλων. Έρευνα της Google αποκαλύπτει ότι το 74% των γονέων της, εμπλέκουν τα παιδιά της γενιάς Alpha στις αποφάσεις του νοικοκυριού.

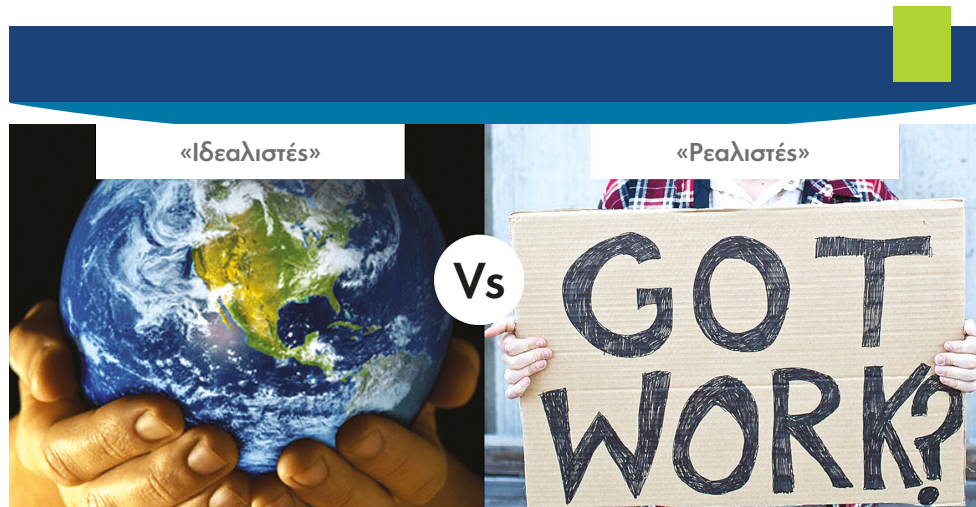
Επιπλέον, ορισμένα παιδιά έχουν γίνει παράγοντες επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που αποτελούν πρότυπα για άλλα παιδιά. Μια έκθεση της Wunderman Thompson Commerce δείχνει ότι το 55% των παιδιών στις Ηνωμένες Πολιτείες και το Ηνωμένο Βασίλειο θα ήθελε να αγοράσει πράγματα που χρησιμοποιούν οι κοινωνικοί influencers τους. Ως εκ τούτου, είναι μόνο θέμα χρόνου να γίνουν το επίκεντρο των ανθρώπων της αγοράς παγκοσμίως.

Οι γενιές, στις μελέτες που γίνονται, έχουν και μια άλλη προσέγγιση

Millennials vs Generation Edge

Πρόκειται για μια κοινωνικό-πολιτισμική κόντρα μεταξύ των Millennials και των δύο επόμενων γενεών που αναδεικνύουν πολύ σοβαρά ευρήματα.

Ανάλυση / Μελέτη **MRB Hellas AE**

Οι Millennials έλαβαν υποσχέσεις από τους Boomers γονείς τους που τους έταξαν τον κόσμο.

Η Gen Edge μεγαλώνει σε συνθήκες ύφεσης - αντιλαμβάνεται την ανταγωνιστική φύση της αγοράς εργασίας.

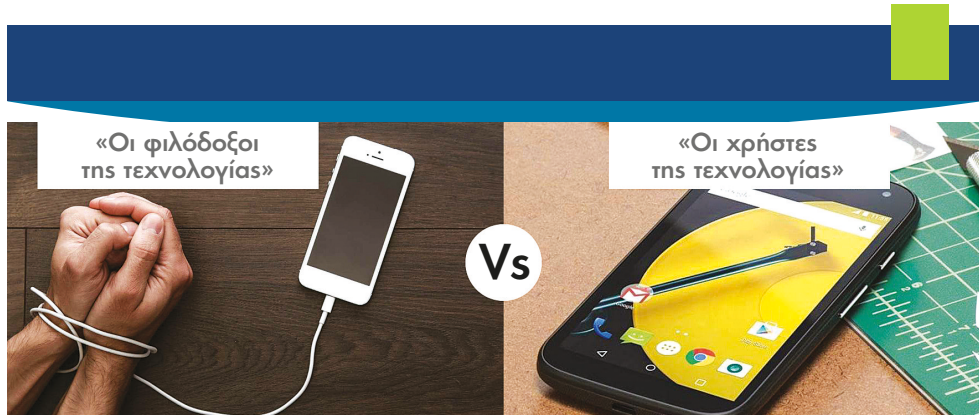
Οι Millennials χτίζουν την ταυτότητά τους σε ένα πλαίσιο παρατεταμένης νεότητας, το οποίο τους αγχώνει/τους πιέζει.

Εξαιτίας του «δύσκολου/προκλητικού» ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, η Gen Edge δεν θα έχει την πολυτέλεια να βιώσει μια παρατεταμένη νεότητα.

Οι Millennials λειτουργούν ως «πρίγκιπες», ως «δικαιούχοι»... και προσδοκούν/περιμένουν όλα τα όνειρά τους να γίνουν πραγματικότητα.

Η Gen Edge είναι μια πολυμήχανη γενιά... και αναζητούν εναλλακτικούς τρόπους να επιβιώσουν.

Οι Millennials έχουν μεγαλώσει κατά τη διάρκεια της επανάστασης του internet... κάθε πτυχή της ζωής τους είναι συνυφασμένη με την τεχνολογία. «Η τεχνολογία δεν κάνει λάθος».

Οι Gen Edgers είναι η γενιά των χρηστών της τεχνολογίας... αλλά αρνούνται να καθοριστούν από αυτή. «Η τεχνολογία είναι απλώς ένα εργαλείο».

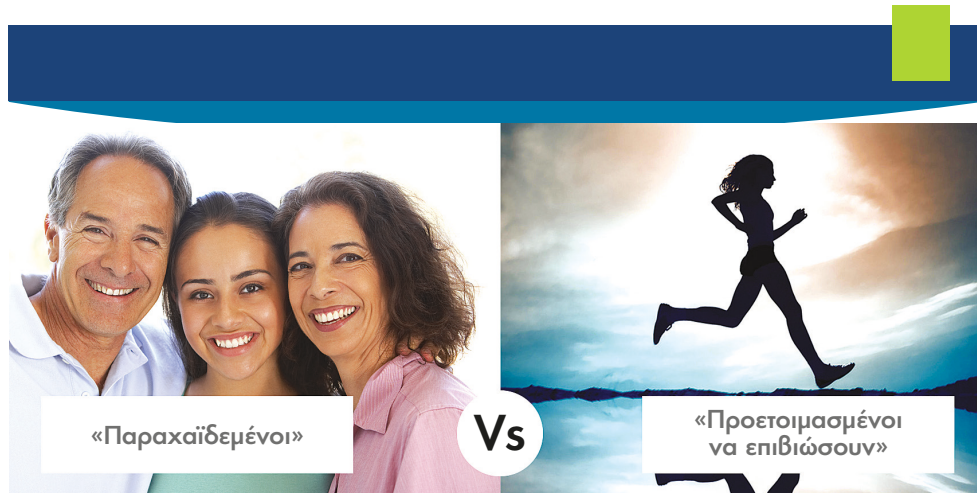
Οι Millennials αποκαλούνται/προσδιορίζονται ως «ήρωες της γενιάς», αλλά δε θα θυσιάζαν τις προσωπικές τους ανέσεις για να προκαλέσουν μια πραγματικής αλλαγής, «talk to talk».

Οι Gen Edgers νιώθουν μια έμφυτη ευθύνη να κάνουν τον κόσμο ένα καλύτερο μέρος... και στην πραγματικότητα κάνουν κάτι γι' αυτό.

Οι Millennials είναι κομφορμιστές... τείνουν να ακολουθούν την αγέλη ώστε να διασφαλίσουν την αποδοχή των «ομότιμων» και της κοινωνίας.

Οι Gen Edgers είναι μια γενιά ρεφορμιστών... η «ανατροπή» μέσα από την αλλαγή των δομών μέσα από τον «σκεπτικισμό» χωρίς την «χρήση» της επανάστασης.

Οι Millennials είναι μεγαλωμένοι από τους αισιόδοξους Boomers.

Η Gen Edge είναι μεγαλωμένη από τους κυνικούς, σίθιασους, ατομιστές Gen X' ers.

Οι Millennials δίνουν αξία στον κλασσικό και πιο «παραδοσιακό» τρόπο εκπαίδευσης.

Η Gen Edge δίνει αξία στην εφαρμοσμένη εκπαίδευση.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ: Ειρήνη Δούκα

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΚΔΟΣΗΣ: Ιωάννα Παυλοπούλου, Έρη Πιπεράκη, Μαρία Κουτσαύτη, Κατερίνα Τραγά,
Δημήτρης Δικαιάκος, Τέρρυ Ραϊση, Νίκος Κούκης

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Λεωνίδας Κοτσιφάκος

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Μαρίλυ Μπέρου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ/ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Ταλού Γαλανού

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Pressious Arvanitidis

*Το Ημερολόγιο 2022 των Εκπαιδευτηρίων Δούκα είναι διαθέσιμο και σε ψηφιακή μορφή στην ιστοσελίδα www.doukas.gr
Την ευθύνη τόσο για το περιεχόμενο όσο και για τη γλώσσα έχουν αποκλειστικά οι συντάκτες των κειμένων.*

GEN $\frac{Z}{A}$

Ο Ψηφιακός Homo Universalis

Μεσογείων 151, 151 26 Μαρούσι
Τηλ.: 210 6186000 | Fax: 210 6186020
www.doukas.edu.gr
info@doukas.gr